ଓମିତ୍ୟେକାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ୟାହରନ୍ମାମନୁସ୍ମରନ୍ ।
ଯଃ ପ୍ରୟାତି ତ୍ୟଜନ୍ଦେହଂ ସ ଯାତି ପରମାଂ ଗତିଂ ॥

ଓମ୍‌କାର

Yearly:
₹200/-
Life(15Yrs):
₹2,222/-

ଧର୍ମ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ପ୍ରାତ୍ୟାଦି ପାରମ୍ପରିକ ଶାସ୍ତ୍ରର ମାସିକ ବାର୍ତ୍ତାବହ ...

ଏପ୍ରିଲ —୨୦୨୫

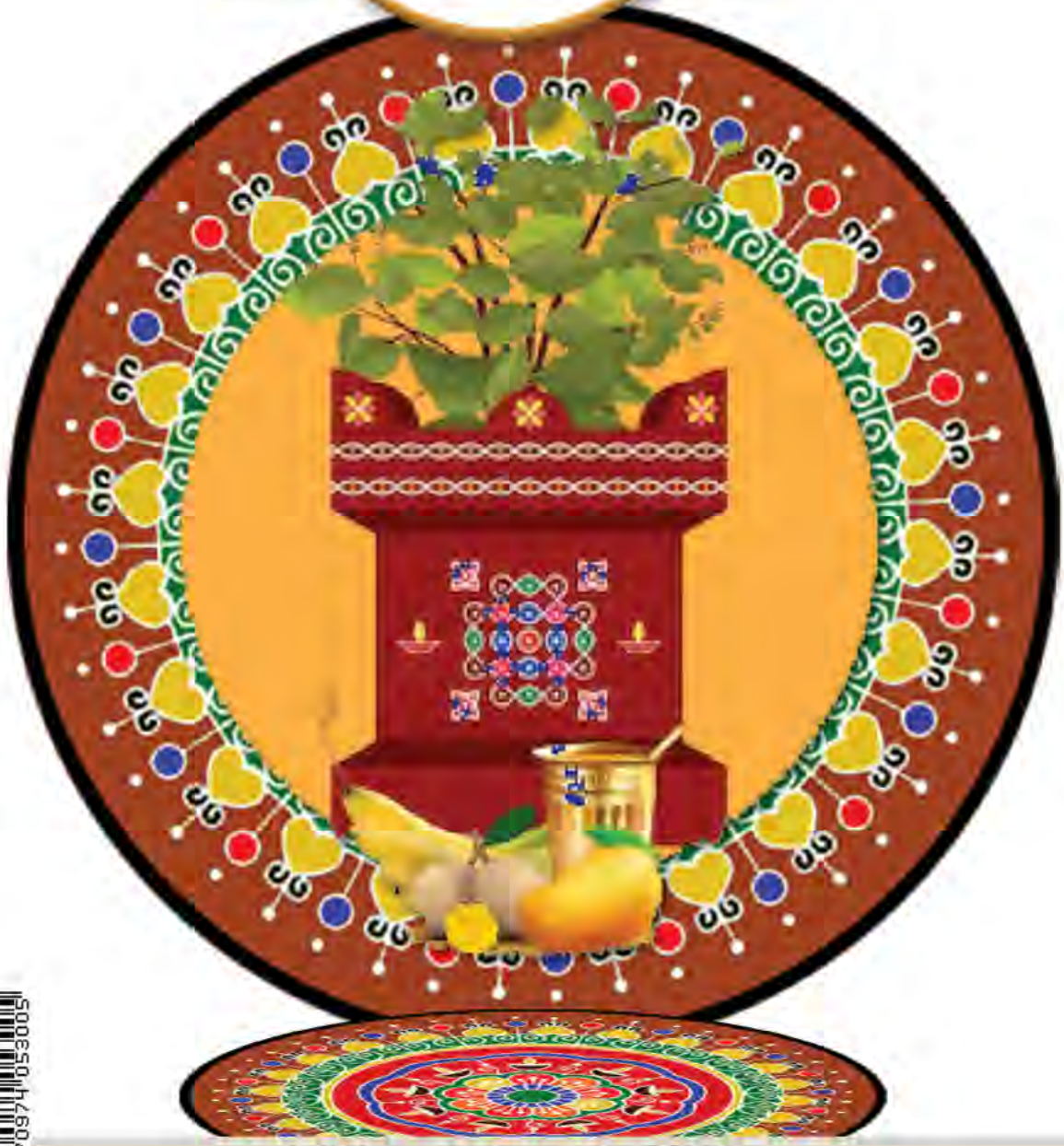

ISSN 0974-0538

22nd Year । 1st Issue । April 2025

ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ନିମନ୍ତେ ଆହ୍ୱାନ

2004 ମସିହାରୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଓମ୍‌କାର' ପତ୍ରିକା ଆପଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଆଶାକରେ । ନିଜେ ଦେବାଳୟ, ଶିକ୍ଷାଳୟ, ସେବାକେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କର୍ମରେ ସହାୟତା ଦେଇ ତତୋଽଧିକ ମହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିପାରିବେ । ଅତଃ ସମ୍ଭବାନୁସାରେ ଅର୍ଥରାଶିର ସହଯୋଗ ଦେଇ କୀର୍ତ୍ତି ବଜାୟରଖିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଭାବେ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଉଛି । ଅଦ୍ୟାବଧି ସଂଗୃହୀତ ଧନ ଆବଶ୍ୟକତାର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ପୂରଣ କରିପାରୁଥିବାରୁ ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ପୂରଣ ପାଇଁ ଆପଣ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇଦେଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୃପାରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବା ସହଜସାଧ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ।

— ପରିଚାଳନା ମଣ୍ଡଳୀ

ଧର୍ମ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ପ୍ରାଚ୍ୟାଦି ପାରମ୍ପରିକ ତଥ୍ୟରେ ରଦ୍ଧିମନ୍ତ 'ଓମ୍‌କାର ପତ୍ରିକା' ୨୦୦୪ ମସିହାରୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବାପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମରତ । ଅତଃ ବଦାନ୍ୟ ତଥା ସମମତିଯୁକ୍ତ ମହାନୁଭବୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ ।

ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା/ପ୍ରାଣସଞ୍ଚାରକ/ପୃଷ୍ଠପୋଷକ/ବଦାନ୍ୟ-ସହଯୋଗୀ ସଭ୍ୟ (Founder/life-giving/Patron/Sponser Member) ଭାବେ ଆପଣ ପତ୍ରିକାକୁ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କରାଇବାରେ ସହଯୋଗ ଦେଇପାରିବେ ।

ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଧନରାଶି ମୂଳପାଣ୍ଠି (Corpus Fund) ଭାବେ ଜମା କରାଯାଇ ଲବ୍ଧ ସୁଧ (Interest)/ଡିଭିଡେଣ୍ଟ (Dividend)ରୁ ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଭରଣ କରାଯାଏ ଓ ସେଥିନିମିତ୍ତ ପତ୍ରିକାରେ ଆପଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଦସ୍ୟଙ୍କ ନାମ ପ୍ରତିମାସ ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲାବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ ।

ଦେୟ ପ୍ରକାର:—

(୧) ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଦସ୍ୟ	₹୧,୧୧,୧୧୧/-
(୨) ପ୍ରାଣ ସଞ୍ଚାରକ	₹୫୦,୦୦୦/-
(୩) ପୃଷ୍ଠପୋଷକ	₹୧୧,୧୧୧/-
(୪) ସହଯୋଗୀ ସଦସ୍ୟ	₹୧,୦୦୦/- (ମାସିକ)

'ଓମ୍‌କାର' ନିମନ୍ତେ ସଂଗୃହୀତ ଧନ ପରିଚାଳକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଏ ଓ ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆକାଉଣ୍ଟ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବାରୁ ଦାନ 'ଓମ୍‌କାର' ନାମରେ ସଂରକ୍ଷିତ ବା ସଂଗୃହୀତ ହୋଇ ରହେ ।

ଧ୍ୟାନଯୋଗ୍ୟ : ସଂସ୍ଥା ସ୍ୱଚ୍ଛତା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ Nomination ଓ Refund ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିଛି । ଯଦି କୌଣସି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନ ସମ୍ଭବ ନ ହୁଏ, ତେବେ ସଂଗୃହୀତ ଧନ ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ।

The AUMKAR, AUM FOUNDATION, PURI, ODISHA; PIN: 752001,

ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଦସ୍ୟଗଣ

(ଓମ୍‌କାର ପତ୍ରିକାକୁ ଚିରସ୍ଥାୟୀ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ମୂଳପାଣ୍ଠି ଯୋଜନାରେ ସାମିଲ ହୋଇ ₹ 1,11,111/- ଟଙ୍କା ଜମାକରିଛନ୍ତି)

(1) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲମ୍ବୋଦର ସାହୁ (2) ସ୍ୱାମୀ ରାମାନନ୍ଦ ସରସ୍ୱତୀ (3) ସୁଶ୍ରୀୟା ପଟ୍ଟନାୟକ (4) ଡ. ଭଗବାନ ସାମନ୍ତରାୟ (5) ସୁଶ୍ରୀ ସ୍ନେହ ନନ୍ଦ (6) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରଘୁନାଥ ସାହୁ (7) ୺ ପରଶୁରାମ ମହାପାତ୍ର (8) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁଧାଂଶୁ ମୋହନ

ଓମିତ୍ୟେକାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ୟାହରନ୍ମାମନୁସ୍ମରନ୍ ।
ଯଃ ପ୍ରୟାତି ତ୍ୟଜନ୍‌ଦେହଂ ସ ଯାତି ପରମାଂ ଗତିଂ ॥

ଓମ୍‌କାର

ଧର୍ମ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ପ୍ରାତ୍ୟାଦି ପାରମ୍ପରିକ ଶାସ୍ତ୍ରର ବାର୍ତ୍ତାବହ

Monthly Odia Spiritual Magazine
RNI No : ODI ODI 2008/26972
ISSN : 0974-0538
Postal Regd No : PURI 020/2023-25
Date of Publn : 1st of Every Month,
Place : Aum Prakashan Mandir, Puri, Odisha

22st Year - 01st Issue । APRIL 2025

୨୨ଶ ବର୍ଷ ୨୫ଶୀତମ (ମେଷ ସଂଖ୍ୟା) । ୧୪୩୨ ସାଲ । (ଚୈତ୍ର-ବୈଶାଖ)

ଶ୍ରୀରାମସ୍ତୁତିଃ

ବନ୍ଦେ ଦେବଂ ବିଷ୍ଣୁମଶେଷସ୍ଥିତିହେତୁଂ ତ୍ୱାମଧ୍ୟାତ୍ମଜ୍ଞାନିଭିରନ୍ତର୍ହୃଦି ଭାବ୍ୟମ୍ ।
ହେୟାହେୟଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱବିହୀନଂ ପରମେକଂ ସତ୍ତାମାତ୍ରଂ ସର୍ବହୃଦିସ୍ଥଂ ଦୃଶିରୂପମ୍ ।।1
ପ୍ରାଣାପାନୌ ନିଶ୍ଚୟବୁଦ୍ଧ୍ୟା ହୃଦି ରୁଦ୍ଧ୍ୱା ଛିତ୍ତ୍ୱା ସର୍ବଂ ସଂଶୟବନ୍ଧଂ ବିଷୟୌଘାନ୍ ।
ପଶ୍ୟନ୍ତୀଶଂ ଯଂ ଗତମୋହା ଯତୟସ୍ତଂ ବନ୍ଦେ ରାମଂ ରତ୍ନକିରୀଟଂ ରବିଭାସମ୍ ।।2
ମାୟାତୀତଂ ମାଧବମାଦ୍ୟଂ ଜଗଦାଦିଂ ମାନାତୀତଂ ମୋହବିନାଶଂ ମୁନିବନ୍ଦ୍ୟମ୍ ।
ଯୋଗିଧେୟଂ ଯୋଗବିଧାନଂ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଂ ବନ୍ଦେ ରାମଂ ରଞ୍ଜିତଲୋକଂ ରମଣୀୟମ୍ ।।3
ଭାବାଭାବପ୍ରତ୍ୟୟହୀନଂ ଭବମୁଖ୍ୟୈ ର୍ଯୋଗୈସଦ୍ଭିରର୍ଚିତପାଦାମ୍ବୁଜଯୁଗ୍ମମ୍ ।
ନିତ୍ୟଂ ଶୁଦ୍ଧଂ ବୁଦ୍ଧମନନ୍ତଂ ପ୍ରଣବାଖ୍ୟଂ ବନ୍ଦେ ରାମଂ ବୀରମଶେଷାସୁରଦାବମ୍ ।।4

ବ୍ରହ୍ମାଜୀ କହିଲେ— ଯିଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଣୀଗଣଙ୍କର ସ୍ଥିତିର କାରଣ, ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀମାନେ ହୃଦୟରେ ଯାହାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ତ୍ୟାଜ୍ୟ ଓ ଗ୍ରାହ୍ୟରୂପ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରୁ ରହିତ, ସବୁଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ, ଅଦ୍ୱିତୀୟ, ସତ୍ତାମାତ୍ର, ସମସ୍ତଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିରାଜିତ ଓ ସାକ୍ଷୀସ୍ୱରୂପ ସେହି ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁଦେବ ଆପଣ ଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି ।।1

ମୋହହୀନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଗଣ ନିଶ୍ଚିତ ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣ ଓ ଅପାନକୁ ହୃଦୟରେ ରୋଧକରି ତଥା ନିଜର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଶୟବନ୍ଧନ ଓ ବିଷୟ-ବାସନାକୁ ଛିନ୍ନକରି ଯେଉଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି, ସେହି ରତ୍ନକିରୀଟିଧାରୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ସମ ତେଜସ୍ୱୀ ଭଗବାନ୍ ରାମଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।।2

ଯିଏ ମାୟାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପତି, ସମସ୍ତର ଆଦିକାରଣ, ଜଗତର ଉତ୍‌ପତ୍ତିସ୍ଥାନ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାଦି ପ୍ରମାଣରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ମୋହନାଶକାରୀ, ମୁନିଜନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦନୀୟ, ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନଯୋଗ୍ୟ, ଯୋଗମାର୍ଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ସର୍ବତ୍ର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାରକୁ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନକାରୀ ସେହି ପରମସୁନ୍ଦର ଭଗବାନ୍ ରାମଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି ।।3

ଯିଏ ଭାବ ଓ ଅଭାବରୂପ ଦୁଇପ୍ରକାର ପ୍ରତୀତିରୁ ରହିତ, ତଥା ଯାହାଙ୍କ ଯୁଗଳଚରଣକମଳର ଯୋଗପରାୟଣ ଶଙ୍କର ଆଦି ପୂଜନ କରିଥାନ୍ତି, ଆଉ ଯିଏ ନିତ୍ୟ, ଶୁଦ୍ଧ, ବୁଦ୍ଧ ଓ ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାନବଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଦାବାନଳ ସମ ସେହି ଓଁକାର ନାମକ ବୀରବର ରାମଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି ।।4

— ଆଧ୍ୟାତ୍ମରାମାୟଣ-ଯୁଦ୍ଧକାଣ୍ଡ-13ସର୍ଗ

Editorial Board & MC

Swami Pranavananda Puri
(Sarat Kumar Kar) Founder-Editor ;
Swami Ramananda Saraswati,
President, MC
Prof Bhagaban Samantaray,
Desk Editor
Sj Lambodara Sahoo,
Treasurer
Sushree Sneha Nanda,
Program Co-ordinator
Sj Raghunatha Sahu, PRO
Sushree Sushreeya,
Printer & Publisher

Subscription Details :

Yearly: ₹ 200/-; 3 years : ₹ 500/-
Institutional (10Yrs) : ₹ 1000/-
Life (15Years): ₹ 2222/-

Online payment for Subscription :

A/C No: 33415133822
AUMKAR (AUM FOUNDATION)
IFSC Code: SBIN0000158
State Bank Of India, Main Branch, Puri
Subscription payment
QR code :

upi id :
aumpuri1@sbi

Official Address :

The AUMKAR
AUM PRAKASHAN MANDIR,
Dolamandapa Sahi, PURI,
ODISHA; PIN: 752001
Phone: 06752-232323
e-mail: info@aumkar.in
website : www.aumkar.in

Contribution to AUMKAR is subject to tax decuction under Section80(G).

ବିଷୟସୂଚୀ

ଓମ୍‌କାର ସଂଖ୍ୟା - ୨୫୩

1. ଶ୍ରୀରାମସ୍ତୁତିଃ 3
2. ସମୟ ବଡ ବଳବାନ୍ 5
3. ଓଡ଼ିଆ ପାଇଁ ଗୌରବ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ଶକ୍ତିର ପୁନର୍ଜାଗରଣ ମାସ 6
4. ସୁବାଳୋପନିଷଦ୍ 8
5. ଗୁଣତ୍ରୟବିଭାଗ ଯୋଗ 11
6. ନୀଳାଦ୍ରି ମହୋଦୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ 14
7. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଜନ୍ମକଥା-୨ 17
8. ବେଦାନ୍ତ ରତ୍ନାକର-୧୩ 21
9. ଉତ୍କଳୀୟ ନବବର୍ଷର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ମହାବୀର ଜୟନ୍ତୀ 25

ଯୁବା ଓମ୍‌କାର-୭୧

1. ସମୟୋପଯୋଗୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଉପଦେଶ ଓ ଶିକ୍ଷା 27
2. ଯୁବପିଢ଼ୀର ଆଦର୍ଶ ଭଗବାନ ରାମ 28
3. ପୁରାରୀ 31
4. ମାନସିକ ଦକ୍ଷତାର ମହତ୍ତ୍ୱ-୨ 34
5. ବୈଦିକ ଧର୍ମ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ 37
6. ବିବେକାନନ୍ଦ ମାର୍ଗ 43
7. ଆଦର୍ଶ ଗୁରୁ ମହର୍ଷି ଋଭୁଙ୍କ କଥା 47
8. ସଦାଚାର, ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀ 49
9. ସମ୍ବାଦ ଓ ସୂଚନା 50

ॐ

Disclaimer : The Magazine contains spiritual, indological, scriptural, philosophical & psychological articles excerpts from different fields for the benifitte of a larger mass. Although taking utmost effort the publisher/ printer/ editor nobody is responsible for any discrepancies, where as the writer/ translator/ sender holds the authority for the concerned topic.

ସମୟ ବଡ ବଳବାନ୍

କାଲୋ ଅଶ୍ୱୋ ବହତି ସପ୍ତରଶ୍ମିଃ ସହସ୍ରାକ୍ଷୋ ଅଜରୋ ଭୂରିରେତାଃ ।
ତମା ରୋହନ୍ତି କବୟୋ ବିପଶ୍ଚିତସ୍ତସ୍ୟ ଚକ୍ରା ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା ।।

(ଅଥର୍ବ ବେଦ-19-53-1)

ଭାବାର୍ଥ : ଯେଉଁ ସମୟ ଆଜି ଚାଲିଯିବ ତାହା ପୁଣି ଆଉ ଫେରିବନାହିଁ । ସମୟ ବଡ ବଳଶାଳୀ, ଏହା ଜାଣି ଜ୍ଞାନୀ ଲୋକେ ସଦୈବ ସମୟର ସଦୁପଯୋଗ କରିଥାନ୍ତି ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା : ସମୟ ମାନବ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ସମ୍ପତ୍ତି । ଏହାର ସଦୁପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ସଂସାରରେ ସବୁପ୍ରକାରର ସଫଳତା ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ସମସ୍ତ ସୁଖ, ବୈଭବ କିଣାଯାଇପାରେ । ଦିନ, ରାତି, ମାସ ଓ ବର୍ଷ ବ୍ୟତୀତ ହୋଇଚାଲିଛି ଆଉ ସମୟ ଦଉଡି ଚାଲିଛି । ଯେତେ ଯେତେ ତା ପଛରେ ଦଉଡିଲେ ମଧ୍ୟ, ଯେଉଁ ସମୟ ଚାଲିଯାଇଛି, ସେ ଆଉ ଫେରିଆସିବ ନାହିଁ ।

ଏହି ମନ୍ତ୍ରରେ କାଳ ଅର୍ଥାତ୍ ସମୟର ଅନେକ ଗୁଣ କଥା କୁହାଯାଇଛି । ଯେଉଁଭଳି ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାତ ରଙ୍ଗ ସହ ପ୍ରକାଶମାନ ରହିଥାନ୍ତି, ସେହିଭଳି ସମୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶମାନ । ଯେଉଁଭଳି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସତ୍ତା ସଂସାରରେ ପ୍ରମୁଖ ଅଟେ, ସେହିଭଳି ସମୟର ମହତ୍ତା ମଧ୍ୟ ମାନ୍ୟ ଅଟେ । ସମୟର ସହସ୍ର ନେତ୍ର ରହିଛି, ଯିଏ ଅହରହ ସବୁକିଛି ଦେଖିଚାଲିଛି । କାଳଚକ୍ରରେ ଶହ ଶହ ଅଖ ରହିଛି, ଯାହାର ସାହାରାରେ ସଂସାର ସତତ ଗତିମାନ ରହିଥାଏ । କାଳ ସର୍ବଦା ସମସ୍ଥିତିରେ ରହିଥାଏ ଆଉ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଳଶାଳୀ ଅଟେ ।

ସଂସାରର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଶ ଓ କାଳର ସୀମାରେ ନିବଦ୍ଧିତ ଅଟେ । ପରମାତ୍ମା ଓ ଆତ୍ମା ବ୍ୟତୀତ ଅବଶେଷ ସବୁକିଛି କାଳର ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କେବଳ ଜ୍ଞାନବାନ୍ ଓ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ କାଳରୂପୀ ଘୋଡା ଉପରେ ଆରୁଢ ହୋଇପାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାର ଜୀବନରେ କିଛି ଉଚ୍ଚ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଥାଏ, ସେ ହିଁ ସମୟର ସଦୁପଯୋଗ କରିପାରନ୍ତି ।

ସମୟ ଧନଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଅଟେ । ସଂସାରର ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥରେ ସମୟର ମହତ୍ତ୍ୱ ସର୍ବୋପରି ଅଟେ । ଯିଏ ସମୟର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ବୁଝିଥାନ୍ତି ସେ କେବେହେଲେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସମୟ ଶୁଭ ଜୀବନ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଭଣ୍ଡାର ଅଟେ । ସମୟର ସଦୁପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଶୁଭ ଓ ପବିତ୍ରମୟ ହୋଇଥାଏ । ଜୀବନ ନଶ୍ୱର ଅଟେ, ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ସମୟକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା । ବରଂ ଆମକୁ ଏଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ସେହି ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧିକୁ ବ୍ୟର୍ଥ ନ କରି ସଦୁପଯୋଗ କରିବା ଉଚିତ । ଜୀବନରେ ସଫଳତା ପ୍ରାପ୍ତି ହେବାର ରହସ୍ୟ ହେଉଛି ନିଶ୍ଚିତ ସମୟରେ ନିଶ୍ଚିତ କର୍ମ କରିବା । ଆଳସ୍ୟ, ନିଦ୍ରା, ଗପସପରେ ସମୟ ବିତାଇ ଆଜିର ମାନବ ନିଜକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବାର ବାହାନା ଦେଖାଉଛି । ଏଥିରେ ତାହାର ମୁଖ୍ୟ ସହାୟକ ପାଲଟିଛି ମୋବାଇଲ ଓ ଟ.ଭି. । ଶିକ୍ଷିତ ବୋଲାଉଥିବା ପ୍ରତିଟି ମାନବ ନିଜେ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବେ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ କରି କାଲିର କାମକୁ ଆଜି, ଆଜିର କାମକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଭଳି ଦୃଷ୍ଟିରେ ସମ୍ପାଦନ କରି ଜୀବନର ସୁଖ ଓ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିବା ଉଚିତ । ଯିଏ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିପାରେ ସେ ହିଁ ଭବିଷ୍ୟତର ପ୍ରକୃତ ନିର୍ମାତା ହୋଇ କାଳଜୟୀ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିପାରିବ ।

ସମୟର ସଦୁପଯୋଗ ଚରିତ୍ରର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣ ଅଟେ ।

ଓଡ଼ିଆ ପାଇଁ ଗୌରବ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ଶକ୍ତିର ପୁନର୍ଜାଗରଣ ମାସ

ପ୍ରିୟ ପାଠକମାନେ,

ଓମ୍‌କାର ମାସିକ ପତ୍ରିକାର ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ !

ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପାଇଁ ଏକ ଅନନ୍ୟ ସମୟ, ଯେଉଁଠି ଆମର ଐତିହାସିକ ଗୌରବ, ସାଂସ୍କୃତିକ ସମୃଦ୍ଧି, ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତନା ଏକତ୍ର ମିଳିତ ହୋଇ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସମାହାର ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏହି ମାସରେ ଉତ୍କଳ ଦିବସ, ମହା ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀ ଓ ରାମନବମୀ ପରି ପର୍ବଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଜୀବନକୁ ଆଲୋକିତ କରେ । ଏହା କେବଳ ଋତୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସଙ୍କେତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଆମର ଅସ୍ମିତା, ପରମ୍ପରା ଓ ଶକ୍ତିର ପୁନରୁତ୍ଥାନର ପ୍ରତୀକ ମଧ୍ୟ । ଆସନ୍ତୁ ଏହି ଚାରୋଟି ଉତ୍ସବର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ତଥ୍ୟ, ସଂଖ୍ୟା ଓ ଗଭୀର ଅନୁସନ୍ଧାନ ସହ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଉତ୍କଳ ଦିବସ: ଓଡ଼ିଆ ଅସ୍ମିତାର ଗର୍ବୋଦ୍ଧାର

ଏପ୍ରିଲ୍ ୧ ତାରିଖ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପାଇଁ ଏକ ଐତିହାସିକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ । ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଏହି ଦିନ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ଭାବେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ଭାରତରେ ଭାଷା ଭିତ୍ତିରେ ଗଠିତ ପ୍ରଥମ ରାଜ୍ୟ ଭାବେ ଇତିହାସରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହି ଗୌରବମୟ ସଫଳତା ପଛରେ ରହିଛି ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଓ ଉତ୍କଳ କେଶରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ସଂଗ୍ରାମ । ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୧୩୦ ଲକ୍ଷ ଥିଲା, ଆଉ ଏହାର ଭୌଗୋଳିକ ଅଞ୍ଚଳ ୧୫୫,୭୦୭ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ଆଜି ୨୦୨୫ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ୪.୭ କୋଟି ଅତିକ୍ରମ କରିଛି (ଆକଳନ ଅନୁସାରେ), ଯାହା ଆମ ଅସ୍ମିତାର ବିକାଶକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରେ । ଉତ୍କଳ ଦିବସ କେବଳ ଏକ ସ୍ମୃତିଚାରଣ ନୁହେଁ, ଏହା ଆମ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ । ୨୦୧୧ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୩.୭ କୋଟି ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆମେ ଏହାକୁ ଆହୁରି ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ଦିନ ଆମେ ନିଜ ମୂଳକୁ ସ୍ମରଣ କରି ଏକ ସଶକ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ ।

ମହା ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି: ଓଡ଼ିଆ ନବବର୍ଷର ଆରମ୍ଭ

ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସର ମଧ୍ୟଭାଗରେ, ସାଧାରଣତଃ ୧୩ କିମ୍ବା ୧୪ ତାରିଖରେ, ଆସେ ମହା ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ଯାହା ଓଡ଼ିଆ ନବବର୍ଷର ସୂଚନା ଦିଏ । ଏହି ଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମେଷ ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି, ଯାହା ଖଗୋଳୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହା ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଯେଉଁଠି ଘରେ ଘରେ ପଣା—ଏକ ମିଠା ପାନୀୟ—ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ବଣ୍ଟାଯାଏ । ଏହି ପାନୀୟରେ ଗୁଡ଼, କଦଳୀ, ଆମ୍ବ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଫଳ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଗ୍ରୀଷ୍ମର ତାତିରୁ ମୁକ୍ତି ଦେବା ସହ ସାମାଜିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ମଜବୁତ କରେ । ଏହି ଦିନ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବିଷୁବ ମିଳନ ପାଇଁ ନୂଆ ପତାକା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ପୁରୀରେ ଏକ ବିଶେଷ ଉତ୍ସବ ଭାବେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ୩୦ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ଏହି ପର୍ବ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପରମ୍ପରାରେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଗଞ୍ଜାମ ଓ କୋରାପୁଟରେ ଗାଁ ଗହଳିରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପର୍ବ ଓଡ଼ିଶାର କୃଷି ସଂସ୍କୃତି ସହ ଜଡ଼ିତ, ଯେଉଁଠି ଚାଷୀମାନେ ନୂଆ ଫସଲ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । ଏହା ଏକ ନୂଆ ଆରମ୍ଭର ସଙ୍କେତ, ଯେଉଁଠି ଆମେ ଅତୀତର ଭୁଲକୁ ପଛରେ ଛାଡ଼ି ସୁଖ-ସମୃଦ୍ଧିର କାମନା କରୁ ।

ରାମନବମୀ: ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା

ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସରେ, ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଲ ନବମୀ ତିଥିରେ (ସାଧାରଣତଃ ଏପ୍ରିଲ୍ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ), ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ ରାମନବମୀ, ଯାହା ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜନ୍ମ ଦିବସ ଭାବେ ପରିଗଣିତ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ପର୍ବ ଗଭୀର ଭକ୍ତି ଓ ଉତ୍ସାହର ସହ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଶ୍ରୀରାମ ଆମ ପାଇଁ ଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଆଦର୍ଶ ଜୀବନର ପ୍ରତୀକ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିର ଇତିହାସ ବହୁ ପୁରାତନ । ପୁରୀ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସହ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଏହି ଦିନ ରାଜ୍ୟର ଅନେକ ରାମ ମନ୍ଦିର—ଯେପରି ଭୁବନେଶ୍ୱରର ରାମ ମନ୍ଦିର ଓ କଟକର ରଘୁନାଥ ମନ୍ଦିର—ଭକ୍ତଙ୍କ ସମାଗମରେ ମୁଖରିତ ହୋଇଥାଏ । ରାମାୟଣ ପାଠ, ରାମଚରିତମାନସର ଆବୃତ୍ତି ଓ ଭଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏହି ଦିନର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରଭାବ କେବଳ ଧାର୍ମିକ ନୁହେଁ, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ମଧ୍ୟ । ୧୫ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ କବି ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଜଗମୋହନ ରାମାୟଣ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ । ଏହି ଦିନ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ରାମଲୀଳାର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଠି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନ ଗାଥା ନାଟ୍ୟ ରୂପେ ପରିବେଷିତ ହୋଇଥାଏ । ୨୦୨୪ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ରୁ ଅଧିକ ରାମ ମନ୍ଦିର ରହିଥିବା ଆକଳନ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ଏହି ପର୍ବର ଲୋକପ୍ରିୟତାକୁ ପ୍ରମାଣ କରେ । ରାମନବମୀ ଆମକୁ ନୈତିକତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣତା ଓ ସତ୍ୟର ପଥରେ ଚାଲିବାର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ ।

ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀ: ଶକ୍ତି, ଭକ୍ତି ଓ ସାହସର ଉତ୍ସବ

ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସରେ, ଚୈତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ (ସାଧାରଣତଃ ଏପ୍ରିଲ୍ ମଧ୍ୟଭାଗରେ), ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ ହନୁମାନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଦିବସ ଭାବେ ଏହି ପର୍ବ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ ଓ ଭକ୍ତିର ସହ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାୟ ୧,୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ହନୁମାନ ମନ୍ଦିର ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଏହି ଦିନ ବିଶେଷ ପୂଜା, ହନୁମାନ ଚାଳିସା ପାଠ, ସୁନ୍ଦରକାଣ୍ଡର ଆବୃତ୍ତି ଓ ଭଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ । ଭୁବନେଶ୍ୱରର ରାମ ମନ୍ଦିର ଓ ସମ୍ବଲପୁରର ହନୁମାନ ମନ୍ଦିର ପରି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଦିନ ଭକ୍ତଙ୍କ ସମାଗମରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

ହନୁମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମାରୁତି ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଡକାଯାଇଥାଏ । ପୁରୀ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସହ ହନୁମାନଙ୍କର ଏକ ଗଭୀର ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଐତିହ୍ୟ ଅନୁସାରେ, ହନୁମାନ ସମୁଦ୍ର ତଟରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରକ୍ଷକ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ଏହି ଦିନ ଗାଁ ଗହଳିରେ ଲୋକମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ହନୁମାନଙ୍କ ଗାଥା ଗାନ କରନ୍ତି ଓ ସଙ୍କଟ ମୋଚନ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । ହନୁମାନଙ୍କ ଜୀବନରୁ ଆମେ ନିଷ୍ଠା, ସାହସ ଓ ସମର୍ପଣର ଶିକ୍ଷା ପାଇଥାଉ । ସମୁଦ୍ର ଡେଇଁବା, ଲଙ୍କା ଦହନ ଓ ସଞ୍ଜୀବନୀ ବୁଟି ଆଣିବା ପରି ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଆମକୁ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଓ କର୍ମଠତାର ପାଠ ପଢ଼ାଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ପର୍ବରେ ପ୍ରସାଦ ବାଣ୍ଟିବା ଓ ଦାନ କରିବାର ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯାହା ସମାଜରେ ଏକତାର ଭାବନାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରେ ।

ଆମର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ସଂକଳ୍ପ

ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସ ଆମକୁ ଆମର ଅସ୍ମିତା, ପରମ୍ପରା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ଶକ୍ତିର ଏକ ଅନୁପମ ସମନ୍ୱୟ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଉତ୍କଳ ଦିବସ ଆମ ଗର୍ବକୁ ଜାଗ୍ରତ କରେ, ମହା ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ନୂଆ ଆରମ୍ଭର ସୁଯୋଗ ଦିଏ, ରାମନବମୀ ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟର ପାଠ ପଢ଼ାଏ, ଆଉ ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀ ଶକ୍ତି ଓ ଭକ୍ତିରେ ଆମକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ । ଆଜି ଆମେ ଯେତେ ଆଗକୁ ଗତି କରୁଛୁ, ଆମ ମୂଳକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଆମର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସମୃଦ୍ଧିନ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟର ପ୍ରଚାର ଓ ନୂଆ ପିଢ଼ିକୁ ଏହାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଇବା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ । ଏହି ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସରେ ଆସନ୍ତୁ ଆମେ ସଂକଳ୍ପ ନେବା ଯେ ଆମେ ଆମ ପରିଚୟକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବୁ, ପରମ୍ପରାକୁ ଆଗକୁ ନେବୁ ଓ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ଗଢ଼ିବାରେ ଯୋଗଦାନ କରିବୁ ।

ଶେଷରେ, ଆପଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉତ୍କଳ ଦିବସ, ମହାବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ରାମନବମୀ ଓ ହନୁମାନ ଜୟନ୍ତୀର ହାର୍ଦ୍ଦିକ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଉଛି । ଏହି ମାସ ଆମ ପାଇଁ ଆନନ୍ଦ, ଗର୍ବ ଓ ଶକ୍ତିର ସମୟ ହେଉ । ଆସନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଉତ୍ସାହର ସହ ପାଳନ କରି ଆମ ଓଡ଼ିଆତ୍ୱକୁ ବିଶ୍ୱ ମଞ୍ଚରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା । ବନ୍ଦେ ଉତ୍କଳ ଜନନୀ!

— ସମ୍ପାଦକ, ଓମ୍‌କାର ମାସିକ

ସୁବାଳୋପନିଷଦ୍

ଚତୁର୍ଥ ଖଣ୍ଡ

ହୃଦୟ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଏକ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣର ମାଂସପିଣ୍ଡ ରହିଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଶ୍ୱେତ କମଳ (କୁମୁଦ) ସମ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ହୃଦୟରେ ଦଶଗୋଟି ଛିଦ୍ର ରହିଛନ୍ତି, ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଣ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଅଛି ।।1।।

ଏହି ଆତ୍ମା (ଜୀବ) ନିଜର ଜାଗ୍ରତ୍ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାଣ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ବିବିଧ ପ୍ରକାର ନଦୀ ଏବଂ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ନଗରକୁ ଦେଖିଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ତାହା ବ୍ୟାନ ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଦେବଗଣ ଏବଂ ଋଷିଗଣଙ୍କୁ ଦେଖିଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ତାହା ଅପାନ ସହିତ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଯକ୍ଷ, ରାକ୍ଷସ ଏବଂ ଗନ୍ଧର୍ବମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ତାହା ଉଦାନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଦେବଗଣଙ୍କୁ, ଦେବଗଣଙ୍କ ଲୋକକୁ, କାର୍ତ୍ତିକ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଏବଂ ଜୟନ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗେ । ଯେତେବେଳେ ତାହା ସମାନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତ ଦେବଲୋକ ଏବଂ ଧନକୁ ଦେଖିଥାଏ । ତାହା ଯେତେବେଳେ ବୈଭବ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଭୂତକାଳରେ ଦେଖିଥିବା ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ, ଶୁଣିଥିବା ପଦାର୍ଥସମୂହକୁ ତଥା ଭୋଜନ କରିଥିବା ଏବଂ ନ କରିଥିବା ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ତଥା ସତ୍ ଏବଂ ଅସତ୍— ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିଥାଏ ।।2।।

ଅଧୁନା ଏହି ହୃଦୟରେ ଦଶ-ଦଶ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକଶତ ନାଡ଼ୀ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୋଟିଏ-ଗୋଟିଏ ନାଡ଼ୀରୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ହଜାର ହଜାର ଶାଖାସବୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । ଏହିଭଳି ନାଡ଼ୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ହଜାରହଜାର ସଂଖ୍ୟକ ହୋଇଯାଏ । ଏଥିରେ (ନାଡ଼ୀସହସ୍ରସ୍ଥାନ)ରେ ସେତେବେଳେ ଇହଲୋକ ଏବଂ ପରଲୋକକୁ ଦେଖିଥାଏ, ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦକୁ ଜାଣିଥାଏ, ଏହାକୁ 'ସଂପ୍ରସାଦ' କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାଣ ଶରୀରର ରକ୍ଷା କରିଥାଏ । ଏ ଯେଉଁ ନାଡ଼ୀସମୂହ ରହିଛନ୍ତି, ତାହା ସବୁଜ, ନୀଳ, ହଳଦିଆ, ଲାଲ ଏବଂ ଧଳା ରକ୍ତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣହୋଇ ରହିଛି ।।3।।

ଶରୀରସ୍ଥ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହୃଦୟକମଳ କୁମୁଦ ସଦୃଶ ଧବଳବର୍ଣ୍ଣର ଅଟେ । ତାହା ବିବିଧରୂପରେ ବିକଶିତ ହୋଇଛି । ହଜାର ହଜାର ପ୍ରକାରେ ଚିରା ଯାଇଥିବା ଏକ ଛାଲ ସୂକ୍ଷ୍ମ 'ହିତା' ନାମକ ନାଡ଼ୀ ରହିଛନ୍ତି । ହୃଦୟରୂପୀ ଆକାଶର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋଷରେ ଶୋଇରହିଥିବା ଏହି ଆତ୍ମା କୌଣସି ପ୍ରକାର କାମନା କରେନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ଦେଖେନାହିଁ । ସେଠାରେ ନାଁ ତ ଦେବ ଅଛନ୍ତି, ନାଁ ଦେବଲୋକ ଅଛି, ନାଁ ଯଜ୍ଞ ଅଛି, ନାଁ ଯଜ୍ଞର କ୍ରିୟା ଅଛି, ନାଁ ମାତା ଅଛନ୍ତି, ନାଁ ପିତା ଅଛନ୍ତି, ନାଁ ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି, ନାଁ ବାନ୍ଧବ ଅଛନ୍ତି, ନାଁ ଚୋର ଅଛି, ନାଁ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ ଅଛି । ତାହା ତେଜୋରୂପ ଅଟେ, ଅମୃତ ଅଟେ, ଜଳରେ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥିତ, ତାହା ପାଖାପାଖି ବନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ପୁନଃ ସେହି ମାର୍ଗଦେଇ ଜୀବାତ୍ମା ଜାଗ୍ରଦାବସ୍ଥା ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିଥାଏ । ସମ୍ରାଟ୍ ଏହିଭଳି କହିଥିଲେ ।।4।।

ଚତୁର୍ଥ ଖଣ୍ଡ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ

ପଞ୍ଚମ ଖଣ୍ଡ

ଆତ୍ମା ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥାନକାରୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ନାଡ଼ୀ ସେମାନଙ୍କର ମୂଳ ସ୍ଥାନ ଅଟେ । ଚକ୍ଷୁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଦେଖିବା ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଅଧିଭୂତ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଧିଦୈବ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମୂଳ ସ୍ଥାନ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ । ଯିଏ ଚକ୍ଷୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ, ଦୃଶ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ, ସୂର୍ଯ୍ୟରେ, ନାଡ଼ୀରେ, ପ୍ରାଣରେ, ବିଜ୍ଞାନରେ, ଆନନ୍ଦରେ, ହୃଦୟାକାଶରେ ଏବଂ ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରରେ ସଞ୍ଚରଣ କରନ୍ତି, ସେ ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି । ତାହାର ଉପାସନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେହି ଆତ୍ମା ଜରାରହିତ, ମରଣରହିତ, ଭୟରହିତ, ଶୋକରହିତ ଏବଂ ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।1।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ଶ୍ରୋତ୍ରେନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ଶ୍ରୋତବ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଅଧିଭୂତ ଏବଂ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ଏହି ତ୍ରୟର ମୂଳ କାରଣ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ । ଶ୍ରୋତ୍ର, ଶ୍ରୋତବ୍ୟ, ଦିଗଗୁଡ଼ିକରେ ଯିଏ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ, ପ୍ରାଣ, ବିଜ୍ଞାନ, ଆନନ୍ଦ, ହୃଦୟାକାଶ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରରେ ଯିଏ ସଞ୍ଚରିତ ହେଉଛନ୍ତି, ସେ ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି । ଏହାର ଉପାସନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେ ଜରା-ମୃତ୍ୟୁ-ଭୟ-ଶୋକ ରହିତ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।2।।

ଉପରୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ଭଳି ନାସିକା ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ଘ୍ରାତବ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅଧିଭୂତ ଏବଂ ପୃଥିବୀ ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ସେହି ତ୍ରୟର ମୂଳ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ, ନାସିକା, ଘ୍ରାତବ୍ୟ ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ ଯାହା ରହିଛି, ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।3।।

ସେହିଭଳି ଜିହ୍ୱା ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଯାହା ଆସ୍ୱାଦନୀୟ ଅଟେ ତାହା ଅଧିଭୂତ ଅଟେ, ବରୁଣ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ସେହି ସମସ୍ତର ମୂଳ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ, ଯିଏ ଜିଭରେ, ଯିଏ ଆସ୍ୱାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ ଏବଂ ଯିଏ ପୃଥିବୀରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।4।।

ପୂର୍ବାନୁସାରେ ହିଁ ତ୍ୱଗିନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ସ୍ପର୍ଶଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ବାୟୁ ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ସେ ସବୁର ମୂଳ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ । ଯିଏ ତ୍ୱଗିନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଟନ୍ତି, ଯିଏ ସ୍ପର୍ଶଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ ଏବଂ ଯିଏ ବାୟୁରେ ରହିଛନ୍ତି, ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।5।।

ସେହିଭଳି ଭାବେ ମନ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ମନ୍ତବ୍ୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ଯିଏ ମନରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଯିଏ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।6।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ବୁଦ୍ଧି ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ବୋଦ୍ଧବ୍ୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ, ବ୍ରହ୍ମା ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ସେ ସବୁର ମୂଳ ନାଡ଼ୀ ଅଟେ । ଯିଏ ବୁଦ୍ଧିରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି, ବୋଦ୍ଧବ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମାରେ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।7।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ଅହଂକାର ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଅହଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ରୁଦ୍ର ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ସେ ସବୁର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ ଅହଂକାରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ଅହଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟନ୍ତି, ଯିଏ ରୁଦ୍ରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।8।।

ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଚିତ୍ତ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଚିନ୍ତନବିଷୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ, କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ତାହାର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ ଚିତ୍ତରେ ରହିଛନ୍ତି, ଚେତୟିତବ୍ୟ (ଚିନ୍ତନବିଷୟ) ରେ ଅଛନ୍ତି, କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।9।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ବାଣୀ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ବକ୍ତବ୍ୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ଅଗ୍ନି ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ସେସବୁର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ

ବାଣୀରେ ରହିଛନ୍ତି, ଯିଏ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ଯିଏ ଅଗ୍ନିରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।10।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ହାତ (ଦୁଇ) ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ, ଇନ୍ଦ୍ର ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ସେସବୁର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ ହାତରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି, ଯିଏ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟବସ୍ତୁରେ ରହିଛନ୍ତି, ଯିଏ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି, ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।11।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ଦୁଇ ପାଦ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଗନ୍ତବ୍ୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ବିଷ୍ଣୁ ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ସେସବୁର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ ପାଦରେ, ଯିଏ ଗନ୍ତବ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ଯିଏ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଠାରେ ରହିଛନ୍ତି, ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।12।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ପାୟୁ (ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର) ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ବିସର୍ଜୟିତବ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ସେଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ନାଡ଼ୀ ସେସବୁର ମୂଳ ଅଟେ । ଯିଏ ପାୟୁରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ବିସର୍ଜନଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ ରହିଛନ୍ତି, ଯିଏ ମୃତ୍ୟୁରେ ଏବଂ ନାଡ଼ୀ.....ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।13।।

ଏହିଭଳି ଭାବେ ଉପସ୍ଥେନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଅଟେ, ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଅଧିଭୂତ ଅଟେ ଏବଂ ପ୍ରଜାପତି ଏଠାରେ ଅଧିଦୈବତ ଅଟନ୍ତି । ଯିଏ ଉପସ୍ଥରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ଆନନ୍ଦ ବିଷୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ଯିଏ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଯିଏ ନାଡ଼ୀରେ, ପ୍ରାଣରେ, ବିଜ୍ଞାନରେ, ଆନନ୍ଦରେ, ହୃଦୟାକାଶରେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଶରୀରରେ ସଞ୍ଚରଣ କରନ୍ତି, ସେ ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ଉପାସନା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେହି ଆତ୍ମା ଜରାରହିତ, ମରଣରହିତ, ଭୟରହିତ, ଶୋକରହିତ ଏବଂ ଅନନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।।14।।

ଏହି ତୁରୀୟାତିରିକ୍ତ ଈଶ୍ୱର ସର୍ବଜ୍ଞ ଅଟନ୍ତି, ସେ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଅଟନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଧିପତି ଅଟନ୍ତି, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଅଟନ୍ତି, ସେ ସମସ୍ତ ଜଗତର ଉତ୍‌ପତ୍ତିସ୍ଥାନ ଅଟନ୍ତି । ସମସ୍ତ ସୁଖଦ୍ୱାରା ସେ ଉପାସ୍ୟ ଅଟନ୍ତି, ସେ ସମସ୍ତ ସୁଖର ଉପାସନା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବେଦ ଏବଂ ଶାସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କର ଉପାସନା କରନ୍ତି । ସେ (ଈଶ୍ୱର) ବେଦ-ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହର ଉପାସନା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏସବୁ ତାଙ୍କରି ଅନ୍ନ (ଭକ୍ଷ୍ୟ-ଯୋଗ୍ୟ) ଅଟେ, ସେ କାହାରି ଅନ୍ନ (ଭକ୍ଷ୍ୟ-ଯୋଗ୍ୟ) ନୁହଁନ୍ତି । ତଦୁପରାନ୍ତ, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ନେତ୍ର ଅଟନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କର ଶାସକ ଅଟନ୍ତି, ସେ ଅନ୍ନମୟ ଅଟନ୍ତି, ସର୍ବପ୍ରାଣୀଙ୍କର ସେ ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି, ସେ ପ୍ରାଣମୟ ଅଟନ୍ତି, ସେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମୂହର ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି । ସେ ମନୋମୟ ଅଟନ୍ତି, ସଂକଳ୍ପମୟ ଅଟନ୍ତି, ସେ ବିଜ୍ଞାନମୟ ଅଟନ୍ତି, ସେ କାଳସ୍ୱରୂପ ଅଟନ୍ତି, ଆନନ୍ଦମୟ ଅଟନ୍ତି, ଲୟସ୍ୱରୂପ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କଠାରେ ଯେତେବେଳେ ହିଁ ଏକତ୍ୱ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଦ୍ୱୈତ କିପରି ହୋଇପାରିବ ? ସେ ଯେତେବେଳେ ମରଣଧର୍ମା ନୁହଁନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଅମୃତର ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ସେ ଅନ୍ତଃପ୍ରଜ୍ଞାଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି, ବାହ୍ୟ ପ୍ରଜ୍ଞାଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି—ଉଭୟ ପ୍ରଜ୍ଞାଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି । ସେ ପ୍ରଜ୍ଞାଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି, ସେ ପ୍ରଜ୍ଞ ନୁହଁନ୍ତି, ଅପ୍ରଜ୍ଞ ମଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି, ସେ କିଛି ଜାଣିନାହାଁନ୍ତି, ତାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଜାଣିବାଯୋଗ୍ୟ କିଛି ବି ନାହିଁ । ବାସ୍, ଏହା ହିଁ ମୋକ୍ଷ ନିମନ୍ତେ ଉପଦେଶ ଅଟେ, ଏହା ବେଦର ଶିକ୍ଷା ଅଟେ, ଏହା ବେଦର ଅନୁଶାସନ ଅଟେ ।।15।।

ପଞ୍ଚମଖଣ୍ଡ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ

ଗୁଣତ୍ରୟବିଭାଗ ଯୋଗ

ହନୁମାନ ପ୍ରସାଦ ପୋଦ୍ଦାର

ଜ୍ଞାନର ମହିମା ଏବଂ ପ୍ରକୃତି-ପୁରୁଷଠାରୁ ଜଗତର ଉତ୍ପତ୍ତି, ସତ୍ତ୍ୱ-ରଜ-ତମ— ତ୍ରିଗୁଣର, ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତିରୂପୀ ସାଧନର ଏବଂ ଗୁଣାତୀତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଲକ୍ଷଣର ବର୍ଣ୍ଣନା

ଜ୍ଞାନର ମହିମା

ଶ୍ରୀଭଗବାନ୍ କହିଲେ ଜ୍ଞାନମଧ୍ୟରେ ଅତି ଉତ୍ତମ ପରମ ଜ୍ଞାନକୁ ମୁଁ ପୁନଃ କହୁଅଛି, ଯାହାକୁ ଅବଗତ ହୋଇ ସମସ୍ତ ମୁନିଜନ ଏହି ସଂସାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପରମ ସିଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ଜ୍ଞାନର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ମୋ ସାଧର୍ମ୍ୟକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ପୁରୁଷ ସୃଷ୍ଟିର ଆଦିରେ ପୁନଃ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ କି ପ୍ରଳୟକାଳରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟଥିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପ୍ରକୃତି ମାତା, ଭଗବାନ୍ ପିତା

ହେ ଭାରତ ! ମୋର ମହଦ୍ ବ୍ରହ୍ମରୂପ ମୂଳ-ପ୍ରକୃତି ଯୋନି ଅଟେ । ମୁଁ ସେଥିରେ ଚେତନ-ସମୁଦାୟରୂପ ଗର୍ଭକୁ ସ୍ଥାପନ କରିଥାଏ । ସେହି (ଜଡ଼-ଚେତନର) ସଂଯୋଗରୁ ସମସ୍ତ ଭୂତଗଣଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥାଏ । କୁନ୍ତୀପୁତ୍ର ଅର୍ଜୁନ ! ସମସ୍ତ ଯୋନିରେ ନାନାପ୍ରକାର ଯେତେ ସବୁ ମୂର୍ତ୍ତି (ଶରୀରଧାରୀ ପ୍ରାଣୀ) ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତି, ପ୍ରକୃତି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗର୍ଭଧାରଣକାରୀ ମାତା ଅଟେ ଆଉ ମୁଁ ବୀଜ ସ୍ଥାପନକାରୀ ପିତା ଅଟେ ।

ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜ, ତମ ତିନିଗୁଣର ବିଭିନ୍ନ ପରିଣାମ

ଅର୍ଜୁନ ! ପ୍ରକୃତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ, ରଜୋଗୁଣ ଏବଂ ତମୋଗୁଣ— ଏହି ତିନିଗୁଣ ଅବିନାଶୀ ଜୀବାତ୍ମାକୁ ଦେହରେ ବାନ୍ଧି ଦିଏ । ହେ ନିଷ୍ପାପ ! ସେହି ତିନିଗୁଣ ମଧ୍ୟରୁ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ତ ନିର୍ମଳ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ପ୍ରକାଶକ ଏବଂ ବିକାରରହିତ ଅଟେ; ତାହା ସୁଖ ସହିତ ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ସହିତ ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାର ଅଭିମାନ ସହିତ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ । ହେ କୁନ୍ତୀପୁତ୍ର ଅର୍ଜୁନ ! ରାଗାତ୍ମକ ରଜୋଗୁଣକୁ ତୃଷ୍ଣା ଏବଂ ଆସକ୍ତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବୋଲି ଜାଣ । ସେ ଏହି ଜୀବାତ୍ମାକୁ କର୍ମଗୁଡ଼ିକର (ଏବଂ ତାହାର ଫଳ) ସମ୍ବନ୍ଧ ସହିତ ବାନ୍ଧିଦିଏ । ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ସମସ୍ତ ଦେହାଭିମାନୀଙ୍କୁ ମୋହିତ କରୁଥିବା ତମୋଗୁଣକୁ ତୁମେ ଅଜ୍ଞାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବୋଲି ଜାଣ । ସେ ଏହି ଜୀବାତ୍ମାକୁ ପ୍ରମାଦ, ଆଳସ୍ୟ ଏବଂ ନିଦ୍ରାଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧି ରଖେ । ଅର୍ଜୁନ ! ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ସୁଖରେ ଲଗାଇରଖେ ଏବଂ ରଜୋଗୁଣ କର୍ମରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରେ, ହେଲେ ତମୋଗୁଣ ତ ଜ୍ଞାନକୁ ଆବୃତ୍ତ କରି ପ୍ରମାଦରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରିଦିଏ । ଅର୍ଜୁନ ! ରଜୋଗୁଣ ଏବଂ ତମୋଗୁଣକୁ ଅବଦମିତ କରି ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ, ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଏବଂ ତମୋଗୁଣକୁ ଅବଦମିତ କରି ରଜୋଗୁଣ, ସେହିଭଳି ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଏବଂ ରଜୋଗୁଣକୁ ଅବଦମିତ

କରି ତମୋଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ।

ଯେଉଁ ସମୟରେ ଏହି ଦେହରେ ତଥା ଅନ୍ତଃକରଣ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମୂହରେ ଚେତନତା ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ସେ ସମୟରେ ଏଭଳି ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ କି, ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ହେ ଭରତଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ରଜୋଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ଲୋଭ, ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଆରମ୍ଭ, ଅଶାନ୍ତି ଏବଂ ଭୋଗ-ସ୍ପୃହା— ଏସବୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ହେ କୁରୁନନ୍ଦନ ! ତମୋଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ଅନ୍ତଃକରଣ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମୂହରେ ଅପ୍ରକାଶ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମମାନଙ୍କରେ ଅପ୍ରବୃତ୍ତି, ପ୍ରମାଦ (କରିବାଯୋଗ୍ୟ କର୍ମ ନ କରିବା ଏବଂ ନ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା) ଏବଂ ନିଦ୍ରାଦି ଅନ୍ତଃକରଣର ମୋହିନୀ ବୃତ୍ତିସମୂହ— ଏ ସବୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଯେତେବେଳେ ଏହି ଜୀବାତ୍ମା ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ବୃଦ୍ଧିରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ସେ ଉତ୍ତମ ତତ୍ତ୍ୱ ଅବଗତକାରୀ ନିର୍ମଳ ଦିବ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ରଜୋଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ କର୍ମାସକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତଥା ତମୋଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ ପଶୁ, କୀଟ ଆଦି ମୂଢ଼ ଯୋନିମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ମର ଫଳ ସାତ୍ତ୍ୱିକ (ସୁଖ, ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବୈରାଗ୍ୟାଦି-ରୂପ) ନିର୍ମଳ ହୋଇଥାଏ । ରାଜସ କର୍ମର ଫଳ ଦୁଃଖ ଏବଂ ତାମସ କର୍ମର ଫଳ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇଥାଏ, ଏହିଭଳି କୁହାଯାଇଛି । ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣରୁ ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ରଜୋଗୁଣରୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଲୋଭ ଏବଂ ତମୋଗୁଣରୁ ପ୍ରମାଦ ଏବଂ ମୋହ ତଥା ଅଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣରେ ସ୍ଥିତ ପୁରୁଷ ସ୍ୱର୍ଗାଦି ଉଚ୍ଚ ଲୋକଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଆନ୍ତି, ରଜୋଗୁଣରେ ସ୍ଥିତ ରାଜସ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରେ (ମନୁଷ୍ୟଲୋକରେ) ସ୍ଥିତ ରହନ୍ତି ଏବଂ ତମୋଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟରୂପ ନିଦ୍ରା, ପ୍ରମାଦ ତଥା ଆଳସ୍ୟାଦିରେ ସ୍ଥିତ ତାମସ ପୁରୁଷ ଅଧୋଗତିକୁ (କୀଟ, ପଶୁ ଆଦି ନୀଚ ଯୋନିଗୁଡ଼ିକୁ ତଥା ନରକକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତିର ସାଧନ

ଯେଉଁ ସମୟରେ ଦ୍ରଷ୍ଟା ତିନିଗୁଣ ଅତିରିକ୍ତ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ କର୍ତ୍ତା ରୂପେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ତିନିଗୁଣର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସ୍ଥିତ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦସ୍ୱରୂପ ମୋତେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଜାଣିଯାନ୍ତି, ସେ ସମୟରେ ସେ ମୋର ଭାବକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ପୁରୁଷ ଶରୀରର ଉତ୍ପତ୍ତି କାରଣରୂପ ଏହି ତିନିଗୁଣକୁ ଉଲଙ୍ଘନ କରି ଜନ୍ମ, ମୃତ୍ୟୁ, ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦୁଃଖରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଅମୃତତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ, ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଏହି ତିନିଗୁଣରୁ ଅତୀତ ପୁରୁଷ କେଉଁ କେଉଁ ଲକ୍ଷଣରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କେଉଁପ୍ରକାର ଆଚରଣଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେ କେଉଁଭଳି ଏହି ତ୍ରିଗୁଣରୁ ଅତୀତ ହୋଇଥାଏ ।

ଗୁଣାତୀତ ପୁରୁଷର ଲକ୍ଷଣ

ଶ୍ରୀଭଗବାନ୍ କହିଲେ, ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟରୂପ ପ୍ରକାଶ, ରଜୋଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟରୂପ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ତମୋଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟରୂପ ମୋହରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାପରେ ତା ସହିତ ଦ୍ୱେଷ କରେନାହିଁ, ଏବଂ ନିବୃତ୍ତ ହେବାପରେ ତାହାର ଆକାଂକ୍ଷା କରେନାହିଁ । ଯାହାକୁ ଉଦାସୀନ ସଦୃଶ ସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ଗୁଣସମୂହଦ୍ୱାରା ବିଚଳିତ କରାଯାଇପାରେନାହିଁ ଏବଂ ଗୁଣ ହିଁ ଗୁଣରେ

ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି— ଏହିଭଳି ବୋଧ ହୋଇ ଯିଏ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଘନ ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ଅଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସ୍ଥିତ ରହନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସ୍ଥିତିରୁ କଦାପି ବିଚଳିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଯିଏ ନିରନ୍ତର 'ସ୍ୱ'— ଆତ୍ମାରେ ସ୍ଥିତ, ଦୁଃଖ-ସୁଖକୁ ସମାନ ମନେକରୁଥିବା, ମାଟିପଥର ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେ ସମାନ ଭାବଯୁକ୍ତ, ଧୀର, ପ୍ରିୟ-ଅପ୍ରିୟକୁ ଏକ ସମ ମନେକରୁଥିବା ଏବଂ ନିଜର ନିନ୍ଦା-ସ୍ତୁତିରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଯିଏ ମାନ ଏବଂ ଅପମାନରେ ସମ ରହନ୍ତି, ମିତ୍ର ଏବଂ ଶତ୍ରୁ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସମ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରମ୍ଭରେ କର୍ତ୍ତାପଣର ଅଭିମାନରୁ ରହିତ ଅଟନ୍ତି; ସେହି ପୁରୁଷ ଗୁଣାତୀତ ବୋଲାନ୍ତି ।

ଭଗବାନ୍ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମ ଆଦିଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଅଟନ୍ତି

ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ଅବ୍ୟଭିଚାରୀ ଭକ୍ତିଯୋଗଦ୍ୱାରା ମୋତେ ନିରନ୍ତର ଭଜନ୍ତି, ସେ ମଧ୍ୟ ଏହି ତିନିଗୁଣକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଲଂଘନ କରି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଘନ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଯାନ୍ତି । (ମୋର ଅବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ଭକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଗୁଣାତୀତାବସ୍ଥାର ଅବା ବ୍ରହ୍ମର ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇପାରେ) । କାହିଁକି ନାଁ ସେହି ଅବିନାଶୀ ପରବ୍ରହ୍ମଙ୍କ, ଅମୃତର, ନିତ୍ୟ ଧର୍ମର ଏବଂ ଅଖଣ୍ଡ ଏକରସ ଆନନ୍ଦର ଆଶ୍ରୟ ମୁଁ (ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହିଁ) ଅଟେ ।

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍ ଗୀତା 'ଗୁଣତ୍ରୟବିଭାଗଯୋଗ' ନାମକ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ
(ମହାଭାରତ ଭୀଷ୍ମପର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟ 38)

— ଗୀତା ଚିନ୍ତନ ପୁସ୍ତକରୁ

DECLARATION

Statement about ownership and other particulars about the journal "AUMKAR" (English) under (Rule, & form IV) Newspaper (Central) Rules, 1956.

1. Place of Publication: *AUM PRAKASHAN MANDIR, Dolamandapa Sahi, Puri 752001.*
2. Periodicity of Publication: *Monthly.*
3. Printer's Name, Nationality, Address: *(Ms.) Susree Sushreeya. Indian, APM Printing Press, Puri 752001*
4. Publisher's Name, Nationality, Address: *(Ms.) Susree Sushreeya. Indian, Puri 752001.*
6. Name and Address of individuals who own the paper: *Aum Foundation, Dolamandapa Sahi, Puri. Odisha 752001*

I, (Ms.) Sushree Sushreeya, Member, Aum Foundation, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

(Ms.) ***Sushree Sushreeya***
(Signature of the Publisher)

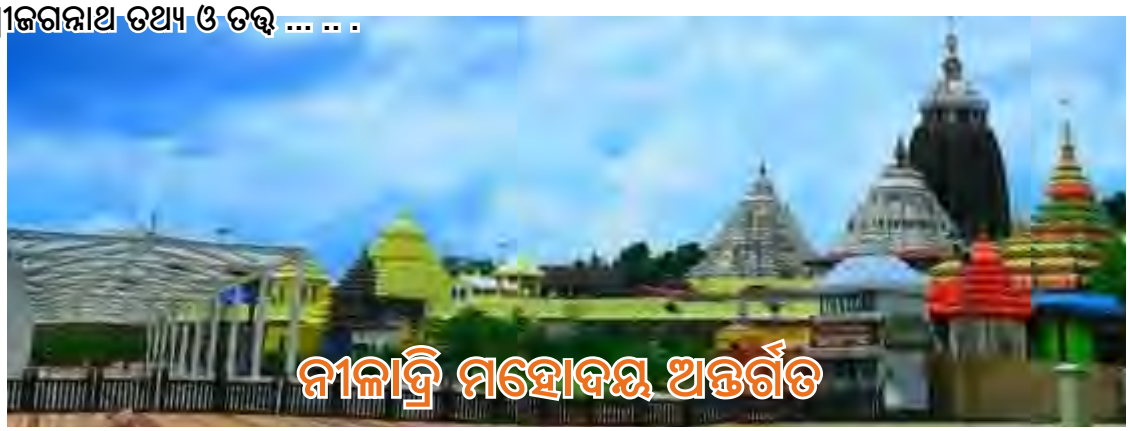

ନୀଳାଦ୍ରି ମହୋଦୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ

ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ

ଏକୋନତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ସେହିଦିନ ଆରତି ପରେ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରିବ । ଏହି ବନ୍ଦାପନାର ବିଧି ବିଧାନ ଏବଂ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତିନିଲୋକକୁ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।।1

ହେ ପରନ୍ତପ ! କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତ୍ରିରୁ ଛଦଣ୍ଡ ଥାଇ ଠାକୁରଙ୍କର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରାଇବ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ରଖି ହାତଯୋଡି ପୂଜକ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେ । ହେ ଜଗବନ୍ଧୁ ! ହେ ଜଗନ୍ନାଥ ! ହେ ଜଗତର ଆନନ୍ଦକାରକ ! ହେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କରଭୟ ହରଣକାରୀ ! ହେ ସୁରଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ଭୂତ, ପ୍ରେତ, ପିଶାଚ ତଥା ନିଷ୍ଠୁରକର୍ମାମାନଙ୍କର କ୍ଷୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଭ୍ରମଣ କରିବା ପାଇଁ ଅତି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା ଦେବା ହୁଅନ୍ତୁ ।।2-5

ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ତାହାପରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରୁ ଆଜ୍ଞାମା ଆଣି ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିବ । ବିଦ୍ୟାପତି ଏବଂ ବିଶ୍ୱାବସୁ ବଂଶର ସେବକମାନେ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ନାନା ଅଳଙ୍କାରରେ ଅଳଙ୍କୃତ କରି ବିମାନରେ ନେବେ । ବିମାନରେ ମନ୍ଦିରର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ଭ୍ରମଣ କରାଇ ଅଙ୍ଗିରା ଆଶ୍ରମ ବାଟ ଦେଇ ଯମେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟକୁ ନେଇ ଗନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରିବେ ।।6-7

ତାହାପରେ ବିଦ୍ୟାପତି ବଂଶର ସେବକମାନେ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରିବେ । ତାହାପରେ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆଣି ପୂର୍ବଦ୍ୱାର(ସିଂହଦ୍ୱାର) ବାଟ ଦେଇ ତୃତୀୟାବରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇ ସେଠାରେ ବନ୍ଦାପନା କରିବେ । ତାହାପରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ପଞ୍ଚାମୃତରେ ସ୍ନାନ କରାଇ ନିଜସ୍ଥାନରେ ବିଜେ କରାଇବେ ।।8-10

ତାହାପରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସହ ଚାରିଜଣ ପୂଜକ 24 ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ସୁଦର୍ଶନଙ୍କ ସହ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବେ । ଏହିପରି ଆଦର ପୂର୍ବକ ତୃତୀୟକାଳ ପୂଜା କରିବ । ତାହାପରେ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ଶତ୍ରୁଦମନକାରୀ ସୁଦର୍ଶନଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରିବ । ତାହାପରେ ଚତୁର୍ଥକାଳ ପୂଜାପରେ ଠାକୁରମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁକ୍ଳବସ୍ତ୍ର ଆଣି ତିନି ଧାଡିରେ ରଖିବ । ତାହା ସହିତ ଗୁଆ ପେଣ୍ଡାଏ, ପାଚିଲାକଦଳୀ ଫେଣାଏ, ନଡିଆ କାନ୍ଧିଏ ଏବଂ ଆଖୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ରଖିବ ।।11-14

ସୁବର୍ଣ୍ଣ/ରୌପ୍ୟନିର୍ମିତ ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତିମା ରଖିବ । ଖଇ, ଉଖୁଡା, ଖଣ୍ଡ, କାକୁଡି କେତୋଟି ସମ୍ମୁଖରେ ରଖିବ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଆସନାଦି ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରି ବୀକ୍ଷଣାଦି ସଂସ୍କାର ପୂର୍ବକ ଏହି ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଠାକୁରଙ୍କୁ ସମର୍ପଣକରି ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେ । ହେ ଦେବଦେବ ! ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ! ହେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ! ହେ ଜଗତପତି ଜଗନ୍ନାଥ ! ଦୟା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଏଗୁଡିକ ସବୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ହେ ରାଜା ! ହାତୀଦାନ୍ତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପଶାଖେଳର

'ସାର' ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଓ ରୌପ୍ୟ ନିର୍ମିତ 'ଗୋଟି' ଗୁଡିକୁ ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଭୃତି ଦେବତାମାନଙ୍କର ପଶାଖେଳର ଚରିତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ପୂଜକ ହୃଦୟରେ ଭାବନା କରିବେ । ତାହାପରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସହ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରିବେ ।15-20।।

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ମାନୁଷଲୀଳାକୁ ସଂସାରରେ ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଇହଲୋକରେ ସକଳ ସୁଖ ଭୋଗକରି ଶେଷରେ ବିଷ୍ଣୁଲୋକକୁ ଗମନ କରନ୍ତି । ମାସମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ପୁଣ୍ୟବର୍ଦ୍ଧକ ମାସ କାର୍ତ୍ତିକମାସ । ଏହି ମାସର ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ ତିଥିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଦାମୋଦରଙ୍କୁ ପୂଜା ଓ ଆରତି ପରେ ପୁଣି ବନ୍ଦାପନା କରିବ । ହେ ମହୀପତି ! ଠାକୁରମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରୁ ମାଲ୍ୟ ଓ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ତାରି ମହାସ୍ନାନ କରାଇବ । ତାହାପରେ ଚଉଷମ ଲେପନ କରି ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର, ମାଳା ଓ ମଙ୍ଗଳୋଦ୍ଦୀପକ ଭୂଷଣ ଦ୍ୱାରା ଭୂଷିତ କରିବ ।।21-24

ତାହାପରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପୂଜା କରି ବନ୍ଦାପନା କରିବ । ତାହାପରେ ଚତୁର୍ଥପୂଜା ପରେ ଶୁଦ୍ଧମନା ଆଚାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଧରି ଠାକୁରମାନଙ୍କର ଶୟନ କକ୍ଷରେ କବାଟ ଖୋଲିବେ । ହେ ପରଂ ତପ ! ତାହାପରେ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ବଳଭଦ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେ । ହେ ରେବତୀରମଣ, ହେ ଶ୍ରୀମନ୍ ! ହେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ! ହେ ହଳାୟୁଧ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ହେ ପ୍ରଭୁ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଦ୍ରା ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ । ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ସେ ବଳଭଦ୍ରଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଦେବେ ।।25-28

ପୁନଶ୍ଚ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ହସ୍ତରେ ଧରି ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଜଗତର ଈଶ୍ୱର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ପରମ ଭକ୍ତି ସହକାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବେ ।ହେ ଜଗନ୍ନାଥ ! ହେ ବିଷ୍ଣୁ ! ହେ ସର୍ବପାପ ବିନାଶକ ! ହେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଗଦାପଦ୍ମଧାରୀ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ହେ ପରମେଶ୍ୱର ! ତୁମ୍ଭେ ଚାରିମାସବ୍ୟାପୀ ନିଦ୍ରାସୁଖ ଭୋଗକରି ସାରିଲଣି । ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଏବଂ ନିଦ୍ରା ତ୍ୟାଗକରି ଉଠ । ହେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠାଇବା ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଅପରାଧ କଲି, ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ କ୍ଷମାକର । ହେ ଦେବ ! ଜଗତର ପରିପାଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କର । ହେ ସୁରଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ହେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ! ହେ ଚତୁର୍ବର୍ଗଦାତା ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା ପାଠକରି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଦେବେ ।।29-33

ହେ ଭଦ୍ରା ! ହେ ଦେବି ! ହେ ସୁରଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ହେ ଚତୁର୍ବର୍ଗଦାତ୍ରି ! ନିଦ୍ରା ତ୍ୟାଗକର । ହେ ଜଗତର ମାତଃ ! ମୋର ମଙ୍ଗଳ କର । ହେ ପରନ୍ତପ ! ଏହିପରି କହି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଦେବେ । ତାହାପରେ ପୂଜା ପୂର୍ବକ ଭକ୍ତି ସହକାରେ ଦର୍ଶନୀୟ ଚଳନ୍ତୀ ପ୍ରତିମାମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବସାଇବେ । ତାହାପରେ ଭଦ୍ରାସନରେ ବସାଇ ମହାସ୍ନାନ କରାଇବେ ।।34-36

ତାହାପରେ ନୂତନ ବସ୍ତ୍ରରେ ପୋଛିଦେବ । ତାହାପରେ ନୂତନବସ୍ତ୍ର, ଚନ୍ଦନ, ପୁଷ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ସମର୍ପଣ କରି ସ୍ୱ ସ୍ୱ ପ୍ରତିମା ମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଠାକୁରଙ୍କ ନିକଟରେ ରଖିବ । ତାହାପରେ ବଳଭଦ୍ର ପ୍ରମୁଖ ଠାକୁରମାନଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ଚଉଷମ ଲେପନ କରିବ । ନୂତନବସ୍ତ୍ର, ଗନ୍ଧ, ମାଲ୍ୟ ଓ ଅଳଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ପରମଭକ୍ତି ସହକାରେ ଭୂଷିତ କରିବ । ହେ ନୃପ ! ତାହାପରେ ପାକଶାଳାରୁ ବହୁପ୍ରକାର ନୈବେଦ୍ୟ ପଡୁଆରରେ ଆଣି ପୂର୍ବପରି ଠାକୁରମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆନନ୍ଦସହକାରେ ବାଢିବ । ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ଚନ୍ଦନ ଓ ଦୟଣାମାଳ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିବେ ।।37-40

ହେ ରାଜା ! ତାହାପରେ ପୂଜକମାନେ ମାଲ୍ୟ, ଦୁଇଖଣ୍ଡି ପୀତବସନ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦେଇ ପୂଜା କରିବେ । ତାହାପରେ ପରମଭକ୍ତି ସହକାରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରିବେ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଏହି ଉତ୍ଥାପନ ଉତ୍ସବକୁ ଆଦରର ସହ ଯେଉଁମାନେ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ସେମାନେ ସମସ୍ତ କାମନାର ଫଳ ଲାଭ କରି ପାପଜାଲରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ମୃତ୍ୟୁପରେ ଦେବଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବିଷ୍ଣୁଲୋକକୁ ଗମନ କରନ୍ତି । ହେ ରାଜା ! ଦ୍ୱାଦଶୀ ଦିନ ସାୟଂକାଳ ପୂଜା ସମାପ୍ତି କରିବ । ତାହାପରେ ପୂଜକ ପଞ୍ଚାମୃତରେ ଅରୁଣଙ୍କର କନିଷ୍ଠଭ୍ରାତା ଗରୁଡଙ୍କୁ ସ୍ନାନ କରାଇବେ । ଗନ୍ଧ(ଚନ୍ଦନ), ବସ୍ତ୍ର ଓ ଅଳଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ଭୂଷିତ କରିବେ । ହେ ରାଜା ! ଚନ୍ଦନ ପ୍ରଭୃତି ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରିବ । ଉତ୍ତମ ଖଇ ଉଖୁଡା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୈବେଦ୍ୟମାନ ଆନନ୍ଦ ସହକାରେ ଅର୍ପଣ କରି ବନ୍ଦାପନା କରିବ । ହେ ଖଗଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ନିଦ୍ରାତ୍ୟାଗ କର । ତୁମ୍ଭେ(ବିଷ୍ଣୁ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଉତ୍ତମବାହନ ଅଟ । ମୁରାରି ତତା ଜଗପତି ଜଗନ୍ନାଥ ନିଦ୍ରାତ୍ୟାଗ କରି ଉଠିସାରିଲେଣି । ଏହି କଥା

ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ ।41-46

ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଗରୁଡଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଦେବ । ତାହାପରେ ଗରୁଡ ନିଦ୍ରାତ୍ୟାଗ କରି ଉଠିଲେ ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହୃଦୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବେ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହୁଅନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଦାମୋଦରଙ୍କର ପୂଜା-ଅର୍ଚ୍ଚନା କରି ଯେଉଁମାନେ ବନ୍ଦାପନା ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ତାଙ୍କର ସୁଖବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ତାହାପରେ ସାୟଂକାଳ ପୂଜା ସମାପ୍ତି ପରେ ନାରାୟଣଙ୍କର ଶୋଭନୀୟ ପ୍ରତିମା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିକଟକୁ ନେଇ ଆଜ୍ଞା ମାଗିବ । ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ! ହେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହକାରୀ ! ହେ ସୁରେଶ୍ୱରୀ ! ସବୁବର୍ଷ ପରି ଦୀପୋତ୍ସବ କରିବା ପାଇଁ ନାରାୟଣଙ୍କ ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞାଦେବା ହୁଅନ୍ତୁ । ହେ ନରେଶ୍ୱର ! ତାହାପରେ ନିଜ ଦେହକୁ ପୋଛି ଯଥାବିଧି ସନ୍ଧ୍ୟାଦି ପାଠ କରିବ । ତାହାପରେ କ୍ଷେତ୍ର ପରିକ୍ରମା କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୌନ ଅବଲମ୍ବନ କରିବ । ତାହାପରେ ମାର୍କଣ୍ଡେୟଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ମାର୍କଣ୍ଡେୟେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ ।।52

ହେ ବାମଦେବ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ହେ ବିରୁପାକ୍ଷ, ହେ ତ୍ରିଶୂଳ ଡମ୍ବରୁଧାରୀ ! ହେ ବୃଷଭବାହନ ! ହେ ପାର୍ବତୀରମଣ ! ହେ ଶ୍ରୀମନ୍ ! ହେ କରୁଣାବରୁଣାଳୟ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଦଣ୍ଡପ୍ରଣାମ ଜଣାଇବ । ତାହାପରେ ସକଳ ପାପର ଶାନ୍ତି ନିମନ୍ତେ ଭକ୍ତି ପୂର୍ବକ ମନରେ ପୂଜା କରିବ । ତାହାପରେ ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ପାଦ ପ୍ରକ୍ଷାଳନ କରିବ ।।55

ତାହାପରେ ବିଧିପୂର୍ବକ ଆଚମନ କରି (ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବ । ପାଦ ଧୌତ ନ କରି ଯେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି, ତାଙ୍କର ତିନିବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦର୍ଶନ କରି ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ପୁଣ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଏବଂ ଦର୍ଶନ ବିଫଳ ହୁଏ । ସେ ବିଷ୍ଣୁଦ୍ରୋହୀ ହୁଏ ଏବଂ ସକଳ ଧର୍ମରୁ ବିତାଡିତ ହୁଏ ।।57

ହେ ରାଜା ! ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯିବାବେଳେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଉପରେ ବିରାଜମାନ କରିଥିବା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦଣ୍ଡପଦ୍ମର ଚକ୍ରକୁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ହେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଆୟୁଧ ! କୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରଭା ପରି ତୁମ୍ଭ ପ୍ରଭା । ତୁମ୍ଭେ ଆଧିଭୌତିକ, ଆଧିଦୈବିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତାପ ଧ୍ୱଂସ କର । ମୋତେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରାଇଦିଅ । ଯାହାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲେ ସକଳ ପାପ ଶାନ୍ତ ହୁଏ । ଯେ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ରୂପକ ଫଳର ପ୍ରଦାତା, ସେହି ଜଗଦୀଶ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦର୍ଶନ ମୋତେ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ କରାଇ ଦିଅ । ଏହିପରି ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ମୁକ୍ତେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯିବ ଏବଂ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ, ହେ ଶୂଳପାଣି ! ହେ ପାର୍ବତୀପତି ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ହେ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ! ତୁମ୍ଭେ ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କର । ତୁମ୍ଭେ ମୁକ୍ତିର ଈଶ୍ୱର ଅଟ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ହେ ରାଜା ! ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ମୁକ୍ତେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବ ।62

ତାହାପରେ କଳ୍ପବଟର ମୂଳକୁ ଯାଇ କଳ୍ପବଟକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ହେ ବଟବୃକ୍ଷ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ତୁମ୍ଭେ ସାକ୍ଷାତ୍ ବିଷ୍ଣୁରୂପ ଅଟ । ଏକଥା କଦାପି ଅନ୍ୟଥା ନୁହେଁ । ବ୍ରହ୍ମରେ ଲୟପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ମୋର ପାପମୋଚନ କର । ହେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ! ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ନ୍ୟଗ୍ରୋଧରାଜ କଳ୍ପବଟକୁ ପ୍ରଣାମ କରିବ । ତାହାପରେ ବଟ ଗଣେଶଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ହେ ଗଣେଶ ! ହେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଦେହ ! ହେ ସର୍ବବିଘ୍ନ ବିନାଶକ ! ହେ ବିଷ୍ଣୁସ୍ୱରୂପ ! ତୁମ୍ଭେ ଭୁକ୍ତି ଓ ମୁକ୍ତିର ଦାତା ! ମୋର ବିଘ୍ନନାଶ କର । ତାହାପରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ । ହେ ଜଗନ୍ନାଥ ! ହେ ନୀଳାଚଳପତି ! ହେ ପ୍ରଭୁ ! ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଆଜ୍ଞାମାଳକୁ ସେଠାରେ ରଖିବ । ତାହାପରେ ଛତ୍ର ଓ ଘଣ୍ଟା ଧ୍ୱନି ସହକାରେ ନାରାୟଣ ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ସେହିଠାରେ ରଖିବ । ତାହାପରେ ମହାସ୍ନାନ କରାଇ ପୁନଃ ଗନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରିବ ।।67

ଗବ୍ୟ ଘୃତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ 21ଟି ଦୀପ ସାତ ଧାଡିରେ ରଖି ସଂସ୍କାର କରି ଠାକୁରଙ୍କ ଅର୍ପଣ କରିବ । ହେ ନାରାୟଣ ! ହେ ସୁରଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ହେ ଶଙ୍ଖ-ଚକ୍ର-ଗଦା-ପଦ୍ମଧାରୀ ! ହେ ପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ଏହି ଦୀପମାଳା ସମର୍ପଣ କରୁଅଛି । ସ୍ୱୀକାର କରିବା ହେଉ । ଏହା କହି ପ୍ରାର୍ଥନା ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କରି ଦୀପ ସମର୍ପଣ କରିବ । ହେ ରାଜା ! ତାହାପରେ ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ବନ୍ଦାପନା କରି ସ୍ୱ ସ୍ଥାନରେ ବିଜେ କରାଇବ ।।70

ଏହିପରି ଶ୍ରୀସୂତସଂହିତା ଅନ୍ତର୍ଗତ ନୀଳାଦ୍ରିମହୋଦୟସ୍ଥ କାର୍ତ୍ତିକମାସ ପୂଜାବିଧି ବିଷୟକ ଊନତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ ସମାପ୍ତ ହେଲା ।।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଜନ୍ମକଥା-୨

ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡୁଥିଲା, କଂସ ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖୁଥିଲେ । ଯିଏ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଭକ୍ତ ଅଟନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କୃଷ୍ଣଗତ ଅଟେ, ସେ ଜଗତକୁ କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖନ୍ତି । ହେଲେ ଏଠାରେ କଂସ ଶତ୍ରୁତା କରିବାପରେ ମଧ୍ୟ ଜଗତକୁ କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ତେବେ କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତ ଆଉ କୃଷ୍ଣ ବିଦ୍ୱେଷୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ପାର୍ଥକ୍ୟ କେବଳ ଏତିକି ଯେ, କୃଷ୍ଣଭକ୍ତ ପ୍ରେମରେ ଜଗତକୁ କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖି ପରମାନନ୍ଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠନ୍ତି ଆଉ କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୱେଷୀଗଣ ଶତ୍ରୁଭାବରେ ସର୍ବତ୍ର କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖି ଭୟ, ହିଂସା ତଥା କ୍ରୋଧ କାରଣରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରନ୍ତି । ସେ ଯାହା ହେଉ ନାଁ କାହିଁକି, ସଂସାରକୁ କୃଷ୍ଣମୟ ଦେଖି ପରମାନନ୍ଦ ହୁଅ ଅବା ପରମ ଦୁଃଖୀ ହୁଅ, ଫଳ ତ ଏକ ହୋଇଥାଏ, ଆଉ ତାହା ହେଉଛି— 'କୃଷ୍ଣପ୍ରାପ୍ତି' । ସର୍ବତ୍ର କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି କଂସ ମହାଭୟରେ କାଳଯାପନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଯେପରି ବିଷ୍ଣୁ ତାଙ୍କର ବଧ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ତାଙ୍କ ସମୀପକୁ ଧାବିତ ହେଉଛନ୍ତି ।

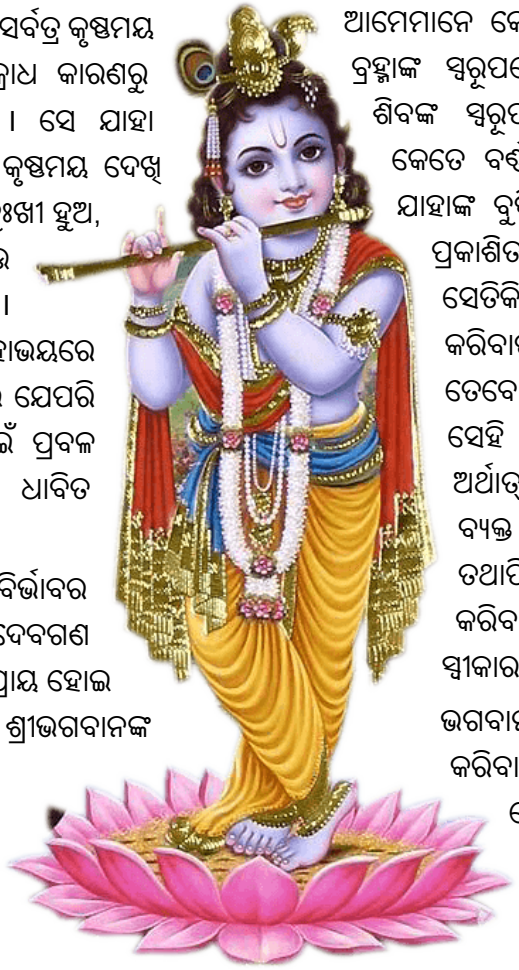

ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବର ସମୟ ଆଗତପ୍ରାୟ ଜାଣି ଦେବଗଣ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରାୟ ହୋଇ କଂସଙ୍କ ବନ୍ଦୀଗୃହକୁ ଯାଇ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ସ୍ତୁତିଗାନ କରିଛନ୍ତି—

ସତ୍ୟବ୍ରତଂ ସତ୍ୟପରଂ ତ୍ରିସତ୍ୟଂ
ସତ୍ୟସ୍ୟ ଯୋନିଂ ନିହିତଂ ଚ
ସତ୍ୟେ ।
ସତ୍ୟସ୍ୟ ସତ୍ୟମୃତ ସତ୍ୟନେତ୍ରଂ
ସତ୍ୟାତ୍ମକଂ ତ୍ୱାଂ ଶରଣଂ ପ୍ରପନ୍ନାଃ ।।10/2-26।।

ଦେବଗଣ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ସ୍ତୁତିଗାନ କରିବାନିମନ୍ତେ ଆସି ପ୍ରଥମେ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି— ଯିଏ ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଅଟନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କର ଚିନ୍ତନ ସୁଦ୍ଧା କରିହୁଏନାହିଁ, ଯିଏ ଅନନ୍ତ ଗୁଣ ସମ୍ପନ୍ନ ଅଟନ୍ତି, ସେହି ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ସ୍ତୁତି କରିବା କିପରି ସମ୍ଭବ ? ଅନନ୍ତଦେବ ସହସ୍ରମୁଖରେ ଅନନ୍ତକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହାଙ୍କର ଗୁଣର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାପରେ ବି ଅନ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଆମେମାନେ କେବଳ ଚାରିମୁଖରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ସ୍ୱରୂପରେ, ପାଞ୍ଚମୁଖରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଶିବଙ୍କ ସ୍ୱରୂପରେ ତାଙ୍କ ଗୁଣସମୂହର କେତେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବା ! ତଥାପି ଯାହାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିରେ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ଯେତିକି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ, ଯଦି ସେ ସେତିକି ମାତ୍ର ସ୍ତୁତିରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି, ତେବେ ପ୍ରଭୁ କୃପାକରି ତାଙ୍କର ସେହି ସ୍ତୁତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନିଅନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତୁତି କରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ ତଥାପି ସେ ଭକ୍ତ ଉପରେ କୃପା କରିବାପାଇଁ ତାଙ୍କର ସେହି ସ୍ତୁତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ।

ଭଗବାନ୍ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ପାଳନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦେବଗଣ କ୍ଷୀରସାଗର କୂଳକୁ ଯାଇ ପୃଥିବୀର ଭାର

ଦୂର କରିବାନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର ସ୍ତୁତି ଗାନ କରିଛନ୍ତି । ଦେବଗଣଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଶୁଣି ଭଗବାନ୍ ସ୍ୱୟଂ ଅବତରିତ ହେବେ ବୋଲି ବଚନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଆଜି ଭଗବାନ୍ ତାଙ୍କର ସେହି ବଚନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଦେବଗଣ କହିଛନ୍ତି— ସତ୍ୟବ୍ରତଂ— ଆପଣ ସତ୍ୟସଂକଳ୍ପ ଅଟନ୍ତି । ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିୟମରେ କିଛି କରନ୍ତି, କଦାପି ସେହି ନିୟମର ଉଲଙ୍ଘନ କରିନଥାନ୍ତି, ତେବେ ସେହି ନିୟମକୁ ତାଙ୍କର ବ୍ରତ କୁହାଯାଏ । ରାମ ଅବତାରରେ ଭଗବାନ୍ ବିଭୀଷଣଙ୍କୁ କହିଥିଲେ—

ସକୃଦେବ ପ୍ରପନ୍ନାୟ ତବସ୍ମିତି ଚ ଯାଚତେ ।
ଅଭୟଂ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ ଦଦାମ୍ୟେତଦ୍ ବ୍ରତଂ ମମ ।।
ଯୁଦ୍ଧକାଣ୍ଡ 18-33।।

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିଥିଲେ— ଯଦି କେହି ମୋର ଶରଣାଗତ ହୋଇ କେବଳ ଥରେମାତ୍ର "ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଅଟେ"— ଏପରି କହି ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି, ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚିରକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଭୟ ଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ— ଏହା ମୋର ବ୍ରତ ଅଟେ ।

ଦେବଗଣ କହୁଛନ୍ତି— ଆମେମାନେ କ୍ଷୀରୋଦସାଗର କୂଳକୁ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇଥିଲୁ । ଏଥିପାଇଁ ଆପଣ ସ୍ୱୟଂ ଆମମାନଙ୍କର ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅବତରିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ବ୍ରତ ସତ୍ୟ ହେଲା— ଏହା ଅନୁଭବ କରି ଆମେମାନେ ପରମଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିଅଛୁ । ଆପଣ ସତ୍ୟବ୍ରତ ଅଟନ୍ତି ।

ସତ୍ୟପରଂ— ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ଯାହାଙ୍କର ଚରଣାଶ୍ରିତ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ, ସେ ହିଁ ସତ୍ୟପର ଅଟନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନ୍ ଅଟନ୍ତି ।

ତ୍ରିସତ୍ୟ— ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ପୂର୍ବରୁ ଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଛି ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତରେ ରହିବ, ତାହା ତ୍ରିସତ୍ୟ ଅଟେ । ସାଂସାରିକ କୌଣସିବସ୍ତୁ ତ୍ରିସତ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏକମାତ୍ର ଭଗବାନ ହିଁ ତ୍ରିସତ୍ୟ ବୋଲାନ୍ତି । ଆପଣ ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ଥିଲେ, ସ୍ଥିତିକାଳରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସଂସାରର ବିଧ୍ୱଂସପରେ ମଧ୍ୟ ରହିବେ । କାରଣ ଏହା ହେଉଛି, ଯିଏ ସତ୍ୟ, ପଞ୍ଚଭୂତ ଯଥା— କ୍ଷିତି, ଜଳ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଏବଂ ଆକାଶ— ଉକ୍ତ ପଞ୍ଚଭୂତଙ୍କର ଆପଣ ହିଁ ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ ଅଟନ୍ତି, ଏହି ପଞ୍ଚଭୂତରେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ରୂପେ ଆପଣ ବିଦ୍ୟମାନ ରହନ୍ତି, ପୁନଃ ଯେତେବେଳେ ଏହି ପଞ୍ଚଭୂତଙ୍କର ବିଲୟ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆପଣ ହିଁ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥାନ୍ତି । ତୈତ୍ତିରୀୟ ଉପନିଷଦରେ **ହୈତତ୍ ସୃଷ୍ଟ୍ୱା ତଦେବାନୁପ୍ରାବିଶତ୍** (2-6)— ଭଗବାନ୍ ସଂସାରର ସୃଷ୍ଟି କରି ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀରୂପେ ତତ୍ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି । ତଜ୍ଜଳାନିତି ଶାନ୍ତ ଉପାସୀତ୍— ଭଗବାନଙ୍କଠାରୁ ସଂସାରର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥାଏ, ସେ ହିଁ ସଂସାରର ପାଳକ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ମହାପ୍ରଳୟ ସମୟରେ ସଂସାର ତାଙ୍କରିଠାରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଏ । ଉକ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଅବଗତ ହୋଇ, ସମସ୍ତ କାମନାର ପରିତ୍ୟାଗ କରି ତାଙ୍କରି ଉପାସନା କର । ଦେବଗଣଙ୍କ ମତରେ— ସତ୍ୟବଚନ ଏବଂ ସର୍ବତ୍ର ସମଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପାଇହୁଏ । ଏଥିପାଇଁ, ଶରୀର, ମନ, ବଚନଦ୍ୱାରା ଆମେ ଲୋଗସତ୍ୟାତ୍ମକଂ ତ୍ୱାଂ ଶରଣଂ ପ୍ରପନ୍ନାଃ— ସତ୍ୟସ୍ୱରୂପ ଆପଣଙ୍କର ଶରଣାଗତ ହୋଇଅଛୁ ।

ତ୍ୱମେକ ଏବାସ୍ୟ ସତଃ ପ୍ରସ୍ଥିତିସ୍ଥଂ
ସଂନିଧାନଂ ତ୍ୱମନୁଗ୍ରହଶ୍ଚ ।
ତ୍ୱନ୍-ମାୟୟା ସଂବୃତଚେତସସ୍ତ୍ୱାଂ
ପଶ୍ୟନ୍ତି ନାନା ନ ବିପଶ୍ଚିତୋ ଯେ ।।10-2-28।।

ଏ ସଂସାର ଉତ୍ପତ୍ତିର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଉଛନ୍ତି ଆପଣ । ଆପଣ ହିଁ ଏହାର ପାଳନକର୍ତ୍ତା, ପୁଣି ଆପଣ ହିଁ ଏହାର ସଂହାରକ ଅଟନ୍ତି । ତଥାପି ଯଦି କହନ୍ତି— ମୁଁ କାହିଁକି ? ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱର— ଏମାନେ ତ ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ପ୍ରଳୟ କରନ୍ତି; ଅତଃ ମୋତେ ଏ ସମସ୍ତ କଥା କାହିଁକି କହୁଅଛ ? ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଦେବଗଣ କହୁଛନ୍ତି— ଆପଣଙ୍କ ମାୟା କାରଣରୁ ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଯାଇଛି,

ସେ ହିଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମାଦିଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନେକରନ୍ତି; ହେଲେ ଯିଏ ବିଦ୍ୱାନ ଅଟନ୍ତି, ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱରଙ୍କ ରୂପେ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ।

ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ, ବରାହାଦି ନାନା ଶରୀରରେ ଭଗବାନ୍ ସଂସାରର ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ପ୍ରଳୟ, ଧର୍ମସ୍ଥାପନାଦି ଲୀଳା କରନ୍ତି । ପୁନଃ ଏକମେବାଦ୍ୱିତୀୟମ୍— ଏହି ବେଦବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା, ସେ ଏକ ଅଟନ୍ତି, ଏଭଳି ମଧ୍ୟ ବୁଝାଯାଏ । ହେଲେ ଯେଉଁମାନେ ଅଜ୍ଞାନୀ ଅଟନ୍ତି, ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କ ଏକତ୍ୱ ଏବଂ ବହୁତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ନ କରିପାରି, ଭୁଲ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବସନ୍ତି, ଶ୍ରୁତି ଅନୁସାରେ, **ଏକୋଽପି ସନ୍ ବହୁଧା ଯୋ ବିଭାତି**— ଏକ ହୋଇ ବି ଯିଏ ଅନେକରୂପରେ ପ୍ରକାଶମାନ ହେଉଛନ୍ତି, ଅତଃ ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ଏକତ୍ୱ ଏବଂ ବହୁତ୍ୱର ବିରୋଧ ନାହିଁ— ସେ ଏକ ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକରୂପରେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି; ଭକ୍ତଗଣ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ରୂପେ ଉପାସନା କରନ୍ତି, ସେ କୃପାକରି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ସେହି ରୂପରେ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଅତଃ ଭଗବାନଙ୍କର ଅନେକ ମୂର୍ତ୍ତିସମୂହକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ ଦୋଷ ନାହିଁ । ହେଲେ ତାଙ୍କ ଏକତ୍ୱର କରିବା ହିଁ ଦୋଷ ଅଟେ । ଦେବଗଣ କହୁଛନ୍ତି— ମାୟାରେ ମୋହିତ ଲୋକମାନେ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ଅନେକ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଦେବଗଣ କହୁଛନ୍ତି— ଯିଏ ଯେଉଁଭଳି କୁହନ୍ତୁ ନାଁ କାହିଁକି, ସେମାନେ ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ଜାଣନ୍ତି କି, ଭଗବାନ ଏ ଧରାଧାମକୁ ଲୀଳା କରିବାପାଇଁ ଦେହଧାରଣ କରି ଅବତରିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ସ୍ୱରୂପରେ ସଂସାରର ପାଳନ କରନ୍ତି, ରୁଦ୍ର ସ୍ୱରୂପରେ ସଂହାର କରନ୍ତି ପୁଣି ସେ ହିଁ ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ, ବରାହ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଅନେକ ଲୀଳା କରିଥାନ୍ତି ଆଉ ବ୍ରହ୍ମରୂପରେ ସର୍ବତ୍ର ସ୍ଥିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତି, ସେ ସବୁକିଛି ଜାଣିଯାନ୍ତି ଆଉ ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ସେ କିଛି ବି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଦେବଗଣ ପୁନର୍ବାର ସ୍ତୁତି କରିଛନ୍ତି, ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣ ଯଦି କହନ୍ତି କି, ମୁଁ କେବଳ ଦେବକୀଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅଟେ; ତଥାପି ତୁମେମାନେ ମୋର ସ୍ତୁତି କାହିଁକି କରୁଛ ? ଏହାର ଉତ୍ତରରେ କହୁଛି— ଆପଣ ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ଆତ୍ମା ଅଟନ୍ତି । ଏ ସଂସାରର କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ, ଧାର୍ମିକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୁଖକାରୀ ଏବଂ ଅଧାର୍ମିକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବିନାଶକାରୀ ବିଶୁଦ୍ଧ ସତ୍ତ୍ୱମୟ ରୂପ ଆପଣ ବାରମ୍ବାର ଧାରଣ କରନ୍ତି, ଅତଃ ଆପଣ କାହାର ପୁତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି ।

ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ଆତ୍ମା, ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ନିରାକାର ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପ ଅଟନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଜୀବର ଅଜ୍ଞାନ ଦୂରୀଭୂତ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଲୀଳାର ଆସ୍ୱାଦ ମିଳେନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଭଗବାନ୍ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ନିରାକାର ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଲୀଳା ନିମନ୍ତେ ରୂପ ଧାରଣ କରନ୍ତି । ଦେବତାଗଣ ଜାଣନ୍ତି କି, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ ଦେବକୀଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଅବତରିତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ହେ ପଦ୍ମପଲାଶଲୋଚନ ! ଆପଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶୁଦ୍ଧ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣର ଆଧାର ସ୍ୱରୂପ ଅଟନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ବିବେକବାନ୍ ଅଟନ୍ତି, ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣକୁ ହିଁ ଏକନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଆଶ୍ରୟକରି ସେହି ଚରଣ-ତରଣୀର ସହାୟତାରେ ଭବସାଗରକୁ ବିନା ଶ୍ରମରେ ପାର ହୋଇଯାନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ୍ ଯେତେବେଳେ ନିଜର ନିତ୍ୟସିଦ୍ଧ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିକୁ ସଂସାରରେ ପ୍ରକଟ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରି, ତାଙ୍କର ସେବା କରି ଭକ୍ତଗଣ କୃତାର୍ଥ ହୋଇଥାନ୍ତି । ରାକ୍ଷସୀ ପ୍ରକୃତିର ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ସେ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତି । ହେଲେ ସଂସାରର ଏହି ସୌଭାଗ୍ୟ ତ ଅଧିକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ସଂସାରକୁ ଧନ୍ୟ କରି ପୁଣି ଅବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତ ଲୀଳାରେ ଯିଏ ତାଙ୍କର ଦର୍ଶନ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ବିଚାର କରନ୍ତି— ମୋତେ ତ ସେ ସମୟରେ

ଜନ୍ମନେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ— ମୋର କି ଗତି ହେବ ? ନରୋତ୍ତମ ଦାସ ଚୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିପାରି ନଥିଲେ, ଏହି କାରଣରୁ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି ସେ କହିଥିଲେ— ସେ ସମୟରେ ମୁଁ ଜନ୍ମ ନେଇପାରିଲି ନାହିଁ । ବ୍ୟର୍ଥରେ ଏ ଦେହବୋଝକୁ ଯାହା ବହନ କରିଚାଲିଛି ।

ଭଗବାନଙ୍କ ତିରୋଧାନ ଯୋଗୁଁ ବ୍ୟାକୁଳ ଜୀବର ହୃଦୟରେ ଆଶା ସଞ୍ଚାର କରି ଦେବଗଣ କହୁଛନ୍ତି— ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତ ଲୀଳାରେ ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ଆପଣଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ଦର୍ଶନ କରିପାରନ୍ତି, ସେମାନେ ପରମ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଅଟନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଆପଣଙ୍କ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ଧ୍ୟାନ କରି ଜୀବଗଣ ଭବସାଗରକୁ ପାର କରିଯାନ୍ତି ।

ସ୍ୱୟଂ ସମୁଦ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ସୁଦୁସ୍ତରଂ ଦ୍ୟୁମନ୍
ଭବାର୍ଣ୍ଣବଂ ଭୀମମଦଭ୍ରସୌହୃଦାଃ ।
ଭବତ୍-ପଦାମ୍ବୋରୁହନାବମାତ୍ତ ତେ
ନିଧାୟ ଯାତାଃ ସଦନୁଗ୍ରହୋ ଭବାନ୍ ।।10/2-31।।

ହେ ସ୍ୱପ୍ରକାଶ ! ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆପଣଙ୍କର ଅସୀମ କୃପା ରହିଛି । ଆପଣଙ୍କ କୃପାରୁ ସେ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣାଶ୍ରୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ଏହି ଦୁସ୍ତର ଭବସାଗରରୁ ପାର ହୋଇଯାନ୍ତି । ବିଷୟାସକ୍ତ ଦୀନଜନଙ୍କ ଉପରେ ଆପଣଙ୍କ ଭକ୍ତଙ୍କର ବଡ଼ କରୁଣା ହୋଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ସେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ରୂପରେ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣ-ନାବକୁ ସଂସାରରେ ରଖିଯାନ୍ତି । ଏପ୍ରକାର ଶିଷ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଦ୍ୱାରା ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭବନଦୀ ପାର ହେବାର ଉପାୟ ମିଳିଯାଏ । ଯିଏ ଥରେମାତ୍ର ଆପଣଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଅନ୍ୟ କାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଆପଣ ସ୍ୱୟଂ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତି ।

ହେ କମଳଲୋଚନ ! ଯେଉଁମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣାଶ୍ରିତ ନହୋଇ ଅହଙ୍କାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କହି ଦମ୍ଭ କରନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିର ଅଭାବ କାରଣରୁ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ନିର୍ମଳ ହୁଏନାହିଁ । ଏଭଳି ମଳିନ-ହୃଦୟ ଲୋକମାନେ ସାଧନା କରି କିଛି ଅଗ୍ରସର ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣକମଳର ଅନାଦର କରିବା କାରଣରୁ ପୁନଃ ଅଧଃପତିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତି ସ୍ଥିତି ହୋଇନାହିଁ, ହେଲେ ଭ୍ରମବଶତଃ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କହି ଅଭିମାନ କରନ୍ତି, ଆଉ ବିଚାର କରନ୍ତି କି, 'ମୁଁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି, ମୋତେ ଆଉ କିଛି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଉ ଭଗବାନ୍ ଏକ ଅଟୁ । ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ ତାଙ୍କର ଚରଣାଶ୍ରୟ ଲାଭ କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ହିଁ ନାହିଁ— ଏଭଳି ଭ୍ରମିତ ମୁକ୍ତାଭିମାନୀ ଲୋକମାନେ ଆପଣଙ୍କର ଅବଜ୍ଞା କରି ଅଧଃପତିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ଚରଣାଶ୍ରିତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର କଦାପି ଅଧଃପତନ ହୁଏନାହିଁ । ଅଥବା ଯଦ୍ୟପି ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଅଭାବରେ ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟଥର ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ଭକ୍ତି ନିତ୍ୟନିରନ୍ତର ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ଆଦୌ ଅଧୋଗତି ହୁଏନାହିଁ । ନମେ ଭକ୍ତଃ ପ୍ରଣଶ୍ୟତି— ମୋ ଭକ୍ତଙ୍କର କଦାପି ବିନାଶ ହୁଏନାହିଁ । ଅତଃ ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରକ୍ଷିତ ହୋଇ ଭକ୍ତଗଣ ପ୍ରବଳ ବିଘ୍ନକାଳରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ବିଚରଣ କରନ୍ତି ।

କ୍ରମଶଃ

ବେଦାନ୍ତ ରତ୍ନାକର-୧୩

ସ୍ୱାମୀ ବିଷ୍ଣୁଦେବାନନ୍ଦ ଗିରି

ସ.ଭା. ଅନେକଙ୍କର ଆକ୍ଷେପ ହେଉଛି, ଯେଉଁଭଳି କର୍ମ ଅଥବା ଉପାସନାରୂପ ବୈଦିକ ସାଧନସମୂହରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ଥିବା ସ୍ୱର୍ଗ ସୁଖାଦି ଫଳ ଲୋକାନ୍ତରକୁ ଯାଇ ଭୋଗ କରାଯାଏ, ସେହିଭଳି ଜ୍ଞାନରୂପ ବୈଦିକ-ସାଧନରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମୋକ୍ଷରୂପ ଫଳ ମଧ୍ୟ ଲୋକାନ୍ତରରେ ହିଁ ଭୋଗ କରାଯାଏ, ଏହା ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ କର୍ମଫଳସମ ମୁକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଅନିତ୍ୟ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ଆକ୍ଷେପର ଉତ୍ତର ଦେବାପାଇଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ଲୋକ ରହିଛି—

ଅୟମହମଖିଳେଶ୍ୱରଶ୍ଚିଦାତ୍ମା କିମିହ ମୟାଽନୁପଲବ୍ଧମସ୍ତି ଲୋକେ ।
ସତି ଜଡଜଗତାଂ ମୟି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ତଦହମହୋ ଜଗଦନ୍ତରାତ୍ମଭୂତଃ ।।91।।

ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗତର ସ୍ୱାମୀ ଚିଦାତ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଅଭିନ୍ନ ଅଟେ; ଅତଃ ସଂସାରରେ ମୋତେ କେଉଁ ବସ୍ତୁ ଅପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରେ ? ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଡ଼ ଜଗତର ଚେଷ୍ଟା ମୋର ସତ୍ତାଦ୍ୱାରା ହିଁ ହୋଇଥାଏ, ଏଥିପାଇଁ ଜଗତର ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଏବଂ ପ୍ରେରକ ମୁଁ ହିଁ ଅଟେ ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା— କହିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ହେଉଛି, **'ତଦାତ୍ମାନମେବାବେଦହଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମୀତି ତସ୍ମାତ୍ତସର୍ବମଭବତ୍'** ଏହି ଶ୍ରୁତି ଅନୁସାରେ ସର୍ବାତ୍ମଭାବ ହିଁ ମୋକ୍ଷ ଅଟେ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କୁ ଏହା ନିଜ ଜୀବନକାଳରେ ହିଁ ଅନୁଭବ ହୁଏ; ଏଥିପାଇଁ ଏହା ଲୋକାନ୍ତରରେ ଭୋଗିବା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବୈଦିକ ସାଧନଜନ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗାଦି ଯଦିଓ ଲୋକାନ୍ତରରେ ଭୋଗିବା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତଥାପି କାରୀରୀଯାଗାଦି ସାଧନସମୂହ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ବୃଷ୍ଟି ଆଦି ଫଳ ଏହି ଲୋକରେ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଉପରେ ଯେଉଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ତାହା ବ୍ୟଭିଚାରୀ ଏବଂ ଇହ ଲୋକରେ ଭୋଗର ଅଯୋଗ୍ୟତାରୂପ ଉପାଧି କାରଣରୁ ସୋପାଧିକ ମଧ୍ୟ ଅଟେ; ଅତଃ ଏହି କାରଣରୁ ମୁକ୍ତିରେ ପରଲୋକଭୋଗ୍ୟତ୍ୱ ଏବଂ ଅନିତ୍ୟତ୍ୱାଦି ସିଦ୍ଧ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତଥା **'ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ'** ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୁତି ଅନୁସାରେ ଯାହାକୁ ନିତ୍ୟରୂପେ ନିଶ୍ଚୟ କରିଛନ୍ତି, ସେହି ମୋକ୍ଷ ଅନୁପାଦେୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।।91।।

ସ.ଭା.— ଯେଉଁଭଳି ବିଦ୍ୱାନଙ୍କୁ ଏଠାରେ ସର୍ବାତ୍ମତାର ଅନୁଭବ ହେଉଛି, ସେହିଭଳି ଭୟଦୁଃଖାଦିର ନିବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଏହିଠାରେ ହିଁ ଅନୁଭୂତ ହେଉଅଛି ଏକଥା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି—

ଜଗଦିଦମଖିଳଂ ମୟି ପ୍ରଭାତଂ ନ ମଦତିରିକ୍ତମତୋଽଣ୍ୱପି ପ୍ରଲୋକେ ।
ବ୍ୟପଗତମଭବଦ୍ ଭୟଂ ସମସ୍ତଂ ଭୟମିତରଭ୍ରମଭାସିତଂ ଯଦୂଚୁଃ ।।92।।

ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗତ୍ ଅଧିଷ୍ଠାନଭୂତ ମୋଠାରେ ହିଁ ପ୍ରତୀତ ହେଉଅଛି । ଏଥିପାଇଁ ମୋଠାରୁ ଭିନ୍ନ ସଂସାରରେ ଅଣୁମାତ୍ର ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଅତଃ ଦ୍ୱୈତଭ୍ରମ ବଶତଃ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଭୟ ଆଜି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା — କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, **'ଉଦରମନ୍ତରଂ କୁରୁତେ ଅଥ ତସ୍ୟ ଭୟଂ ଭବତି'**

'ଦ୍ୱିତୀୟାଦ୍ୱୈ ଭୟଂ ଭବତି' ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରୁତିସମୂହ ଦ୍ୱାରା ତଥା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଭୟର ହେତୁ ଦ୍ୱୈତ ଦର୍ଶନ ହିଁ ହୋଇଥାଏ, କାହିଁକି ନାଁ ଜାଗରିତ କାଳରେ ଦ୍ୱୈତଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ଭୟ ଏବଂ ସୁଷୁପ୍ତି ସମୟରେ ଦ୍ୱୈତଦର୍ଶନାଭାବରେ ଭୟର ଅଭାବ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନୁଭବ ସିଦ୍ଧ ଅଟେ । ଅତଃ ଅଦ୍ୱିତୀୟଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ମିଥ୍ୟାଦ୍ୱୈତଦର୍ଶନର ଅଭାବ ହେବାରୁ ତାହିଁରୁ ସୃଷ୍ଟ ଭୟର ଅଭାବ ହେବା ସର୍ବଥା ଉପପନ୍ନ ହିଁ ଅଟେ ।।62।।

ସ.ଭା.— ଭୟ ଅଭାବର ପ୍ରତିପାଦନ କରି ଦୁଃଖ ଅଭାବର ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ଲୋକ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ,

ସୁଖମନନ୍ତମିଦଂ ଜଗତାମହଂମୟି ତୁ ଦୁଃଖଲବୋଽପି କଥଂ ଭବେତ୍ ।
ନ ଖଳୁ ଲୋକବିଲୋକନକେ ରବା—ବନୁପଧାନତମଃ ସମଦର୍ଶକି ।।93।।

ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତ ଜଗତକୁ ଆନନ୍ଦିତ କରିଥାଏ ଏବଂ ଅନନ୍ତ ସୁଖସ୍ୱରୂପ ଅଟେ ସେତେବେଳେ ମୋଠାରେ ଦୁଃଖର ବିନ୍ଦୁମାତ୍ର କିପରି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ! ନିଜର ପ୍ରକାଶଦ୍ୱାରା ସମଗ୍ର ସଂସାରକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରୁଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କଠାରେ କ'ଣ କେହି ବାସ୍ତବିକ ଅନ୍ଧକାର ଦେଖିଛନ୍ତି ?

ବ୍ୟାଖ୍ୟା— ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ଯେଉଁଭଳି ପ୍ରକାଶସ୍ୱରୂପ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଠାରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର ସତ୍ୟ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ହଁ, ଅଜ୍ଞାନ ସ୍ଥିତିରେ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ରହିଥିବା ଦୁଃଖର ଆତ୍ମାରେ ଆରୋପ ହୋଇପାରେ । ହେଲେ ଜ୍ଞାନୋଦୟରେ ତାହା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ଏଇଥିପାଇଁ ଜ୍ଞାନୀ ସର୍ବଦା ସୁଖର ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି ।।93।।

ସ.ଭା.— ଅସ୍ତୁ, ଏହି ଜନ୍ମରେ ଭୟ ଏବଂ ଦୁଃଖ ନ ଥାଉ ପଛେ ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ତ ହୋଇପାରେ; ଏଥିପାଇଁ ଜ୍ଞାନ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥର ହେତୁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଏହି ଶଙ୍କାର ସମାଧାନ ଆଗାମୀ ଶ୍ଲୋକରେ କରାଯାଇଛି—

କାମପାଶପରିଣଦ୍ଧମାନସୋଜନ୍ତୁରେଷ ଜଗତୀହ ଜାୟତେ ।
ଶାରଦାଭ୍ରପରିଶୁଦ୍ଧଚେତସୋବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚ ମମ ଜନ୍ମ କୀଦୃଶମ୍ ।।94।।

କାମରୂପୀ ପାଶରେ ଚିତ୍ତର ବନ୍ଧନ ହେବା କାରଣରୁ ହିଁ ଜୀବକୁ ସଂସାରରେ ଜନ୍ମ ନେବାପାଇଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଶରତକାଳୀନ ମେଘ ସମ ନିର୍ମଳଚିତ୍ତ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱରୂପ ମୋର ଜନ୍ମ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା — କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କି, ଜନ୍ମର କାରଣ କାମ ହିଁ ଅଟେ **'ସ କାମଭିର୍ଜାୟତେ ତତ୍ରତତ୍ର'** ଇତି ଶ୍ରୁତେଃ ଏବଂ କାମର କାରଣ ବିଷୟସମୂହରେ ସତ୍ୟତ୍ୱଭ୍ରମ ଅଟେ । ଆତ୍ମବୋଧ ହେବାରୁ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ ମିଥ୍ୟାତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଯିବାରୁ କାମ ନ ରହିବା କାରଣରୁ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ଅତଃ ଦୁଃଖର ସମୂଳ ଧ୍ୱଂସ କରିବା କାରଣରୁ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥର ନିର୍ବାଧ ସାଧନ ବୋଲାଏ ।।94।।

ସ.ଭା.— ଅଧୁନା ଶଙ୍କା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଛି କି, ଯଦି ଜନ୍ମର କାରଣ କାମ ଅଟେ ତେବେ ତ ତାହାର ନିବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଜନ୍ମର ନିବୃତ୍ତି ହୋଇପାରିବ, ହେଲେ ଜନ୍ମର କାରଣ ତ ବାସନାସମୂହ । ଅତଃ କାମର ନିବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଜନ୍ମର ଅଭାବ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହାର ଉତ୍ତର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ଲୋକରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି —

ଯା ବିଭର୍ତି ଜଗଦେତଦଭୂତଂ ବାସନା ବିତଥଭୋଗଭାସୁରା ।
ଜୀବଲୋକମୃଗବାଗୁରାଧୁନା ସାବବୋଧବଳତୋ ବ୍ୟଶୀର୍ଯ୍ୟତ ।।95।।

ଯାହା ମିଥ୍ୟା ବିଷୟସମୂହଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ଏବଂ ଜୀବଗଣରୂପ ମୃଗମାନଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିବା ନିମନ୍ତେ ଜାଲ ସମ ପୁଣି ଏହି ଜଗତ ସ୍ଥିତିର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଅଟେ, ସେହି ବାସନାସମୂହ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନର ଉଦୟ ହେବାରୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା — କହିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ହେଉଛି କି, ବାସନାର ମୂଳ ବିଷୟସମୂହରେ ରମ୍ୟତ୍ୱବୁଦ୍ଧି ଅଟେ, ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ବିଷୟସମୂହରେ ତୁଚ୍ଛତ୍ୱବୁଦ୍ଧି ହୋଇଯିବାରୁ ସେଥିରେ ରମଣୀୟତାର ନିଶ୍ଚୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ଯୋଗୁଁ ତହିଁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବାସନାସମୂହ ମଧ୍ୟ ଆପେ ଆପେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଯଦି ଜନ୍ମକୁ ବାସନାମୂଳକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ତେବେ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନୀଙ୍କର ଜନ୍ମ ହେବା ଅସମ୍ଭବ, କାହିଁକି ନାଁ ତାଙ୍କ ଜନ୍ମର କାରଣ ବାସନାସମୂହ ଜ୍ଞାନାଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଭସ୍ମ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଜ୍ଞାନର ପରମପୁରୁଷାର୍ଥସାଧନତା ପୂର୍ବବତ୍ ତିଷ୍ଠି ରହେ ।।95।।

ସ.ଭା.— ମୁମୁକ୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାରେ ସାଧନସମୂହର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ କ୍ଲେଶର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ପଡ଼ିଥାଏ; ହେଲେ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଗଲେ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କୁ ସେ ସବୁର ଅଭାବ ଅନୁଭବ ହୁଏ — ଏହି କଥା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ କୁହାଯାଇଛି—

ବୀତଶୋକମତିଲୋମେକକଂଜ୍ୟୋତିରେବ ଜଗଦନ୍ତରୀକ୍ଷ୍ୟତେ ।
ନ ସ୍ମ ଭାତି ନ ଚ ଭାତି ବସ୍ତୁତୋଭାସ୍ୟତୀଦମିହ ବିଶ୍ୱଡମ୍ବରମ୍ ।।96।।

ଶୋକ-ମୋହାଦି ସମସ୍ତ ସଂସାର ଧର୍ମସମୂହରୁ ରହିତ ଏକ ଅଲୌକିକ ଚୈତନ୍ୟଜ୍ୟୋତି ହିଁ ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭୂତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଏହି ଜଗଦାଡ଼ମ୍ବରର ତ୍ରୈକାଳିକ ଅତ୍ୟନ୍ତାଭାବ ହୋଇଯାଇଛି ।।96।।

ଉଦଗାଦୟଂ ପ୍ରଚୁରବୋଧମୟୋରବିରସ୍ତମାୟଦଖିଳଂ ଚ ତମଃ ।
ମିହିକା ବ୍ୟଳାସ୍ତ, ବିତଥପ୍ରତିଭାବ୍ୟଶଦାୟତାଥ ଚିଦନନ୍ତନଭଃ ।।97।।

ସଂଶୟ-ବିପର୍ଯ୍ୟଶୂନ୍ୟ ସୁଦୃଢ଼ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉଦୟ ହେବାରୁ ଅଜ୍ଞାନ ରୂପ ଅନ୍ଧକାର ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ମିଥ୍ୟା-ପ୍ରତୀତିରୂପ କୁହୁଡ଼ି ଦୂର ହୋଇ ଚୈତନ୍ୟରୂପ ଆକାଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମଳ ହୋଇଗଲା ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା — କହିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ହେଉଛି, ପାକକ୍ରିୟା ହୋଇଯିବାରୁ ଯେଉଁଭଳି ତାହାର ସାଧନ ଅଗ୍ନି ଏବଂ ଇନ୍ଧନ ଇତ୍ୟାଦିର ତ୍ୟାଗ ହୋଇଯାଏ, ସେହିଭଳି ଅନ୍ତଃକରଣ ସ୍ୱଚ୍ଛ ହୋଇ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଗଲେ ଆଉ ତା ପାଇଁ ସାଧନସମୂହର ଅନୁଷ୍ଠାନର ମଧ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ରହେନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କର ସାଧନଜନିତ କ୍ଲେଶ ମଧ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ ।।97।।

ସ.ଭା.— ଶୋକ ମୋହାଦିର ଅଭାବ ସମ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଅପରୋକ୍ଷ ରହିଥାଏ । ଏହି କଥା ପରବର୍ତ୍ତୀ ତିନିଗୋଟି ପଦ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି—

ନ ଜୁଗୁପ୍ସତେଽଥ ହୃଦୟଂ ତୁ ମନା-ଗଭିନନ୍ଦତୀହ ନ ଚ କିଞ୍ଚିଦପି ।
ପ୍ରତିପିତ୍ସତେ ନ କିମପି ସ୍ୱପରଂରମତେଽନପେକ୍ଷମପସୀମସୁଖେ ।।98।।

ମୋର ହୃଦୟ ନାଁ ତ କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଘୃଣା କରେ ଆଉ ନାଁ କାହାଠାରେ ପ୍ରେମଭାବ ରଖିଥାଏ ତଥା ଆତ୍ମା ବା ଅନାତ୍ମା କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ତିର ଇଚ୍ଛା ରଖିନଥାଏ, କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ନିରବଧିକ ଆନନ୍ଦରେ ମଗ୍ନ ରହିଥାଏ ।।98।।

ପ୍ରକଟତ୍ୱମାପଦିୟମନ୍ତରହୋପରିତୃପ୍ତିରନ୍ତବିଧୁରାଽବିଷୟା ।
ଅବିଲୋଲମେତଦିହ ହନ୍ତ ମନୋଲବଣସ୍ୟ ଭିତ୍ତମିବ ଲୀନମଭୂତ୍ ।।99।।

ଅନନ୍ତ ତଥା ନିର୍ବିଷୟ ଆନ୍ତର ଶାନ୍ତିର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା ଏବଂ ଏହି ମନ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଜଳରେ ଲବଣପିଣ୍ଡ ସମ ସେଥିରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା ।।99।।

ପ୍ରପଞ୍ଚପରିଚର୍ଚୟା ବିଗତମେବ ଦୁର୍ଧର୍ଷୟା
ବ୍ୟଭାସି ପରହର୍ଷୟାଽମିତସୁଧାଽଭିସଂବର୍ଷୟା ।
ଗଭୀରମବଗାଢୟା କିମପି ତତ୍ତ୍ୱମାବାଢୟା
ବିଲୀୟ ମିଳିତଂ ଧିୟା ସପଦି ତତ୍ର ସଂପିତ୍ସୟା ।।100।।

ପ୍ରପଞ୍ଚ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଦମ୍ୟ ସଂକଳ୍ପ ଥିଲା ତାହା ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲା, ଅନନ୍ତ ହର୍ଷ ପ୍ରଦାନକାରୀ ପରମାମୃତର ବୃଷ୍ଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଆଉ ତାହା କୌଣସି ଅକଥନୀୟ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ସେଥିରେ ସମାହିତ ହୋଇଯିବା ଇଚ୍ଛାରେ ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ବିଲୀନ ହୋଇ ତା ସହିତ ଏକରସ ହୋଇଗଲା ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା— କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ଯେଉଁ ସୁଖକୁ ପୁରୁଷ ସର୍ବଦା ଇଚ୍ଛା କରେ ତାହା ତାହାର ସ୍ୱରୂପ ହିଁ ଅଟେ, କାହିଁକି ନାଁ ସମସ୍ତ ମହାନ୍ ପୁରୁଷଙ୍କର ଏହି ଅନୁଭବ ରହିଛି । ତାହାର ଅପ୍ରତୀତିରେ କେବଳ ଚିତ୍ତର ବହିର୍ମୁଖତା ହିଁ କାରଣ ଅଟେ । ଯଦି ଅଧିକାରୀ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ସାଧନସମୂହର ଅନୁଷ୍ଠାନଦ୍ୱାରା ନିଜ ଚିତ୍ତକୁ ଅନ୍ତର୍ମୁଖ କରିନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଶୀଘ୍ର ଆତ୍ମସୁଖର ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ । ଅନ୍ଧକାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୃହରେ ରଖାଯାଇଥିବା ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତୀତି କେବଳ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦୂର କରିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ଏହିଭଳି ଭାବେ ଅନ୍ତର୍ମୁଖ ଚିତ୍ତ ଏହି ଶରୀରରେ ପରମାନନ୍ଦର ଅନୁଭବ କରିଥାଏ, ଲୋକାନ୍ତର ଅଥବା ଦେହାନ୍ତର କେଉଁଠାକୁ ବି ଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ହୁଏନାହିଁ । ଅତଃ ମୁମୁକ୍ଷୁବର୍ଗଙ୍କୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସାଧନସମୂହର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ହିଁ ଦତ୍ତଚିତ୍ତ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।।100।।

ସ.ଭା.— ଯଦିଓ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ସାଧନର ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ତଥାପି ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ବୈରାଗ୍ୟଦ୍ୱାରା ସବୁର ଅନ୍ତର୍ଭାବ ହୋଇଯାଏ । ଅତଃ ସାଧକମାନଙ୍କୁ ସୁଗମତାର ସହିତ ବୁଝାଇବାପାଇଁ ଉକ୍ତ ସାଧନସମୂହ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଆବଶ୍ୟକତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଛଅଗୋଟି ପଦ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦ୍ୟରେ ବୈରାଗ୍ୟର ଉପଯୋଗିତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୁହାଯାଇଛି—

ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ଆରଥରକୁ

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି:

ଉତ୍କଳୀୟ ନବବର୍ଷର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ମହାବୀର ଜୟନ୍ତୀ

ପ୍ରତିବର୍ଷ ମେଷ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ, ଯେତେବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମେଷ ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି – ଯାହା ଗ୍ରେଗୋରିଆନ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର ଅନୁସାରେ ଏପ୍ରିଲ ମାସର ୧୩ କିମ୍ବା ୧୪ ତାରିଖରେ ଘଟିଥାଏ – ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ଦିବସ ନବବର୍ଷର ଆରମ୍ଭ ରୂପେ ପାଳିତ ହୁଏ । ଏହା କେବଳ ଏକ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନୀୟ ଘଟଣା ନୁହେଁ, ବରଂ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ ଓ ଐତିହ୍ୟର ଏକ ଅନନ୍ୟ ସମାହାର । ଏହି ଦିନ ମହାବୀର ହନୁମାନଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ଏକ ଗଭୀର ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରେ, ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଏହାକୁ ଆହୁରି ପବିତ୍ର କରିଥାଏ।

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଐତିହାସିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି :

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ପଞ୍ଜିକାର ପ୍ରଥମ ଦିନ ଏବଂ ଏହାର ମୂଳ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳରେ ଖୋଜି ପାଇବାକୁ ମିଳେ । ଖାରବେଳ ଯୁଗ (ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୧୮୦-୧୫୦) ଠାରୁ ଏହି ଦିବସ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଆସିଛି । ଐତିହାସିକ ସୂତ୍ର ଅନୁସାରେ, ଏହି ସମୟରେ ରାଜାମାନେ ନବବର୍ଷର ଆରମ୍ଭରେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରି ଦେବତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ପାଇଁ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରୁଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଗଜପତି ରାଜବଂଶ (୧୨ଶ ରୁ ୧୬ଶ ଶତାବ୍ଦୀ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଶାସକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହି ଦିନକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହି ପରମ୍ପରା ଆଜି ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଛି । ଏହି ଦିନ ଓଡ଼ିଶାର କୃଷିଭିତ୍ତିକ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, କାରଣ ଏହା ଗ୍ରୀଷ୍ମର ଆରମ୍ଭ ଏବଂ ନୂତନ ଫସଲ ଚକ୍ରର ସୂଚନା ଦେଇଥାଏ ।

ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଧାର୍ମିକ ରୀତିନୀତି :

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଘରେ ଘରେ 'ପଣା' ନାମକ ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ପାନୀୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ଏହା ବେଲ, ଗୁଡ଼, କଦଳୀ, ଚୁନା, ଅଦା, ଗୋଲମରିଚ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଔଷଧୀୟ ଉପାଦାନରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ, ଏଥି ସହିତ କ୍ଷୀର/ଛେନା, କଦଳୀ, ନଡିଆ, ଗୁଡ, ଗୋଲମରିଚ, ଅଦାରେ ମଧ୍ୟ ପଣା ତିଆରି ହୁଏ ଯାହା ଗ୍ରୀଷ୍ମର ତାତିରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ଶରୀରକୁ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଇଥାଏ । ଏହି ପଣା ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇ ପରିବାର ଓ ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଏ, ଯାହା ସାମାଜିକ ସମନ୍ୱୟର ଏକ ପ୍ରତୀକ । ଏହା ସହିତ, ଓଡ଼ିଆ ପଞ୍ଜିକା ବା 'ପାଞ୍ଜି'ର ପାଠ ଏହି ଦିନର ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । ଏହି ପଞ୍ଜିକା ଜ୍ୟୋତିଷ ଗଣନା ଅନୁସାରେ ଆଗାମୀ ବର୍ଷର ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ, ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ, ଋତୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିବାହ, ବ୍ରତ, ଚୂଡାକରଣ, ଗୃହ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ତିଥି ଆଦି ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ, ଯାହା ଓଡ଼ିଆ ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଏହି ଦିନ ପିଠାପଣା ତିଆରି ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଚଳିତ ରୀତି ।

ମହାବୀର ଜୟନ୍ତୀର ଧାର୍ମିକ ଓ ସାମାଜିକ ମହତ୍ତ୍ୱ :

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ମହାବୀର ହନୁମାନଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଭାବେ ପାଳିତ ହୁଏ, ଯାହା ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ବିଶେଷ ଧାର୍ମିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ରଖିଛି । ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ, ହନୁମାନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଚୈତ୍ର ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥିରେ ଘଟିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହା ମେଷ ସଂକ୍ରାନ୍ତି

ସହିତ ସଂଯୋଗ ହୋଇ ଏକ ଅନନ୍ୟ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ରାମାୟଣରେ ହନୁମାନ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଟଳ ଭକ୍ତି, ଅସୀମ ଶକ୍ତି ଓ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ପ୍ରତୀକ । ତାଙ୍କର ଲଙ୍କା ଦହନ, ସଞ୍ଜୀବନୀ ପର୍ବତ ଉଠାଇବା ଓ ସୀତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ଆମକୁ ସାହସ ଓ ସମର୍ପଣର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ଦିନ ପୁରୀର ସିଦ୍ଧ ମହାବୀର ମନ୍ଦିର, ବିଭିନ୍ନ ହନୁମାନ ମନ୍ଦିର, ଭୁବନେଶ୍ୱରର ରାମ ମନ୍ଦିର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ହନୁମାନ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷ ପୂଜା, ହୋମ, ରାମତାରକ ମନ୍ତ୍ର ଜପ ଓ ରାମଚରିତମାନସ ପାଠ ଆୟୋଜିତ ହୁଏ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଯୁବକମାନେ ଏହି ଦିନ ଶାରୀରିକ ଶକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ମହାବୀରଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇଥାନ୍ତି, ଯାହା ସାମାଜିକ ଐକ୍ୟ ଓ ଉତ୍ସାହର ପ୍ରତୀକ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ସମ୍ପୃକ୍ତି :

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭୂମିକା ଗଭୀର ଓ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଏହି ଦିନ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ପଣା ଅର୍ପଣ କରାଯାଇ ଏକ ବିଶେଷ ନୀତି ପାଳନ କରାଯାଏ, ଯାହା ନବବର୍ଷର ଶୁଭାରମ୍ଭର ସୂଚନା ଦେଇଥାଏ । ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଗଜପତି ରାଜାମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ 'ଠାକୁର ରାଜା' ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହି ଦିନ ତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିଲେ । ଏହା ସହିତ, ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ମହାବୀରଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ହନୁମାନଙ୍କୁ 'ମାରୁତି' ରୂପେ ପୂଜା କରାଯାଏ ଏବଂ ରଥଯାତ୍ରା ସମୟରେ ତାଙ୍କର ମନ୍ଦିର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସୂଚାଇଥାଏ ଯେ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ହନୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଜଗନ୍ନାଥ ଶାନ୍ତି ଓ ସମନ୍ୱୟର ପ୍ରତୀକ ଏବଂ ମହାବୀର ଶକ୍ତି ଓ ଭକ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ।

ଆଧୁନିକ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟ ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରଭାବ :

ଆଜିର ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିର ମହତ୍ତ୍ୱ କେବଳ ଧାର୍ମିକ କିମ୍ବା ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ତରରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ଏହା ପରିବେଶଗତ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପଣା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ବ୍ୟବହୃତ ବେଲ, ଗୁଡ଼ ଓ କଦଳୀ ସ୍ଥାନୀୟ କୃଷକଙ୍କଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହା ଗ୍ରାମୀଣ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରେ । ଏହା ସହିତ, ଏହି ପାନୀୟର ଔଷଧୀୟ ଗୁଣ ଆୟୁର୍ବେଦିକ ପରମ୍ପରା ସହିତ ଜଡ଼ିତ, ଯାହା ପ୍ରାକୃତିକ ଉପାୟରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ମହାବୀରଙ୍କ ଆଦର୍ଶ – ସେବା, ସମର୍ପଣ ଓ ନିଷ୍ଠା – ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସମାନତା ପାଇଁ ଲଢ଼ିବାରେ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଥାଏ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସମନ୍ୱୟଶୀଳ ଦର୍ଶନ ଆମକୁ ବିଭିନ୍ନ ଜାତି, ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ମଧ୍ୟରେ ସଦ୍ଭାବନା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଶିଖାଇଥାଏ।

ନବବର୍ଷର ସଂକଳ୍ପ :

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି ଆମକୁ ନୂତନ ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ଏହି ଦିନ ଆମେ ଅତୀତର ଭୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲି ନୂଆ ଉଦ୍ୟମ ସହିତ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହେଉ । ମହାବୀରଙ୍କ ଶକ୍ତି ଆମକୁ ପ୍ରତିକୂଳତାରେ ଲଢ଼ିବାକୁ ଶିଖାଇଥାଏ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କରୁଣା ଆମକୁ ଶାନ୍ତି ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହି ନବବର୍ଷରେ ଆସନ୍ତୁ ଆମେ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ, ସୁସ୍ଥ ଓ ସମନ୍ୱୟଶୀଳ ସମାଜ ଗଠନ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସଂକଳ୍ପ ନେଉ ।

ପୁଣି ଥରେ ଆପଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି ଓ ମହାବୀର ଜୟନ୍ତୀର ଶୁଭକାମନା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କୃପା ଓ ମହାବୀରଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ବର୍ଷିତ ହେଉ ।

ଜୟ ମହାବୀର ! ଜୟ ଜଗନ୍ନାଥ !

ଯୁବା-ଓମ୍‌କାର

APRIL 2025 — Issue 71

ସମୟୋପଯୋଗୀ ନୀତି-ଉପଦେଶ ଓ ଶିକ୍ଷା

ଅଧିଗତ୍ୟ ଗୁରୋର୍ଜ୍ଞାନଂ ଛାତ୍ରେଭ୍ୟୋ ବିତରନ୍ତି ଯେ ।
ବିଦ୍ୟାବାତ୍ସଲ୍ୟନିଧୟଃ ଶିକ୍ଷକା ମମ ଦୈବତମ୍ ॥

ꣿ· ଅନ୍ୱୟ ·ꣿ

ଯେ ଶିକ୍ଷକାଃ (ଶିକ୍ଷକମାନେ) | ଅଧିଗତ୍ୟ (ପ୍ରାପ୍ତ) | ଗୁରୋଃ ଜ୍ଞାନଂ (ଗୁରୁଙ୍କ ଜ୍ଞାନ) | ଛାତ୍ରେଭ୍ୟୋ (ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ) | ବିତରନ୍ତି (ବଣ୍ଟନ କରନ୍ତି) | ସେ (ଶିକ୍ଷକମାନେ) | ବିଦ୍ୟାବାତ୍ସଲ୍ୟନିଧୟଃ (ବିଦ୍ୟା ଓ ସ୍ନେହର ନିଧି) | ମମ (ମୋର) | ଦୈବତମ୍ (ଦେବତା) |

ꣿ· ଅର୍ଥ ·ꣿ

ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଗୁରୁଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତହୋଇ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବଣ୍ଟନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ବିଦ୍ୟା ଓ ସ୍ନେହର ନିଧି ଲାଭକରନ୍ତି ଏବଂ ମୋ ପାଇଁ ସେ ଦେବତା ସମ ଅଟନ୍ତି ।

ꣿ· ବ୍ୟାଖ୍ୟା ·ꣿ

ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଯାଇଛି। ଗୁରୁଠାରୁ ଜ୍ଞାନ ଅଧିଗମ କରି (ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ) ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିଖାନ୍ତି, ସେମାନେ କେବଳ ଶିକ୍ଷାକୁ ଏବଂ ଜ୍ଞାନକୁ ବଣ୍ଟନ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ବରଂ ସ୍ନେହ ଓ ସମର୍ପଣ ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଜୀବନ ଜ୍ଞାନ ଦେଇ ନୂତନ ନୀତି ଓ ନୈତିକତା ଶିଖାଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦେବତା ତୁଲ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ꣿ· ବ୍ୟାବହାରିକ ଉପଦେଶ ·ꣿ

- ଗୁରୁଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଜ୍ଞାନକୁ ସର୍ବଦା ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଅ ।
- ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ କଲେ ଆଉ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ପାଠକୁ ମନନ କରିପାରିଲେ ଜୀବନରେ ଅବଶ୍ୟ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ ।
- ଜୀବନରେ ଯେଉଁଠି ଜ୍ଞାନ ଓ ସ୍ନେହ ରହିଥାଏ, ସେଠି ଉନ୍ନତି ନିଶ୍ଚିତ ।

— ସୁଶ୍ରୀ ସ୍ନେହ ନନ୍ଦ

ଯୁବପିଢ଼ୀର ଆଦର୍ଶ ଭଗବାନ ରାମ

ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ଏକ ଅନନ୍ୟ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭାବେ ପରିଗଣିତ । ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଗାଥା, ଯାହା ରାମାୟଣରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ, କେବଳ ଏକ ଧାର୍ମିକ କାହାଣୀ ନୁହେଁ, ବରଂ ନୈତିକତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣତା ଓ ଆଦର୍ଶ ଜୀବନର ଏକ ପ୍ରତିଚ୍ଛବି । ଆଜିର ଯୁବପିଢ଼ୀ ଯେଉଁମାନେ ଆଧୁନିକତା ଓ ପରମ୍ପରାର ସଂଘର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ପଥ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନ ଏକ ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଆଲୋକବର୍ତ୍ତିକା ।

୧. ନୈତିକତା ଓ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠାର ପ୍ରତୀକ

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରମୁଖ ଗୁଣ ହେଉଛି ତାଙ୍କର ନୈତିକତା ଓ ସତ୍ୟ ପ୍ରତି ଅଟଳ ନିଷ୍ଠା । ବାଲ୍ମୀକି ରାମାୟଣର ଅଯୋଧ୍ୟା କାଣ୍ଡରେ ଶ୍ରୀରାମ ପିତା ଦଶରଥଙ୍କ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରକ୍ଷା କରି ବନବାସ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ:

“ପିତୁଃ ବଚନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ ମାତ୍ରାଃ
ସମାନୁମୋଦିତାତ୍ ।
ଗମିଷ୍ୟାମି ବନଂ ସୌମ୍ୟ ଧର୍ମଂ
ପୁରୁଷସତ୍ତମଃ ॥”
(ଅଯୋଧ୍ୟା କାଣ୍ଡ, ୧୯.୧୩)

“ପିତାଙ୍କ ଆଦେଶ ଓ ମାତାଙ୍କ ସମ୍ମତି ଅନୁସାରେ ମୁଁ ବନକୁ ଯିବି, ଏହା ଧର୍ମର ପାଳନ କରିବାର ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।”

ଏହି ଉଦ୍ଧୃତି ଦର୍ଶାଇଥାଏ ଯେ ଶ୍ରୀରାମ ନିଜର ସୁଖ-ସମୃଦ୍ଧି ଅପେକ୍ଷା ସତ୍ୟ ଓ ଧର୍ମକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ କହିଥିଲେ, “ରାମ ହେଉଛନ୍ତି ସତ୍ୟର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତୀକ; ଯୁବକମାନେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଶିଖିବା ଉଚିତ ଯେ ଜୀବନରେ ସଫଳତା କେବଳ ଧନ କିମ୍ବା ଖ୍ୟାତିରେ ନୁହେଁ, ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ମଧ୍ୟ ନିହିତ । ” ଆଜିର ଯୁବପିଢ଼ୀ, ଯେଉଁମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ସହଜ ପଥ ଖୋଜନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଏହି ଗୁଣ ଏକ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ହୋଇପାରେ ।

୨. କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ଅଟଳତା

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନର ଏକ ଉଚ୍ଚ ଉଦାହରଣ । ସୀତାଙ୍କୁ ରାବଣଠାରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିଥିଲେ । ସୁନ୍ଦରକାଣ୍ଡରେ ସୀତାଙ୍କ ସହ ହନୁମାନଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ ପରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଦୃଢ଼ତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି:

“ସୀତାଂ ନିହତ୍ୟ ରାବଣଂ
ସମରେ ହନ୍ତୁମିଚ୍ଛାମି ।
ନ ହି ମେ ଜୀବିତଂ ସୀତାଂ ବିନା
ସୁଖଦଂ ଭବେତ୍ ॥”
(ସୁନ୍ଦରକାଣ୍ଡ, ୬୬.୨୧)

“ମୁଁ ରାବଣକୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ହତ୍ୟା କରି ସୀତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବି, କାରଣ ସୀତା ବିନା ମୋ

ଜୀବନ ସୁଖଦ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।"

ଏହି ଉଦ୍ଧୃତି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞାକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରବିଶଙ୍କର, ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଗୁରୁ, କହିଛନ୍ତି, "ରାମଙ୍କ ଜୀବନ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଶିଖାଇଥାଏ ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ ହିଁ ଜୀବନର ସଫଳତାର ମୂଳସୂତ୍ର । ସେ ନିଜ ଦୁଃଖକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରି ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।" ଆଜିର ଯୁବକମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଏହି ଗୁଣ ଏକ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

୩. ସମତା ଓ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଦର୍ଶ

ଶ୍ରୀରାମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ସମାନ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ, ସେ ରାଜା ହେଉ କି ସାଧାରଣ ଲୋକ । ଅରଣ୍ୟକାଣ୍ଡରେ ସେ ଶବରୀଙ୍କ ପ୍ରେମପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସମାଜରେ ସମତାର ସନ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ:

"ନାହଂ ଜାତିଂ ସ୍ମରାମି ତେ ଭକ୍ତିଂ ତୁ ସ୍ମରାମ୍ୟହମ୍ ।
ଭକ୍ତ୍ୟା ତ୍ୱଂ ମେ ପ୍ରିୟାସି ତ୍ୱଂ ସର୍ବଂ ମେ ତ୍ୱତଃ
ସମର୍ପିତମ୍ ॥"
(ଅରଣ୍ୟକାଣ୍ଡ, ୩୫.୧୦)

"ମୁଁ ତୋ ଜାତିକୁ ସ୍ମରଣ କରୁନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତୋ ଭକ୍ତିକୁ ସ୍ମରଣ କରୁଛି; ତୋ ଭକ୍ତି ଯୋଗୁଁ ତୁ ମୋ ପାଇଁ ପ୍ରିୟ ଓ ସବୁକିଛି ତୋଠାରୁ ସମର୍ପିତ ।"

ଏହି ଘଟଣା ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସାମାଜିକ ସମତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରେ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ କହିଥିଲେ, "ରାମରାଜ୍ୟ ହେଉଛି ସମତାର ସ୍ୱପ୍ନ, ଯେଉଁଠି ସମସ୍ତେ ସମାନ ଅଧିକାର ଭୋଗ କରନ୍ତି । ଯୁବକମାନେ ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ସମାଜରେ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରନ୍ତି ।" ଆଜିର ଯୁବପିଢ଼ି, ଯେଉଁମାନେ ସାମାଜିକ ଅସମାନତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଏହି ଗୁଣ ଅନୁକରଣୀୟ ।

୪. ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଅନେକ ଉଦାହରଣ ରହିଛି । ସୀତାଙ୍କ ବିଚ୍ଛେଦ ସମୟରେ ସେ ଦୁଃଖୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ସଂଯତ ରଖିଥିଲେ । କିଷ୍କିନ୍ଧା କାଣ୍ଡରେ ସେ କହିଥିଲେ:

"ନାହଂ ଶୋକେନ ସମ୍ମୁଗ୍ଧଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ କର୍ମ ମେ ମତମ୍ ।
ଧୈର୍ଯ୍ୟଂ ଧୃତ୍ୱା ହି ସର୍ବତ୍ର ସଫଳଂ ଜୀବନଂ ମମ ॥"
(କିଷ୍କିନ୍ଧା କାଣ୍ଡ, ୨୫.୩୨)

"ମୁଁ ଶୋକରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ନୁହେଁ, ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ହିଁ ମୋ ମତ; ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ସବୁକିଛିରେ ସଫଳତା ହିଁ ମୋ ଜୀବନ ।"

ସାଧୁ ସନ୍ତ ମୋରାରି ବାପୁ କହିଛନ୍ତି, "ରାମଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଶିଖାଇଥାଏ ଯେ ଜୀବନର ପ୍ରତିକୂଳତାରେ ମନୋବଳ ହରାଇବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସଂଯମ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହିଁ ସଫଳତାର ଚାବିକାଠି ।" ଆଧୁନିକ ଯୁବକମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ତୁରନ୍ତ ଫଳ ଆଶା କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଏହି ଗୁଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ।

୫. ନେତୃତ୍ୱ ଓ ସହଯୋଗିତା

ଶ୍ରୀରାମ ଏକ ଉତ୍ତମ ନେତା ଭାବେ ସୁଗ୍ରୀବ, ହନୁମାନ ଓ ବାନର ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ରାବଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିଥିଲେ । ଯୁଦ୍ଧକାଣ୍ଡରେ ସେ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କହିଥିଲେ:

"ସମସ୍ତଂ ସମନାହୁତ୍ୟ ବାନରାଣାଂ ବଲଂ ମହତ୍ ।
ସମୁଦ୍ରଂ ତରିଷ୍ୟାମଃ ସହାୟତ୍ୱେନ ତେ ବଲାତ୍ ॥"
(ଯୁଦ୍ଧକାଣ୍ଡ, ୬.୪୫)

"ସମସ୍ତ ବାନର ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ତୋ ସହାୟତାରେ ଆମେ ସମୁଦ୍ର ଅତିକ୍ରମ କରିବୁ ।"

ସ୍ୱାମୀ ଚିନ୍ମୟାନନ୍ଦ କହିଛନ୍ତି, "ରାମ ଥିଲେ ଏକ ନେତା ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଚାଲିଥିଲେ । ଯୁବକମାନେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଶିଖିପାରନ୍ତି କିପରି ଦଳଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗିତାରେ ବଡ଼ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରାଯାଏ ।" ଆଜିର ଯୁବପିଢ଼ି, ଯେଉଁମାନେ କ୍ୟାରିୟର ଓ ସମାଜରେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପାଠ ।

ଉପସଂହାର

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନ ଯୁବପିଢ଼ୀ ପାଇଁ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଆଦର୍ଶ ଅଟେ । ତାଙ୍କର ନୈତିକତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣତା,

ସମତା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ନେତୃତ୍ୱ ଗୁଣ ଆଧୁନିକ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଓ ସନ୍ତୁଳନ ଆଣିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରେ । ରାମାୟଣର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଉଦ୍ଧୃତି ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ନେତାମାନଙ୍କ ମତାମତ ଏହାକୁ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରେ । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଆଦର୍ଶକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଯୁବପିଢ଼ୀ ନିଜ ଜୀବନକୁ ସାର୍ଥକ କରିବା ସହ ସମାଜରେ ଏକ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ । ଓଁ

ସନ୍ଦର୍ଭ ଗ୍ରନ୍ଥ

1. ବାଲ୍ମୀକି. ବାଲ୍ମୀକି ରାମାୟଣ. ଗୀତା ପ୍ରେସ, ଗୋରଖପୁର, ୨୦୧୫.
2. ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ. ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନାବଳୀ. ରାମକୃଷ୍ଣ ମିଶନ, କୋଲକାତା, ୧୯୯୦.
3. ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରବିଶଙ୍କର. ଆର୍ଟ ଅଫ୍ ଲିଭିଂ: ସ୍ପିରିଚୁଆଲ ଟିଚିଂସ. ଆର୍ଟ ଅଫ୍ ଲିଭିଂ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ୨୦୧୮.
4. ଗାନ୍ଧୀ, ମହାତ୍ମା. ମାଇ ଏକ୍ସପେରିମେଣ୍ଟସ ଉଇଥ ଟ୍ରୁଥ. ନଭଜୀବନ ପ୍ରକାଶନ, ଅହମଦାବାଦ, ୧୯୪୦.
5. ମୋରାରି ବାପୁ. ରାମଚରିତ ମାନସ କଥା. ହରିଓମ ପ୍ରକାଶନ, ୨୦୧୦.
6. ସ୍ୱାମୀ ଚିନ୍ମୟାନନ୍ଦ. ଦି ହୋଲି ଗୀତା ଓ ରାମାୟଣ. ଚିନ୍ମୟ ମିଶନ, ୧୯୯୬.

(୩୩ ପୃଷ୍ଠାର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ)

ପରସ୍ପର ମିଳିତ ହୁଅନ୍ତୁ । କାମ, ଲୋଭ, କ୍ରୋଧର ବୃତ୍ତିସମୂହର ଏକୀକରଣ କେବେ ହେବ ? ଯେତେବେଳେ ଏମାନେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ନ ହୋଇ ସୁଷୁପ୍ତ ହେବେ ।

ଆପଣ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଜାଗ୍ରତ-ସ୍ୱପ୍ନ-ସୁଷୁପ୍ତିକୁ ମୟର ତିନିପୁର କରିପାରିବେ । ଏହି ଅବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧିକାଳ-ଯୋଗରେ ଅବସ୍ଥାତୀତ ସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରାପ୍ତି କରିବାପାଇଁ ପ୍ରଶସ୍ତ ମନେକରାଯାଇଛି । ଏହି ସନ୍ଧିକାଳରେ ବୋଧବୃତ୍ତିର ଉଦୟ ହେଲେ ତ ସେହି ଜ୍ଞାନରୂପ ଶିବ ତ୍ରିପୁରର—ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମିକା ମାୟା ପ୍ରପଞ୍ଚର ବିନାଶ କରିବେ ।

ଭଗବଦନୁରାଗ ବିଷୟ-ରସକୁ ଶୁଷ୍କ କରିଦେଉ ଆଉ ଭଗବଦନୁଗ୍ରହରେ ଅନ୍ତଃକରଣ ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣଆଡ଼କୁ ଉନ୍ମୁଖ ହେଉ । କାମ-କ୍ରୋଧ-ଲୋଭର ବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଉ—ଉଦିତାବସ୍ଥାରେ ନ ରହୁ, ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ସାଧକଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତିର ଯେଉଁ ତୃଷା ରହିଛି, ତାହା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଉଠେ ଆଉ ତାହା ହିଁ ସମସ୍ତ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବୃତ୍ତିର ସହଯୋଗ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରାପ୍ତ କରିନିଏ ।

ଜୀବନରେ ତ୍ରିପୁରର ବିନାଶଜନିତ ଯେଉଁ ଅନୁଭୂତି ରହିଛି, ତାହାକୁ ବାଣୀ ବ୍ୟକ୍ତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଆପଣ ତାହାକୁ ଭଗବତ୍ ସାକ୍ଷାତ୍କାର କହନ୍ତୁ, ଅପରୋକ୍ଷାନୁଭବ କହନ୍ତୁ ଅଥବା ନିର୍ବିକଳ୍ପାବସ୍ଥା କହନ୍ତୁ—ଶବ୍ଦ ମାଧ୍ୟମରେ ତାହାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଏହା ପରେ ? ଏହା ପରେ ଜୀବନରେ କେବଳ ରସଧାରା ଅବଶେଷ ରହିଯାଏ । ଆପଣ ତାହାର ନାମ କ୍ଵାଳା ରଖନ୍ତୁ ନାଁ କାହିଁକି, ତାହା ତ ସରିତା ଅଟେ । ସଂସାରର ତୃଷାତୁର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ତାଦ୍ୱାରା ତୃଷାଶାନ୍ତି ଏବଂ ଶୀତଳତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ ।

ଭଗବାନଙ୍କର ଆରାଧଙ୍କର ଦୁଇଗୋଟି ରୂପ ହୋଇଥାଏ, ଧ୍ୟେୟ ରୂପ ଏବଂ ଚିନ୍ତ୍ୟ ରୂପ । ଶିବରୂପ ରୁଦ୍ରରୂପ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟେୟ ରୂପ ଅଟେ, କିନ୍ତୁ ତ୍ରିପୁରାରିରୂପ ଚିନ୍ତ୍ୟରୂପ ଅଟେ । ବସ୍ତୁତଃ ତ୍ରିପୁରାରୀ ରୂପ ହିଁ ନାହିଁ । ଏହା ଏକ ନାମ ଅଟେ, ଯାହା ଏକ ଲୀଳା-ବିଶେଷର ସୂଚକ ଅଟେ ଏବଂ ସେହି ଲୀଳା ସାଧକଙ୍କୁ ଅନେକ କିଛି କହିଥାଏ ।

ମାୟାର ଆଧିଭୌତିକ, ଆଧିଦୈବିକ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପୁର ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ଥୂଳସୃଷ୍ଟି, ଦୈବିକ ସୂକ୍ଷ୍ମସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ମାନସିକ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥୂଳଦେହ, ସୂକ୍ଷ୍ମଦେହ, କାରଣଦେହ ଏ ସବୁ ତାପ ହିଁ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏହି ତ୍ରିବିଧ ତାପରୁ, ଏହି ତ୍ରିବିଧ ଦେହର କ୍ଳେଶଗୁଡ଼ିକରେ ସନ୍ତପ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ନିସ୍ତାରର ମାର୍ଗ ହେଉଛି ତ୍ରିପୁରାରୀଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହେବା । ପୁରାରୀ ହିଁ ଏହି ପୁରଗୁଡ଼ିକୁ ଭସ୍ମ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ଅଟନ୍ତି ।

✡

ପୁରାରୀ

ମହାମାୟାବୀ ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ମୟର ତିନିଗୋଟି ପୁତ୍ର ଥିଲେ — ବିଦ୍ୟୁନ୍ମାଳୀ, ବିଦ୍ୟୁଜ୍ଜିହ୍ୱ, ବିଦ୍ୟୁଚ୍ଛତ୍ରୁ । ମୟ ତିନିଗୋଟି ବୈମାନିକ ନଗରର ନିର୍ମାଣ କଲା । ଗୋଟିଏ ନଗର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର, ଗୋଟିଏ ରଜତର ଏବଂ ଅନ୍ୟଗୋଟିଏ ଲୌହର । ନିଜର ତିନିଗୋଟି ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ସେ କ୍ରମଶଃ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନଗର ପ୍ରଦାନ କରିଦେଲା ।

ମୟର ପୁତ୍ର ଏହି ନଗରଗୁଡ଼ିକରେ ଦାନବଗଣଙ୍କ ସହିତ ନିବାସ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସ୍ୱୟଂ ମୟ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ରହୁଥିଲା । ଏମାନେ କେବଳ ନିବାସ କରିଥିଲେ କିଛି କଥା ନଥାନ୍ତା, ହେଲେ ଏମାନେ ସୃଷ୍ଟିରେ ମହାବିନାଶ କରିବାକୁ ଘୂରିବୁଲୁଥିଲେ ।

ମୟର ତିନିଗୋଟି ନଗର ବୈମାନିକ ନଗର ଥିଲା । ଏମାନେ ପୃଥିବୀରେ, ଗିରିଶିଖରରେ, ଜଳରେ — ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ବି ଅବତରଣ କରିପାରୁଥିଲେ । ସିଧା ଉପରକୁ ଉଡ଼ିପାରୁଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ଗତି ଅକଳ୍ପନୀୟ ତୀବ୍ର ଥିଲା । ଏମାନେ ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ଯେତେ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଚ୍ଛା ଅଦୃଶ୍ୟ ରହିପାରୁଥିଲେ ।

ଏହି ନଗରଗୁଡ଼ିକର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି, ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଭେଦ୍ୟ ଥିଲା । କୌଣସିବି ଅସ୍ତ୍ର-ଶସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଭଙ୍ଗାଯିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ଏହି ତିନିଗୋଟି ନଗର ଯେତେବେଳେ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ରହୁଥିଲେ, ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାର କୌଣସି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଏକ ସହସ୍ର ବର୍ଷରେ କେବଳ ଗୋଟିଏଥର ମୁହୂର୍ତ୍ତମାତ୍ର ସମୟ ପାଇଁ ଏଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ସହିତ ମିଳିତ ହେଉଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ସମ୍ଭବ ଥିଲା ।

ମୟକୁ ଏତିକିରେ ସନ୍ତୋଷ ହେଲା ନାହିଁ । ସେହି ମହାଯୋଗୀ ସିଦ୍ଧରସର ଏକ କୂପ ଏହି ପୁରମାନଙ୍କରେ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲା । ଯଦି କେତେବେଳେ କୌଣସି ଦୁର୍ଘଟଣା ହୋଇଯାଏ, କିଏ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଅଥବା ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସେହି କୂପର ରସରେ ଡୁବାଇ ଦେଲେ ସେ ତତ୍କାଳ ସୁସ୍ଥ, ସବଳ, ସଜୀବ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୁଏ ।

ମୃତ୍ୟୁର, ରୋଗ ଅଥବା ଆଘାତର ତଥା ବୈଭବର ନାଶ ଜନିତ କୌଣସି ଭୟ ନଥିବାରୁ ସ୍ୱଭାବତଃ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଏବଂ କ୍ରୂର ଦାନବ ସର୍ବଥା ଲୋକସନ୍ତାପକ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ନିଜର କୌଣସି ନଗରକୁ ଅନ୍ୟକୌଣସି ଗ୍ରାମ, ନଗର, ତପୋବନରେ ଅବତରଣ କରାଇଦେଉଥିଲେ । ଶତଶତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ରସାତଳ କରିଦେଉଥିଲେ । ନିଜ ନଗରଗୁଡ଼ିକର ଧକ୍କାରେ କେବଳ ରମ୍ୟ ପର୍ବତ, ଆଶ୍ରମ ନୁହେଁ ବରଂ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବୋଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ନଷ୍ଟ କରିପକାଉଥିଲେ । ସେମାନେ ନଦୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବାହକୁ ନିଜ ନଗର ଦ୍ୱାରା ରୋକି ଦେଉଥିଲେ ଆଉ ଯେତେବେଳେ ବହୁତ ଜଳ ଏକତ୍ର ହୋଇଯାଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ନିଜ ନଗରକୁ ହଟାଇ ଦେଉଥିଲେ । ନଦୀତଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ, ନଗର ସହସା ଏହିଭଳି ଭାବେ ବନ୍ୟାରେ ଭାସିଯାଉଥିଲା ।

ପ୍ରାଣୀଗଣଙ୍କର କ୍ରନ୍ଦନ, ଆହତମାନଙ୍କର କରୁଣ ଡାକ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କର ମରଣ ସେହି କ୍ରୂରମାନଙ୍କର ବିନୋଦର ସାଧନରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ପୃଥିବୀର ପ୍ରାଣୀ—ମନୁଷ୍ୟ ନୁହେଁ, ଉପରସ୍ଥିତ ଲୋକଙ୍କର ଦେବତା, ଗନ୍ଧର୍ବ, ମୁନି-ଋଷି—ସମସ୍ତେ

ଦିବାନିଶି ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗୁଥିଲେ । କେତେବେଳେ କେଉଁଠାରେ ତ୍ରିପୁର ପ୍ରଳୟ ଉପସ୍ଥିତ କରିଦେବେ—କିଛି ଠିକ୍ ନଥିଲା । ତ୍ରିଭୁବନ ଭୟ, ଆଶଙ୍କା, ତ୍ରାସର ନାରକୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ଦେବତା, ଭଗବାନ୍ ପିନାକପାଣୀଙ୍କ ଶରଣ ପଶିଲେ । ଆଶୁତୋଷ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ । ସେ ଧନୁ ଉଠାଇଲେ ଆଉ ତାଙ୍କର ସଂକଳ୍ପ ବାଣରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ତ୍ରିପୁରର ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳରୁ ଶର-ବର୍ଷା ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସହସ୍ର-ସହସ୍ର ଦାନବ ମରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ମୟ ଉଠିଲା । ସେ ତତ୍ଷାଳ ଆହତ ଏବଂ ମୃତ ଦାନବମାନଙ୍କୁ କୂପ-ରସରେ ପକାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିଏ ରସରେ ପଡ଼ିଲା, ସେ ଅଧା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୂର୍ବଭଳି ସବଳ, ସୁସ୍ଥ ନୁହେଁ ବରଂ ପୂର୍ବଠାରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍ଧତ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ତତ୍ପର ହେବାର ଦେଖାଗଲା ।

'ଭାଇ ! ଏଠାରେ ଆଘାତ ତ ବ୍ୟର୍ଥ ଅଟେ !' ଭଗବାନ୍ ଶଙ୍କର ହସିଦେଇ ଧନୁ ରଖିଦେଲେ ।

'ତେବେ କ'ଣ ଏହି ଦାନବଗଣଙ୍କୁ ଆପଣ ଏହିଭଳି ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ?' ଦେବତାମାନେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠିଲେ ।

'ନାଁ,' ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁ ଉଠି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲେ । 'ଏଠାରେ କିଛି କୌଶଳ ଅପେକ୍ଷିତ ଅଛି ।'

'ବୀରଭଦ୍ର ! ତୁମେ ମୟକୁ କୁହ କି, ତ୍ରିପୁର ଜୀବିତ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ଇଚ୍ଛାର ଉଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଏବେ ଏକାକୀ ପାତାଳ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।' ସତ କଥା ହେଲା, ଦୟାଧାମ ଶଶାଙ୍କଶେଖରଙ୍କର ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ମୟ ଉପରେ ମମତ୍ୱ ଭାବ ଜାତ ହେଉଛି । ତାଙ୍କର ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଭକ୍ତ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ହିଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତ୍ରିପୁରର ରକ୍ଷାର କାରଣ ଥିଲା । ଅଧୁନା ପ୍ରଭୁ ବୀରଭଦ୍ରକୁ ମୟ ସମୀପକୁ ପଠାଇଦେଲେ ।

ଏପଟେ ଭଗବାନ୍ ବିଷ୍ଣୁ ଧେନୁରୂପ ଧାରଣ କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବତ୍ସ କରିଦେଲେ । ଏହି ରୂପଧାରଣ କରି ସେ ତ୍ରିପୁର ପାଖରେ ପହଁଞ୍ଚିଲେ ଆଉ ସିଧା ସିଦ୍ଧରସାମୃତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କୂପ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ । ଯେଉଁଭଳି ବହୁତ ତୃଷାତୁର ଗାଈ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଆସିଛି, ସେ କୂପସ୍ଥିତ ରସରେ ମୁଖ ଲଗାଇଦେଲେ ।

ସେଠାରେ କୂପ-ରସର ରକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଏତେ ଆକର୍ଷକ ଗାଈ ସେମାନେ ଭଲା କେଉଁଠାରେ ଦେଖିଥାନ୍ତେ ! ଏଭଳି ବତ୍ସା ମଧ୍ୟ ତ୍ରିଭୁବନରେ କାହିଁ ? ସେମାନେ ଅବରୋଧ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଧେନୁ ଆଉ ବତ୍ସା ରସ ପାନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

'ଜଳ ପାନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଗାଈକୁ ବଧ କରିବା ବିରାଟ ବଡ଼ ପାପ ଅଟେ ।' ଦାନବଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଗଲା । 'ପାନ କରିବାକୁ ଦିଅ । ଦୁଇଜଣ ବହୁତ ତୃଷାତୁର ଅଛନ୍ତି । କେତେ ବା ପାନ କରିପାରିବେ ।'

ଦାନବ ଦେଖିଚାଲିଲେ ଆଉ କୂପରେ ଏକ ବୁନ୍ଦା ରସ ମଧ୍ୟ ରହିଲା ନାହିଁ । ଗାଈ ଯେଉଁଭଳି ପାନ କରିନାହିଁ ବରଂ ତାକୁ ଚାଟି ସ୍ୱଚ୍ଛ କରିଦେଇଛି ଆଉ ସେହି ସମୟରେ ସେହି ଅଦ୍ଭୁତ ଗାଈ, ବତ୍ସା ସହିତ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ରକ୍ଷକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ, ହେଲେ ଏବେ କ'ଣ ବା କରିବାର ଥିଲା ?

ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ମୟକୁ ଧେନୁ-ବତ୍ସା ଦ୍ୱାରା କୂପ-ରସ ପାନ କରିଦେବାର ସମ୍ବାଦ ମିଳିଲା । ପ୍ରାୟ ସେହି ସମୟରେ ବୀରଭଦ୍ର ଆସି ଭଗବାନ୍ ଶିବଙ୍କ ଆଦେଶ ଶୁଣାଇଲା । ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ, ପ୍ରଶାନ୍ତ, ଗମ୍ଭୀର ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲେ । ସେ ବୀରଭଦ୍ରକୁ ପ୍ରଣିପାତ କଲେ— 'ଯେମିତି ଆରାଧ୍ୟଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ।'

ମମତା, ମୋହ, ଭୟ, ଶୋକ—ଆଦି କିଛି ବି ନାହିଁ । ଦାନବେନ୍ଦ୍ର ନିଜର ଆରାଧ୍ୟ ମଣିମୟ ଶିବଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ପାତାଳ ଚାଲିଗଲେ ।

ଏଥର ପ୍ରଳୟଙ୍କର ଦେବତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଥର ଉପକରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ଧର୍ମ କାଳ ଆଦି ନୁହେଁ, ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଶରର ଅଙ୍ଗ ହେଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଆଘାତକୁ ତ୍ରିପୁର କିପରି ବା ସହନ କରିପାରିଥାନ୍ତା । ତିନିଗୋଟି ପୁରର ମିଳନ ସମୟ ଆସିଯାଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ରିତ ହେଲେ ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ମହାରୁଦ୍ର ପ୍ରହାର ହେଲା । ତିନିଗୋଟି ପୁର ଜଳୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଭୂ-ପତିତ ହେଲେ ।

କୁହାଯାଏ କି, ଅମରକଣ୍ଟକ ପର୍ବତ ଉପରେ ରେୱା-

ଉଦ୍ଗମସ୍ଥଳୀରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଦାନବମାନଙ୍କର ତିନିଗୋଟି ପୁର ଜଳୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେହି ମହାଜ୍ୱାଳାରୁ ଗିରିପୃଷ୍ଠ ଫାଟି ଗଲା ଆଉ ସେଠାରୁ ଏକ ସରିତା ପ୍ରକଟ ହୋଇଗଲା । ସେହି ସରିତାର ନାମ 'ଜ୍ୱାଳା' ରଖାଗଲା । ତାହା ଏବେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଅଛି ।

ସମଷ୍ଟିରେ—ସୃଷ୍ଟିର ସମଷ୍ଟିରେ ଏବଂ କାଳର ସମଷ୍ଟିରେ ଏହି ଘଟଣା କେବେ ଘଟିଥିଲା । ଜ୍ୱାଳା ନଦୀ ସେହି ଇତିହାସର ପ୍ରତୀକ ଅଟେ; କିନ୍ତୁ ଜୀବନରେ—ବ୍ୟଷ୍ଟିରେ ଏହି ଘଟଣା ଯାହା ସମଷ୍ଟିରେ ଇତିହାସ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ? ତାହା ବ୍ୟଷ୍ଟିରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ—ଏହାକୁ ଭୁଲନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଯାହା ସମଷ୍ଟିରେ ସତ୍ୟ ଅଟେ, ବ୍ୟଷ୍ଟିର ସତ୍ୟ ତାହା ହିଁ ଅଟେ । ବ୍ୟଷ୍ଟି ନିମନ୍ତେ ଏହି କଥାରେ ଯଦି କୌଣସି ବାର୍ତ୍ତା ନଥାନ୍ତା ତେବେ ପୁରାଣ ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣନା କାହିଁକି କରିଥାନ୍ତେ ? ପୁରାଣକାରଙ୍କୁ କୌଣସି ଘଟଣା—କେବଳ ଇତିହାସ ପାଇଁ ଘଟଣା ଉଲ୍ଲେଖର ବ୍ୟସନ ନୁହେଁ । ମାନବ-ଜୀବନର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ କ୍ଷଣ ବ୍ୟର୍ଥରେ କାରଣବିହୀନ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର କାହାଣୀ ପଢ଼ି-ଶୁଣି ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋରଞ୍ଜନରେ ନଷ୍ଟ କରିବାପାଇଁ ହୋଇନାହିଁ । ତେବେ ଏହି ଘଟଣାରେ ଆମପାଇଁ କି ବାର୍ତ୍ତା ରହିଛି ?

ମାୟାର ତିନିପୁର ହେଉଛି— କାଞ୍ଚନ, କାମିନୀ, କାୟା । ନିଜର ତିନିପୁତ୍ର ଲୋଭ, କାମ, କ୍ରୋଧକୁ ଏମାନେ ଏହି ପୁରକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ତିନିପୁର ସୃଷ୍ଟିରେ ବିନାଶ କରିଥାନ୍ତି ।

କାଞ୍ଚନ—ଲୋଭ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଶୋଷଣ—ସ୍ୱତ୍ୱହରଣ କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏ ।

କାମିନୀ କାମ ବିଶ୍ୱରେ କେତେ କେତେ ବିନାଶ ନ କରିଛି, ଇତିହାସ ଦେଖିଲେ ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ମୂଳ ହେଉଛି କାମନା ଆଉ ନିଜ କାମନା ପଛରେ ଅନ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ହାନି ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ—ଏହା ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ।

କାୟା—କ୍ରୋଧର ଅନୁଗତ ମୋହ-ମମତା ଆଦି ଅଟନ୍ତି । ଏହି କାୟା ତଥା କାୟା ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ—ନାମ-ଗୁଣ ଆଦିକୁ ନେଇ ଆପଣଙ୍କଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ପାପ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ଲୋଭ, କ୍ରୋଧ, କାମ ତଥା ଏମାନଙ୍କର ଅନୁଗତ ସମସ୍ତ ଦୋଷ ଯଦି ସାଧନ-ଭଜନ-ସତ୍ସଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାନ୍ତି ତେବେ ତ ଏମାନଙ୍କୁ ସବଳ କରୁଥିବା ରସକୂପ କାୟାରେ ରହିଛି । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ସୁଖରେ ଆସକ୍ତି—ଏହି ରସାସକ୍ତି ଏମାନଙ୍କୁ ପୁନଃ ସଜୀବ କରେନାହିଁ ବରଂ ସଶକ୍ତ ମଧ୍ୟ କରିଦିଏ ।

ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବୃତ୍ତିସମୂହ ଭଗବାନ୍ ଶିବଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କାମ ହୁଏନାହିଁ । କଲ୍ୟାଣର ସମସ୍ତ ପ୍ରଯତ୍ନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ରସାସକ୍ତି ନିଷ୍ଫଳ କରିଦିଏ । ଏହି ରସାସକ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ଦାନବପୁର ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ।

ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀହରି ଧେନୁରୂପ ଧାରଣ କଲେ । ସେହି ଗୋପାଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରାଧ୍ୟତ ହୁଅନ୍ତୁ, ତାଙ୍କର ରୂପ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରୁ, ତେବେଯାଇ ଏହି ରସ—ବିଷୟ-ରସ ଶୁଷ୍କ ହେବ । ସେ ହିଁ ଏହାକୁ ପାନ କରିଯାଆନ୍ତୁ—ତାଙ୍କ ଚରଣରେ ପ୍ରୀତି ହେଉ, ତେବେ ଯାଇ ଏହା ସମାପ୍ତ ହେବ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାସକ୍ତି—ବିଷୟାସକ୍ତି ଦୂର ହୋଇଗଲେ କ'ଣ କାମ ସମାପ୍ତ ହୋଇଗଲା ?

ସୁବିଧା ହୋଇଗଲା—ମାତ୍ର ଏତିକି । ଏତିକିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ତ ମୟକୁ ସମୟ ମିଳିବ ଆଉ ସେ ପୁନଃ କୂପକୁ ସିଦ୍ଧରସାମୃତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେବ ।

'ତରଙ୍ଗାୟିତା ଅପି ଇମେ ସଙ୍ଗାତ୍ସମୁଦ୍ରାୟନ୍ତି ।' (ନାରଦଭକ୍ତି-ସୂତ୍ର)

'ଏସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଘୁ—ସତ୍ତ୍ୱହୀନ ପ୍ରାୟ ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁକୂଳ ସଙ୍ଗ ପାଇ ସମୁଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାନ୍ତି ।'

ମୟ ମରିବ ନାହିଁ । ମାୟା ବସ୍ତୁତଃ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶକ୍ତି ଅଟେ । ତାଙ୍କର ବିନାଶ ହୁଏ ନାହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ତ୍ରିପୁର ନାଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି, ମୟକୁ ସେଠାରୁ ଦୂର କରିଦେବା । ଏହି କାମ ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱୟଂ କରିବେ, ଅନ୍ୟ କେହି ବି କରିପାରିବେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ସେ କରିବେ କରୁଛନ୍ତି ।

'ପ୍ରଭୁ ସେବକହି ନ ବ୍ୟାପ ଅବିଦ୍ୟା ।'

ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି କି, ଏହି ତିନିପୁର

(ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ୩୦ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ

ମାନସିକ ଦକ୍ଷତାର ମହତ୍ତ୍ୱ-୨

ମାନସିକ ପ୍ରବିଣତାକୁ ହାସଲ କରିବାର ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟ

ଶ୍ରୀ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବିହାରୀ

ଆମେରିକାର ବିଖ୍ୟାତ ମନୋବିଜ୍ଞାନାଚାର୍ଯ୍ୟ ୱିଲିୟମ୍ ଜେମ୍ସଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ 'ଯେଉଁଭଳି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ତା ତୁଳନାରେ ଆମେ କେବଳ ଅର୍ଦ୍ଧ ଜାଗ୍ରତ ଅଟୁ । ଆମେ ଆମର ଶାରୀରିକ ଏବଂ ମାନସିକ ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଏକ ବହୁତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶକୁ କାମରେ ଲଗାଉଅଛୁ । ଏହା କହିବାରେ ଅତିଶୟୋକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ କି, ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରଗତି ତାହାର ସୀମାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଞ୍ଚିବାର ବହୁତ ପୂର୍ବରୁ ଅଟକି ଯାଏ । ତା ପାଖରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଶକ୍ତି ରହିଛି, ଯାହାକୁ ସେ କଦାପି ବ୍ୟବହାରରେ ଆଣେନାହିଁ ।'

ମନୁଷ୍ୟକୁ ଦେଖି ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କୁ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂର ଆଧୁନିକ ଉନ୍ନତିର ଇତିହାସର ସ୍ମରଣ ହୋଇଆସେ । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ହେବ, ଯେତେବେଳେ ଯନ୍ତ୍ରଯୁଗର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା କି, ଶକ୍ତିର ନୂତନ ନୂତନ ସ୍ରୋତ କିଭଳି ଉତ୍ପନ୍ନ କରିହେବ ? ଯାହାଫଳରେ ବିଜ୍ଞାନ ଆମକୁ ବାଷ୍ପଇଞ୍ଜିନ୍, ଆନ୍ତରିକ ଦହନକାରୀ ଇଞ୍ଜିନ୍ ତଥା ଇଲେକ୍-ଟ୍ରୀ ଇଞ୍ଜିନ୍ ପ୍ରଦାନ କଲା । ହେଲେ ଏହି ସମୟରେ, ଯଦିଓ ଶକ୍ତିର ନୂତନ ସ୍ରୋତସମୂହର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଜାରି ରହିଛି, ଅନେକ ବିଜ୍ଞାନାଚାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ବ୍ୟାବହାରିକ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରୟୋଗଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଏ କଥାକୁ ଜାଣିବାପାଇଁ ପ୍ରଯତ୍ନ କରୁଛନ୍ତି କି, କେଉଁଭଳି ଭାବେ ଆମେ ସେହି ଶକ୍ତିକୁ, ଯାହା ଆମକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ସଂଯତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିପାରିବୁ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଯୁକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତି ଧାରାବିହୀ ନିର୍ମାଣ (Stream Lining) ବୋଲାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପବନ ଏବଂ ପାଣି ସେହି ଧୀରେ ଗତିଶୀଳ ହେଉଥିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତ ନଗଣ୍ୟ ଅଟେ ହେଲେ କ୍ଷୀପ୍ରବେଗରେ ଗତିକରୁଥିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବାଧକ ସାଜି ତାହାର ଗତିକୁ ମନ୍ଦ କରିଦେଉଥିବା ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଏ । ଏଭଳି ଉପାୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କୋଇଲା ଏକ ଟନ୍, ପେଟ୍ରୋଲର ଏକ ଗେଲନ୍, ବିଜୁଳିର ଏକ କିଲୋୱାଟ୍ ଆମକୁ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ଅଧିକ ବେଗରେ ତଥା ଅଧିକ ଦୂରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇଯାଇପାରେ । ଶକ୍ତିରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ମିଳେ; କାହିଁକି ନାଁ ତାହା ବ୍ୟର୍ଥ ଯାଏ ନାହିଁ । ଏହିଭଳି ଭାବେ ଯେତେବେଳେ ମନୋବିଜ୍ଞାନବେତ୍ତା ଆପଣଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଏ ସମସ୍ତ କଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଧାରଣା ହୋଇଯାଏ । ସେ ଜାଣନ୍ତି କି ପ୍ରକୃତି ଆପଣଙ୍କୁ କେବଳ ଏତିକି ଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ତାହାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସମର୍ଥ ଅଟେ । ସେ ଆପଣଙ୍କ ବଂଶପରମ୍ପରାର ସଂଶୋଧନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ; ହେଲେ ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି କି ଯଦି ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟମାନ ପୁରୁଷ ଅଟନ୍ତି, ତେବେ ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ଶକ୍ତିସମୂହର କେବଳ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶକୁ ଉତ୍ପାଦକ କାମରେ ବିନିଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଆଉ ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଲାଭ ଉଠାଉନାହାଁନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଯେତିକି

ଅଧିକାର ରହିଛି, ତାହାକୁ ଆପଣ ମନ୍ଦଗତିରେ ଚଲାଉଛନ୍ତି ଆଉ ଯେତେ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଯିବା ଦରକାର ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁଞ୍ଚିପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ବର୍ତ୍ତମାନର ପୁଞ୍ଜିରୁ ପୁରା ଲାଭ ନ ଉଠାଇଛନ୍ତି ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଥିରେ ବୃଦ୍ଧି କରି ଲାଭ ବା କ'ଣ ? ସତ ହେଉଛି, ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ ଯଦି ନିଜ ମସ୍ତିଷ୍କର ସମ୍ଭାବିତ କ୍ରିୟାଶକ୍ତିର ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ତଥା ନିଜ ମାନସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ବୃଦ୍ଧି କରିବେ ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ମାନସିକ ପୁଞ୍ଜି ଅଥବା ଜନ୍ମରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବଳରେ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର କଦାପି ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରତୀତ ହେବନାହିଁ ।

4. ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ଏବଂ ମାନସିକ ବିକାଶ

ମନୋବିଜ୍ଞାନାଚାର୍ଯ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ପଶୁମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଦେଖନ୍ତି କି, ସେମାନଙ୍କ ଶରୀର ଏବଂ ମନର ବିକାଶ ପ୍ରାୟତଃ ଗୋଟିଏ ଗତିରେ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମାନବ ଶିଶୁର ଉନ୍ନତି ଏହାର ବିପରୀତ ଢଙ୍ଗରେ ହୁଏ । ମନୁଷ୍ୟର ଛୋଟପିଲାଟିର ମନ ମଧ୍ୟ ଆରାମ, କଷ୍ଟ, ଇଚ୍ଛିତ ଏବଂ ଅନିଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ କିଛି ନାଁ କିଛି ବୁଝିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ହେଲେ ତା ଶରୀରରେ ଏତେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ନଥାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ଇଚ୍ଛା କରେ ତାହାକୁ ଉଠାଇ ଆଣିବ ଅଥବା ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବ । କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ପିଲାଦିନେ ମାନବ-ଶିଶୁର ମନ ତାହାର ଶରୀର ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ବିକଶିତ ହୋଇଥାଏ । ବୟସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ମନ ଏବଂ ଶରୀର— ଉଭୟର ଯୋଗ୍ୟତାରେ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ହେଲେ ଉଭୟର ବିକାଶର ଗତିରେ ବଡ଼ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥାଏ, ଏପରିକି ଯୁବାବସ୍ଥାରେ, ଯେତେବେଳେ ଶରୀର ନିଜର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିନିଏ, ମାନସିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବ୍ୟକ୍ତି ସବଳ ହୋଇଯାଏ । ଏହାପରେ ଶରୀରର ଶକ୍ତିସମୂହ କିଛି ସମୟ ନିଜର ସବୁଠାରୁ ଉତ୍ତମ ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ଥିର ରହି ନିଜର ଯୁବାବସ୍ଥା ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଢଳିବାକୁ ଲାଗନ୍ତି । ହେଲେ ଏହି ସମୟରେ କ'ଣ ମାନସିକ ଶକ୍ତିସମୂହ କ୍ଷୀଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ? କଦାପି ନୁହେଁ । ଏବେ ତ ମନର ବିକାଶର ସମୟ । ଯୁବାବସ୍ଥା ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବାର ଅନେକବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟର ମନର ଉନ୍ନତି ହେଉଥାଏ, ବରଂ ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟର ଶରୀର ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା କାରଣରୁ ଆଦୌ କିଛି କହିପାରେ ନାହିଁ, ସେ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ମସ୍ତିଷ୍କ ଜୋରରେ କାମ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ଧରିରଖିଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରର ବିକାଶ ଆରମ୍ଭରୁ ତାହାର ମନର ବିକାଶ ପଛରେ ରହିଥାଏ । ଯୁବାବସ୍ଥା ଆସିବାକ୍ଷଣି ଶାରୀରିକ ବିକାଶ ମାନସିକ ବିକାଶରୁ ବହୁତ ଆଗରେ ପହଁଞ୍ଚିଯାଇ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ, ହେଲେ ମାନସିକ ବିକାଶକୁ ସେ ସମୟରେ ଅଥବା ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରି ରଖାଯାଇପାରିବ, ହେଲେ ଏହା ସେତେବେଳେ ସମ୍ଭବ ହେବ, ଯେତେବେଳେ ଏଥି ନିମନ୍ତେ ଦୃଢ଼ତା ଏବଂ ନିୟମପୂର୍ବକ ପ୍ରଯତ୍ନ କରାଯିବ ।

ଆମର ଯେଉଁ ପାଠକମାନଙ୍କର ବୟସ 40-50 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହୋଇସାରିଛି, ସେମାନେ କହନ୍ତି— 'ଭାଇ ! ଛାଡ଼ ଏସବୁ କଥା । ଆମେ ତ ଅଧାବୟସର ହୋଇସାରିଛୁ, ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ସମ୍ମୁଖରେ ଅଛି । ଶରୀର ଆଉ ମନ— ଉଭୟର ଶକ୍ତି ଶିଥିଳ ହୋଇଚାଲିଛି । ଏଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ ମାନସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ଅଥବା ସେଥିରେ ସଫଳତା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆଶା କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବ୍ୟର୍ଥ ଅଟେ ।' ଏହି ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ସନ୍ଦେହ ସର୍ବଥା ଭ୍ରମମୂଳକ ଅଟେ । ଯେତେବେଳେ କଲେଜ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଜୀବନର ବାସ୍ତବିକ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମ ନେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି, ସେ ନିଜର ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ, ନୈତିକ ତଥା ଆତ୍ମିକ— ସବୁପ୍ରକାର ଉନ୍ନତି କରୁ । ଉପରେ ଯେଉଁଭଳି କୁହାଯାଇଛି, ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରର ବିକାଶ ତ ଯୁବାବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ରହିଥାଏ, ହେଲେ ତାହାର ମାନସିକ ବିକାଶର କ୍ରମ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରି ରଖାଯାଇପାରିବ । ମାନସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବଦା ପ୍ରଯତ୍ନ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ବରଂ ଉଚିତ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ ଅଟେ । ଏଭଳି କରିବା କେବଳ ସଫଳତା, ସମ୍ମାନ, ସୁଖ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ଅନୁପମ ସାଧନ ନୁହେଁ, ବରଂ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ନିବାରଣର ମଧ୍ୟ

ଉତ୍ତମ ଉପାୟ ଅଟେ । ଏହା ମାନସିକ କାୟାକଳ୍ପ ଅଟେ । ମନର ଶରୀର ଉପରେ ଏତେ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ କି, ଯଦି ସର୍ବଦା ଉନ୍ନତି କରିଚାଲିବା ଭଳି ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷା ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଯତ୍ନଦ୍ୱାରା ମନର ବଳ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଯୌବନକୁ ସ୍ଥିର ରଖାଯାଏ, ତେବେ ଏଭଳି କରିବାଦ୍ୱାରା ଶରୀରକୁ ମଧ୍ୟ ସୁସ୍ଥତା, ବଳ ଏବଂ ଦୀର୍ଘାୟୁର ଲାଭ ହେବ ।

5. ମାନସିକ ଦକ୍ଷତାର ଅର୍ଥ

ଏଠାରେ ଏହା ବୁଝିଯିବା ଉତ୍ତମ ହେବ କି, ମାନସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ଅଟେ ? ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ନିପୁଣତାର ଅତି କମ୍‌ରେ ତିନିଗୋଟି ଆବଶ୍ୟକ ଅଙ୍ଗ ରହିଥାନ୍ତି ।

1. ଶୁଦ୍ଧତା ଅବା ଯଥାର୍ଥତା ଅର୍ଥାତ୍ କାମ ସୁଚାରୁ ଢଙ୍ଗରେ କରାଯାଉ, ବେଖାତିର ଭାବେ ନୁହେଁ । ସେଥିରେ ଭୁଲ ଯେପରି ନହୁଏ ଅଥବା ଭୁଲର ମାତ୍ରା ବହୁତ କମ୍ ହୁଏ ।

2. ଗତି ଅଥବା କାମ କରିବାର ତୀବ୍ରତା, ଦିଆଯାଇଥିବା କାମ ଅତି କମ୍‌ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

3. ଉଦ୍ୟମ ଅଥବା ପରିଶ୍ରମର ଅଳ୍ପବ୍ୟୟତା, କାମ କରିବାରେ ଅତି କମ୍‌ରେ ପରିଶ୍ରମର ମାତ୍ରା ଅଳ୍ପ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ କାମ ଶେଷ କରିବାପରେ ଦୁର୍ବଳ ଯେପରି ନଲାଗେ ବରଂ ସେ ଆହୁରି ଅଧିକ କାମକୁ ଥକି ନଯାଇ କରିପାରନ୍ତି । ସତ କଥା ହେଉଛି, ସେ ନିଜର କାମକୁ ଥକିବାଭଳି ନୁହେଁ ବରଂ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନକଲାଭଳି କରନ୍ତୁ । ଏହା ବ୍ୟତିରେକ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ନିପୁଣତାରେ ଆଉ ଏକ ଗୁଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

4. ଉତ୍ପାଦକତା ଅଥବା ମୌଳିକତା । ଯନ୍ତ୍ରବତ୍ କାମ କରିଚାଲିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ସବୁଠାରୁ ନିମ୍ନସ୍ତରର ଦକ୍ଷତା ଅଟେ । ଉଚ୍ଚକୋଟିର ମାନସିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ନିମନ୍ତେ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ କି, ସେ କାମ କରିଚାଲିବା ସହିତ ନୂତନ ବିଚାର, ନୂତନ ସଙ୍ଗଠନ, ନୂତନ ଯୁକ୍ତିସମୂହର ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ କରିପାରନ୍ତୁ । ମୌଳିକତା ମାନସିକ ନିପୁଣତାର ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଅଙ୍ଗ ଅଟେ ।

ପଢ଼ିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣେ ଦକ୍ଷ ପାଠକ କେବଳ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ପଢ଼ିଯିବ ନାହିଁ ବରଂ ଅଧିକ ବୁଝିବ ଏବଂ ଅଧିକ ମନେ ମଧ୍ୟ ରଖିବ । ଲେଖକ, କବି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଥବା ଅନ୍ୟଲୋକମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ମାନସିକ କାମ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜ କାମକୁ କମ୍ ସମୟ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ପରିଶ୍ରମରେ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ରଖନ୍ତି ନାହିଁ ବରଂ ତାହାକୁ ନୂତନ ବୋଧଶକ୍ତି ଏବଂ ନୂତନ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ କରିପକାନ୍ତି, ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ଥକାପଣ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ଏହିଭଳି ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାମରେ ଯଦିଓ ଶୁଦ୍ଧତା ଏବଂ ଗତିଶୀଳତା ପରସ୍ପରବିରୋଧୀ ଏବଂ ଉଭୟେ ଅଳ୍ପବ୍ୟୟତାର ବିରୁଦ୍ଧ ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି, ହେଲେ ବାସ୍ତବରେ ଏହି ତିନିଗୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରସ୍ପରର ସହାୟକ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମାନସିକ ଦକ୍ଷତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ତିନୋଟିର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଥାଏ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ମନୋବିଜ୍ଞାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଏଭଳି ନିୟମକୁ କହିବା ଯାହାକୁ ପାଳନ କରିବାଦ୍ୱାରା ଏହି ତିନୋଟି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରିବ ଆଉ ତା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନୂତନ କଥାର ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ।

6. ଉପସଂହାର

କି ପିଲା, କି ବୁଢ଼ା, କି ପୁରୁଷ, କି ସ୍ତ୍ରୀ— ସମସ୍ତଙ୍କର ଏହା ପରମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ କି, ନିଜର ମାନସିକ ଦକ୍ଷତାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ପ୍ରଯତ୍ନ କରନ୍ତୁ । ଏହି ପ୍ରଯତ୍ନ, ଯେମିତି କି ଆମେ ଆଗକୁ ଦେଖିବା, କଠିନ ନୁହେଁ ବରଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ଏବଂ ରୋମାଞ୍ଚକାରୀ ଅଟେ । ଜୀବନରେ ସୁଖ, ସଫଳତା, ସମ୍ମାନ ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ରାଜମାର୍ଗ ଅଟେ । ମାନସିକ ଦକ୍ଷତା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ କରିବାଦ୍ୱାରା ମନର ଶକ୍ତିକୁ ପରିବର୍ଦ୍ଧନ ତ କରାଯାଇପାରେ, ତା ସହିତ ଶରୀରର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ବଳକୁ ସ୍ଥିର ରଖିବାରେ ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସମାଜ ଉଭୟଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ଏବଂ ଉତ୍ଥାନ ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏଭଳି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ସମସ୍ତେ ଏହା ଜାଣନ୍ତି କି, ଏକ ପକ୍ଷରେ ସଭ୍ୟତାର ବିକଶିତ ପ୍ରବାହରେ ଆମ ଉପରେ କେତେ ବଡ଼ ଚାପ ପଡୁଛି ଆଉ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଆମେ ନାଁ ତ ଆମର ପ୍ରାକୃତିକ

ବୈଦିକ ଧର୍ମ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ

ପୂର୍ବ ବିବେଚନାରେ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ ଯେତେବେଳେ ଏହା ସିଦ୍ଧ କରାଯାଇସାରିଛି କି, ଅନାଦି ସଂସାରର ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ଅନାଦି ଅଲୌକିକ ଧର୍ମାଧର୍ମ ଏବଂ ଅନାଦି ଅଲୌକିକ ବେଦପ୍ରମାଣମାତ୍ରଗମ୍ୟ ଅଟନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାହାର ସମର୍ଥନ ଲୌକିକ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ହେଉଛି, 'ଯତୋଽଭ୍ୟୁଦୟନିଃଶ୍ରେୟସସିଦ୍ଧିଃ ସ ଧର୍ମଃ' ଏହି ସୂତ୍ରରୂପ ବାକ୍ୟରେ ଧର୍ମର ଦୁଇଗୋଟି ଫଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୁହାଯାଇଛି— 1. ଲୌକିକ ଅଭ୍ୟୁଦୟ, 2. ଅଲୌକିକ ନିଃଶ୍ରେୟସ— କଲ୍ୟାଣ । ଏହି ଦୁଇଗୋଟି ମଧ୍ୟରୁ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ମୁଖ୍ୟ ଫଳ ଅଟେ, ଅଲୌକିକ ତଥା ଅଭୌତିକ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ତାହାର ତ ଲୌକିକ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମଟି ଲୌକିକ ତଥା ଭୌତିକ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ତାହାର ସମର୍ଥନ ଲୌକିକ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଅନେକାଂଶରେ କରାଯାଇପାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଂଶରେ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ; କାହିଁକି ନାଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣାଂଶରେ ବିକାଶକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଲୌକିକ ଉନ୍ନତିରୂପ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଧର୍ମର ଗୌଣ ଫଳ ଅଟେ, ନିଃଶ୍ରେୟସ— ଅଲୌକିକ କଲ୍ୟାଣ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଫଳ ଅଟେ, ଅତଃ 'ଧର୍ମାଧର୍ମ ଏବଂ ତାହାର ଫଳ ବେଦପ୍ରମାଣମାତ୍ରଗମ୍ୟ ଅଟେ' ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ବାଧା ଆସୁନାହିଁ, କାହିଁକି ନାଁ ମୁଖ୍ୟ ଫଳ ବେଦମାତ୍ରଗମ୍ୟ ହିଁ ଅଟେ, ବିଜ୍ଞାନଗମ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସମର୍ଥନ

ଯଦି ଅଭ୍ୟୁଦୟ— ଲୌକିକ ଉନ୍ନତି ଅଂଶରେ ବିଧି-ନିଷେଧରୂପ ବୈଦିକ ଧର୍ମର ବୈଜ୍ଞାନିକ ରୀତିରେ ସମର୍ଥନ ସମ୍ଭବ ଅଟେ ତେବେ ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହ ତାହାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ରୀତିରେ ସମର୍ଥନ କାହିଁକି କରିନାହାଁନ୍ତି ? ଏହାର ଉତ୍ତର ହେଉଛି, ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହରେ ମଧ୍ୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ରୀତିରେ ସମର୍ଥନ କରାଯାଇଛି । ସେହି ବଚନଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଯଥାସ୍ଥଳରେ ଦର୍ଶାଇଦିଆଯିବ । ହଁ, ଏତିକି ଅବଶ୍ୟ ଯେ, ତାହା ଅତିସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅଟେ । ନିମ୍ନଲିଖିତ କାରଣରୁ ଅତିସଂକ୍ଷିପ୍ତ ହେବା ଉଚିତ ମଧ୍ୟ ଅଟେ—

1) ଜ୍ଞନ-ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ-ଶାସ୍ତ୍ର-ସଂକେତ-ମର୍ମାଜ୍ଞମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବିସ୍ତାର ଅପେକ୍ଷିତ ହୁଏନାହିଁ ।

2) ପରପ୍ରଦର୍ଶିତ ପଥାନୁଗାମୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏନାହିଁ ।

3) ବିବିଧ ବିଜ୍ଞାନସମୂହର ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ବିଧି-ନିଷେଧଗୁଡ଼ିକୁ ଅଜ୍ଞ, ଅଳ୍ପଜ୍ଞ, ବାଳକ, ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କ କଥା କ'ଣ ବା କହିବା; ଗୋଟିଏ ବିଷୟର ବିଜ୍ଞାନ-ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କର ବୁଝିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

4) ନିୟମଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ଜାଣିଗଲେ ଲାଭ ହୁଏନାହିଁ, ବରଂ ଦୃଢ଼ତାପୂର୍ବକ ପାଳନ କରିବାଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ । ଜ୍ଞାନ ହେବାପରେ ବି ଦୃଢ଼ତାପୂର୍ବକ ପାଳନ କରିବା ସେତେ ଉତ୍ତମ ତଥା ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିରେ ହୋଇନଥାଏ, ଯେତେ ଉତ୍ତମ ତଥା ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିରେ ଅଭ୍ୟାସଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ନିମନ୍ତେ ଦେଖନ୍ତୁ, ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିଜର ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାରୁ ହିଁ ଗୋଦୁଗ୍ଧ ଅଥବା ଗୋମୂତ୍ର ପାନ ତଥା ମଦ୍ୟପାନ ଅଥବା ଧୂମ୍ରପାନ ତ୍ୟାଗ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ରହିଛି, ସେମାନେ ସେସବୁର ଗୁଣ-ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ନ ଜାଣିବାପରେ ବି ଯେତେ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ତଥା ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିରେ ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ଅଟନ୍ତି, ସେସବୁର ଗୁଣ-ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ଅନୁସନ୍ଧାନଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ ସାକ୍ଷାତ୍ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଧୂମ୍ରପାନ-ମଦ୍ୟପାନଜନିତ କ୍ଷୟ ଆଦି ମହାନ୍ ରୋଗଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାପରେ ବି ତାହାର ଅଭ୍ୟାସକାରୀ ସେଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ତ୍ୟାଗ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

5) କେବଳ ବେଦର ଆଜ୍ଞା ବୋଲି ମନେକରି ବିଧି-ନିଷେଧର ପାଳନ କରିବାଦ୍ୱାରା ଲୌକିକ ତଥା

ଅଲୌକିକ ଉଭୟ ଫଳଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥାଏ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପଯୋଗିତା ମନେକରି ବିଧି-ନିଷେଧର ପାଳନ କରିବାଦ୍ୱାରା କେବଳ ଏକ ଲୌକିକ ଫଳ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ ଦେଖନ୍ତୁ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଗଙ୍ଗାଜଳ ତଥା ତୁଳସୀଦଳର ରୋଗନାଶକାରୀରୂପ ଉପଯୋଗିତାକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ରୀତିରେ ଅବଗତ ହୋଇ ସେବନ କରନ୍ତି, ତାହାକୁ କେବଳ ରୋଗନାଶରୂପ ଲୌକିକ ଗୌଣ ଫଳର ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥାଏ । ଗଙ୍ଗାଜଳ ଭଗବାନଙ୍କ ଚରଣ-କମଳର ଚରଣୋଦକ, ଅନ୍ତଃକରଣଶୋଧକ ତଥା ଭଗବତ୍-ପ୍ରସାଦଦାୟକ ଅଟେ— ଇତ୍ୟାଦି ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବନାଗୁଡ଼ିକଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ଅଲୌକିକ ମୁଖ୍ୟ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏନାହିଁ; କାହିଁକି ନାଁ ଅଲୌକିକ ଫଳର ପ୍ରାପ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବନା ବିନା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାଏ । ବେଦର ଆଜ୍ଞା ମନେକରି ଗଙ୍ଗାଜଳର ସ୍ନାନ-ପାନ କରିବାଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ଅଲୌକିକ ଫଳ ତ ମୁଖ୍ୟରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତା ସହିତ ରୋଗନାଶରୂପ ଲୌକିକ— ଗୌଣଫଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ; କାହିଁକି ନାଁ ରୋଗନାଶରୂପ ଫଳ ଗଙ୍ଗାଜଳର ବସ୍ତୁଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ, ସେଥିରେ ଭାବନାର ଅପେକ୍ଷା ରହେନାହିଁ ।

ଲୌକିକ ଏବଂ ଅଲୌକିକ ଉଭୟ ଫଳର ପ୍ରାପ୍ତି କରାଉଥିବା ବେଦାଜ୍ଞା ସ୍ଥାନରେ ଏକମାତ୍ର ଲୌକିକ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଉଥିବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନାକୁ ଶାସ୍ତ୍ର-ମର୍ମଜ୍ଞ ମହାପୁରୁଷ ହିତକର ମନେକରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନାର ନିଷେଧ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଯଦିଓ ଏହା ଠିକ୍ ଅଟେ, ତଥାପି ଏହି ବୈଜ୍ଞାନିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ବିଜ୍ଞାନର ଚମତ୍କାରଦ୍ୱାରା ଚମତ୍କୃତ ଲୋକଙ୍କୁ, ବିଶେଷକରି ଯୁବକ-ଯୁବତୀଙ୍କୁ ବୈଦିକ ଧର୍ମପଥାରୂଢ଼ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବିଧି-ନିଷେଧଗୁଡ଼ିକର ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନା କରିବା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ, ନଚେତ୍ ସେମାନେ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ତଥା ଅଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ହୋଇ ଉଭୟ ଫଳରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଯିବେ । ଅତଃ 'ସର୍ବନାଶ ଅପେକ୍ଷା ଅର୍ଦ୍ଧନାଶ ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଥାଏ' ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନା କରିବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ହିଁ ଅଟେ; କାହିଁକି ନାଁ ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଲୌକିକ ଫଳକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ବୈଦିକ ଧର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ଆସ୍ଥାବାନ୍ ହୋଇଯିବେ, ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା କାଳାନ୍ତରରେ ଅଲୌକିକ ଫଳ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଲାଗିବେ । ଏହି ଦୂରଦର୍ଶୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ କେତେକ ମହାନୁଭବ ବୈଦିକ ଧର୍ମର ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନା କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଉକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସମୟାନୁସାରେ ଉପଯୋଗୀ ମନେକରି ତାଙ୍କରି ବାଣୀର ସଙ୍କଳନ ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ନିଜ ଭାଷାରେ କରିବି । ତଥାପି ଆସ୍ତିକ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କରବଦ୍ଧ ବିନମ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି କି, ସେମାନେ ତ ଅଭୟଫଳପ୍ରଦ ବେଦର ଆଜ୍ଞା ମନେକରି ବିଧି-ନିଷେଧର ପାଳନ କରନ୍ତୁ । ଏହି ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେଚନାକୁ ପଢ଼ି ବୈଦିକଧର୍ମରେ ଅନାସ୍ଥାକାରୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆସ୍ଥା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବ ତଥା ଆସ୍ଥାବାନଙ୍କ ଆସ୍ଥା ସୁଦୃଢ଼ାବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ, ଏଭଳି ମୋର ଆଶା ରହିଛି ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଅନାସ୍ଥାସମ୍ପନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆସ୍ଥା ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ, ଅତଃ ସେମାନେ ହିଁ ଗ୍ରନ୍ଥର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି । ବ୍ୟାଖ୍ୟାନଦାତା ମଧ୍ୟ ଏହାର ଉପଯୋଗ କରିପାରନ୍ତି ।

ଅତିପ୍ରବଳ ସନ୍ଦେହର ସମାଧାନ

ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ବେଦ ଆଜ୍ଞାର ପାଳନ କରିବାପୂର୍ବକ ଖାଦ୍ୟ-ପାନୀୟ, ରହଣୀ-ସହଣୀ, ସ୍ନାନ, ବାତାବରଣ, ସତ୍ସଙ୍ଗ, ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ, ଭଜନ, ଧ୍ୟାନ ଆଦିରେ ଯୁକ୍ତ ସାତ୍ତ୍ୱିକ-ସାଧନସମ୍ପନ୍ନ ଜୀବନ-ଯାପନ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଶାରୀରିକ ତଥା ମାନସିକ ରୋଗ ବେଦର ଆଜ୍ଞା ପାଳନ ନ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଭଳି ଦେଖାଯାଇଥାଏ, ଏହିଭଳି ଭାବେ ବୈଦିକ ବିଧି-ନିଷେଧ-ପାଳନର ଦୃଷ୍ଟ ଲୌକିକ-ବୈଦିକ ଫଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ଅବୈଦିକମାନଙ୍କର ତଥା ଅସାଧକମାନଙ୍କୁ ନୁହେଁ ବରଂ ବୈଦିକ ତଥା ସାଧକମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଲୌକିକ ଫଳ ତଦନନ୍ତର ଅଲୌକିକ ବୈଦିକ ଫଳରେ ଅତିପ୍ରବଳ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହୋଇ ବୈଦିକ ବିଧି-ନିଷେଧରେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ ହେବାକୁ ଲାଗେ ।

ଉକ୍ତ ଅତିପ୍ରବଳ ସନ୍ଦେହର ସମୁଚିତ ସମ୍ୟକ୍ ସମାଧାନ ହେଉଛି, ଉକ୍ତ ସାଧନସମୂହରେ ସମ୍ପନ୍ନ ଯେକେହି ବି ସାଧକ ସ୍ୱାନୁଭବରୁ ବିରୁଦ୍ଧ ହେବା କାରଣରୁ ଏହା କହିପାରିବେ ନାହିଁ କି, ଉକ୍ତ ସାଧନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ମୋର କୌଣସି କ୍ଷୁଦ୍ରାତିକ୍ଷୁଦ୍ର ରୋଗର ବିନାଶ ହୋଇନାହିଁ । କାରଣ କ୍ଷୁଦ୍ର ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିନାଶରୂପ ଲୌକିକ

ଫଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ସେତେବେଳେ ବୈଦିକ ସାଧନଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ୟତାରେ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ରୋଗମାନଙ୍କର ନିବୃତ୍ତି ନ ହେବା କାରଣରୁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଯେଉଁଭଳି ଅତି ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାରୁ ଅତି ଗଭୀରତାରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ଶରୀରର ପ୍ରକୃତିରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିନାଶ ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ଚିକିତ୍ସା କରିବାପରେ ମଧ୍ୟ ହୁଏନାହିଁ, ଏହାପରେ ମଧ୍ୟ ରୋଗର ବୃଦ୍ଧିରେ ଅବରୋଧରୂପ ଫଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖି ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରର ସତ୍ୟତାରେ ସନ୍ଦେହ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ, ସେହିଭଳି ଜନ୍ମ-ଜନ୍ମାନ୍ତରରୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଅନ୍ତସ୍ଥଳରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ସ୍ୱଭାବରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମାନସିକ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିନାଶ ଅଥବା ହ୍ରାସ ନ ଦେଖି ବେଦଶାସ୍ତ୍ରର ସତ୍ୟତାରେ ସନ୍ଦେହ କରିବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ; କାହିଁକି ନାଁ ମାନସିକ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ବୃଦ୍ଧିରେ ଅବରୋଧରୂପ ଫଳ ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ହେଉଅଛି ।

ଯଦିଓ ସ୍ୱଭାବରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମାନସିକ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ଅବରୋଧରୂପଫଳ ହିଁ ଏହି ଜନ୍ମରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ, ତଥାପି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନରେ କରାଯାଉଥିବା ତତ୍ପରତାପୂର୍ବକ ସାଧନା ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱଭାବ ହୋଇ ଉଦିତ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ସେହି ମାନସିକ ରୋଗର ଅଭାବ ସହଜ ହୋଇଯାଏ, ଯେଉଁ ମାନସିକ ରୋଗକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାପାଇଁ ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ ତତ୍ପରତାପୂର୍ବକ ସାଧନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି କାରଣରୁ କି, କେତେକ ସାଧକଙ୍କୁ ଏଭଳି ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ କି, ଅମୁକ ଦୋଷର ଅଭାବ ତ ସହଜ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ଅମୁକ ଦୋଷର ଦମନ ବହୁତ ସାଧନ କରିବାପରେ ବି ହେଉନାହିଁ । କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କି, ସ୍ୱଭାବରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଦୋଷକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନ୍ମରେ ସାଧନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ତେବେଯାଇ ତାହାର ନାଶ ହୁଏ । ଅତଃ ଶରୀରର ପ୍ରକୃତିରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ରୋଗର ତଦନୁରୂପ ଦୀର୍ଘକାଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ନ କରି ଚିକିତ୍ସା-ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦୋଷ ଦେବା ଯେଉଁଭଳି ବ୍ୟର୍ଥ ଅଟେ, ସେହିଭଳି ସ୍ୱରୂପତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଅନେକ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ତଦନୁରୂପ ଜନ୍ମ-ଜନ୍ମାନ୍ତରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧୈର୍ଯ୍ୟପୂର୍ବକ ଚିକିତ୍ସାରୂପ ସାଧନା ନ କରି ବେଦଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦୋଷ ଦେବା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥ ହିଁ ଅଟେ । ବିଚାର ତଥା ଅନୁଭବଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ସାଧନସମୂହର ଯଦି କେଉଁଠାରେ ଫଳ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏନାହିଁ ତେବେ ସେଠାରେ କୌଣସି ପ୍ରବଳ ପ୍ରତିବନ୍ଧକର କଳ୍ପନା କରାଯାଇପାରେ, ହେଲେ ସାଧନା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ବିଜ୍ଞାନସିଦ୍ଧ ନିୟମଗୁଡ଼ିକର ତ ପଞ୍ଚସ୍ତରି ପ୍ରତିଶତ ଗ୍ରାମୀଣ ଲୋକ ପାଳନ ନ କରି ମଧ୍ୟ ସୁସ୍ଥ ରହନ୍ତି, ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନଉପରେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହି ଶଙ୍କା-ସାଧନାର ଆବୃତ୍ତି ସର୍ବତ୍ର ସନ୍ଦେହ ସ୍ଥାନରେ କରିନେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଗୀତାର ନିମ୍ନ ଶ୍ଲୋକଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁ ସାଧନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ କୁହାଯାଇଛି, ତା ଉପରେ ସମ୍ୟକ୍ ଧ୍ୟାନ ନ ଦେବା କାରଣରୁ ହିଁ ଉକ୍ତ ପ୍ରବଳ ସନ୍ଦେହ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ; ଅତଃ ସମ୍ୟକ୍ ବା ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେବାଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ ।

ସ ନିଶ୍ଚୟେନ ଯୋକ୍ତବ୍ୟୋ ଯୋଗୋଽନିର୍ବିଣ୍ଣଚେତସା ।।
(6/23)
ଶନୈଃ ଶନୈରୁପରମେଦ୍ ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ଧୃତିଗୃହୀତୟା ।
(6/25)
ଅନେକଜନ୍ମସଂସିଦ୍ଧସ୍ତତୋ ଯାତି ପରାଂ ଗତିମ୍ ।।
(6/45)

କେତେକ ପ୍ରକୃତ ସାଧକ ନିଜ ଅନୁଭବ ଆଧାରରେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିପାରନ୍ତି କି, ଆମେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଅମୁକ ଦୋଷକୁ ଜୟ କରିବାରେ ଲଗାଇଦେଲୁ ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ବୃଦ୍ଧିରେ ଅବରୋଧ ନ ହୋଇ ବରଂ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଚାଲିଛି । ଏଭଳି ସ୍ଥଳରେ ସାଧକଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ରୁଚି ଏବଂ ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁସାରେ ସମ୍ୟକ୍ ସାଧନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିବା ଗୁରୁଙ୍କର ଅଭାବ ତଥା ସାଧନ ଅନୁକୂଳ ଦେଶ-କାଳ ଆଦିର ଅଭାବ ହିଁ କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଯଦି କୁହାଯାଏ କି, ଏହି ଅଭାବସମୂହକୁ ପୂରା କରିବା ସାଧକଙ୍କ ହାତରେ ନାହିଁ, ଅତଃ ସାଧକ ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ହିଁ ଅଟନ୍ତି । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଏଭଳି କହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ କି, ସାଧକଙ୍କର ଦୋଷ ନହେବାପରେ ବି କାର୍ଯ୍ୟର ସଫଳତା କାରଣ-ସାମଗ୍ରୀର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ହେବାପରେ ହିଁ ହୋଇଥାଏ, ନଚେତ୍ ନୁହେଁ । ହଁ, ଏହି ପ୍ରକୃତ ସାଧକ ଯଦି ଅନନ୍ୟଭାବରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ନେଉଛନ୍ତି ତେବେ ଭକ୍ତଗଣଙ୍କର ଯୋଗକ୍ଷେମ ବହନ କରିବା ନିମନ୍ତେ

ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଥିବା ଭଗବାନ୍ ସେହି ଅଭାବସମୂହର ପୂର୍ତ୍ତି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ କରିଦେବେ; କାହିଁକି ନାଁ ଗୀତା (9/22)— ରେ ଭଗବାନ୍ କହିଛନ୍ତି—

ଅନନ୍ୟାଶ୍ଚିନ୍ତୟନ୍ତୋ ମାଂ ଯେ ଜନାଃ ପର୍ଯ୍ୟୁପାସତେ ।
ତେଷାଂ ନିତ୍ୟାଭିଯୁକ୍ତାନାଂ ଯୋଗକ୍ଷେମଂ ବହାମ୍ୟହମ୍ ।।

ସର୍ବଗୁଣଯୁକ୍ତ, ସର୍ବଦୋଷ ବିନିର୍ମୁକ୍ତ ଈଶ୍ୱର ହିଁ ଅଟନ୍ତି

ପ୍ରସଙ୍ଗତଃ ଏଠାରେ ଏହି ଚେତାବନୀ ଲେଖିଦେବା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ କି, ଜନ୍ମାନ୍ତରୀୟ ସାଧନା ପରିପକ୍ୱ ହୋଇ ସ୍ୱଭାବରୂପେ ଉଦୟ ହେଉଥିବା କାରଣରୁ ଯେଉଁ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବ ଜୀବନରେ ସହଜରେ ପ୍ରତୀତ ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ବିଷୟସମୂହର ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସେବନ କରିବାଦ୍ୱାରା ସେହି ଦୋଷ ମଧ୍ୟ ଅଙ୍କୁରିତ, ପୁଷ୍ପିତ, ପଲ୍ଲବିତ ତଥା ଫଳିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଯାଏ । ତାହାର ଆଶଙ୍କା ଉଚ୍ଚକୋଟିର ସାଧକମାନଙ୍କୁ ନୁହେଁ ବରଂ ଋଷି-ମୁନିମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଅତଃ ପରମ ସନ୍ଥ ଋଷି ତୁଳସୀଦାସଜୀ କହିଛନ୍ତି—

ବିଷୟ କୁପଥ୍ୟ ପାଇ ଅଙ୍କୁରେ ।
ମୁନିହୁ ହୃଦୟଁ କା ନର ବାପୁରେ ।।

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ (5/6/3)ରେ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି—

ନ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ କର୍ହିଚିତ୍ ସଖ୍ୟଂ ମନସି ହ୍ୟନବସ୍ଥିତେ ।
ଯଦ୍ୱିଶ୍ରମ୍ଭାଚ୍ଚିରାଚ୍ଚୀର୍ଣ୍ଣଂ ଚସ୍କନ୍ଦ ତପ ଐଶ୍ୱରମ୍ ।।

ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଚଞ୍ଚଳ ଚିତ୍ତ ସହିତ କଦାପି ମୈତ୍ରୀ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଯୋଗୁଁ ମୋହିନୀରୂପରେ ଫଶି ମହାଦେବଙ୍କର ଚିରକାଳର ସଞ୍ଚିତ ତପ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅତଃ ସାଧକଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ସାବଧାନ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ; କାହିଁକି ନାଁ 'ସର୍ବଗୁଣସଂଯୁକ୍ତ ତଥା ସର୍ବଦୋଷବିନିର୍ମୁକ୍ତ ଈଶ୍ୱର ହିଁ ହୋଇଥାନ୍ତି; ଜୀବ ନୁହେଁ' । ଏହାର ସହେତୁକ ତଥା ସପ୍ରାମାଣିକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଆଗକୁ କରାଯାଇଛି ।

ସର୍ବଗୁଣଯୁକ୍ତ, ସର୍ବଦୋଷବିନିର୍ମୁକ୍ତ ଜୀବ ନୁହେଁ

ନ ତଦସ୍ତି ପୃଥିବ୍ୟାଂ ବା ଦିବି ଦେବେଷୁ ବା ପୁନଃ ।
ସତ୍ତ୍ୱଂ ପ୍ରକୃତିଜୈର୍ମୁକ୍ତଂ ଯଦେଭିଃ ସ୍ୟାତ୍ ତ୍ରିଭିର୍ଗୁଣୈଃ ।।
(ଗୀତା 18/40)

ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ବଚନାନୁସାରେ ତଥା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଅନୁଭବ ଅନୁସାରେ ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱରେ କୌଣସିଟି ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରକୃତିଜନ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱ-ରଜ-ତମ— ଏହି ତ୍ରିଗୁଣରେ ଯୁକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି, ସେତେବେଳେ କୌଣସିଟି ପ୍ରାଣୀ (ଜୀବ) ତ୍ରିଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟ— ପ୍ରକାଶ-ପ୍ରବୃତ୍ତି-ମୋହ ଆଦିରୁ ରହିତ କିପରି ହୋଇପାରନ୍ତି ? ସାଧାରଣ ଜୀବ ନୁହେଁ, ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଯିବା କାରଣରୁ ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ନାମରେ କଥିତ ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗୁଣସମୂହର କାର୍ଯ୍ୟ—ପ୍ରକାଶ-ପ୍ରବୃତ୍ତି-ମୋହରୁ ସର୍ବଥା ବିନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ତ ଏହି ଗୁଣସମୂହର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରବୃତ୍ତି (ଆସିବା) ତଥା ନିବୃତ୍ତି (ଯିବା) ରେ ଦ୍ୱେଷ ତଥା ଆକାଂକ୍ଷା ନ କରିବା କଥା ଭଗବାନ୍ ଗୀତା (14/22)ରେ କହିଛନ୍ତି—

ପ୍ରକାଶଂ ଚ ପ୍ରବୃତ୍ତିଂ ଚ ମୋହମେବ ଚ ପାଣ୍ଡବ ।
ନ ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ସମ୍ପ୍ରବୃତ୍ତାନି ନ ନିବୃତ୍ତାନି କାଙ୍କ୍ଷତି ।।

ଗୀତାର ଏହି ବଚନାନୁସାରେ ଯେତେବେଳେ ଜ୍ଞାନୀଙ୍କଠାରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ଏକରସ ସ୍ଥିର ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ରହିପାରେ ନାହିଁ ତେବେ 'ସତ୍ତ୍ୱାତ୍ ସଞ୍ଜାୟତେ ଜ୍ଞାନମ୍' (ଗୀତା 14/17)- ଅନୁସାରେ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ (ଜ୍ଞାନ), ବୈରାଗ୍ୟ ଆଦି ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର (ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ) ରୂପେ ସର୍ବଦା ଏକରସ ଏବଂ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଏହି କାରଣରୁ 'ସମଗ୍ରରୂପେ ଜ୍ଞାନ ତଥା ବୈରାଗ୍ୟର ଏକରସ ସ୍ଥିତି ଯାହାଠାରେ ରହିଛି, ସେ ଭଗବାନ୍ ଅଟନ୍ତି' ଭଗବାନଙ୍କର ଏଭଳି ଲକ୍ଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି—

ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ସମଗ୍ରସ୍ୟ ଧର୍ମସ୍ୟ ଯଶସଃ ଶ୍ରିୟଃ ।
ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟୟୋଶ୍ଚୈବ ଷଣ୍ଣାଂ ଭଗ ଇତୀରଣା ।।
(ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣ 6/5/76)

ଯଦି ଜୀବଠାରେ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ତଥା ବୈରାଗ୍ୟ ସମଗ୍ରରୂପେ ସଦା ଏକରସ ହୋଇ ରହିଯାଏ ତେବେ ଈଶ୍ୱର-ଜୀବ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ କି ଭେଦ ରହିଯିବ ! ଏଥିପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଚରିତମାନସରେ କୁହାଯାଇଛି—

ଜ୍ୟୋଁ ସବ କେଁ ରହ ଗ୍ୟାନ ଏକରସ ।

ଈଶ୍ୱର ଜୀବହି ଭେଦ କହନ୍ତୁ କସ ।।

ଏଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ୍, ଗୀତାଦି ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହରେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନୀ ଅଥବା ଭକ୍ତଙ୍କଠାରେ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମୂଳତାର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି, ସେହି ନିର୍ମୂଳତାର ଅର୍ଥ ଏତିକି ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ କି, ଯେଉଁଭଳି କଫଦୋଷଦ୍ୱାରା ଅତିଗ୍ରସ୍ତ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଥମରୁ ଏକ ତୋଳା ଦହି ବି ଖାଇପାରୁ ନଥିଲା, ତାହାକୁ ଆୟୁର୍ବେଦର ମର୍ମଜ୍ଞ ବୈଦ୍ୟ ଏହା କହିଥାଏ କି ଏହି ଔଷଧର ସେବନ ଦ୍ୱାରା କଫଦୋଷ ନିର୍ମୂଳ ହୋଇଯିବ । ବୈଦ୍ୟର କଥନାନୁସାରେ ଚିକିତ୍ସା କରି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତିଦିନ ପାଏ-ଅଧସେର ଦହି ଖାଇବା ପରେ ବି ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏନାହିଁ । ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ ବୈଦ୍ୟ, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସ୍ୱୟଂ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ କହିଥାଏ କି, ମୋର କଫଦୋଷ ନିର୍ମୂଳ ହୋଇଗଲା । ଏଠାରେ ଦୋଷ-ନିର୍ମୂଳତାର ଅଭିପ୍ରାୟ ହେଉଛି, ଅନ୍ୟ କଫଦୋଷରହିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତିକି ପରିମାଣର ଦହି ଖାଇପାରେ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେତିକି ପରିମାଣର ସେବନ କରି ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏନାହିଁ । ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଦୋଷ ନିର୍ମୂଳତାର ଅର୍ଥ ଏପରି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କି, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କେବଳ ଦହି ସେବନ କରିବ, ଦହି ମନ୍ଥନ କରି ପାନ କରିବ ଆଉ ଦହିରେ ହିଁ ସ୍ନାନ କରିବ ତେବେ ମଧ୍ୟ ତା ଠାରେ କଫଦୋଷ କୁପିତ ହେବନାହିଁ । ସେହିଭଳି ଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ସାଧନାଦ୍ୱାରା ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମୂଳତାର ଅଭିପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟ ଏତିକି କି, ବିଷୟସେବନ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁଭଳି ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୁଏନାହିଁ । ଅତି ବିଷୟ-ସେବନଦ୍ୱାରା ତ ଅତି ଦହୀ ଖାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭଳି ଦୋଷଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଯିବ । ଅତଃ ସାଧକଙ୍କୁ ସାବଧାନ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅଶ୍ରଦ୍ଧାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ

ଯେଉଁଭଳି ଦାନ-ପୁଣ୍ୟ, ତୀର୍ଥସ୍ନାନ ଆଦି ସକାମ ଶୁଭକର୍ମ କାଳାନ୍ତରରେ ପରିପକ୍ୱ ହେବାପରେ ହିଁ— ପ୍ରାୟତଃ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ହିଁ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ଏହି ଜନ୍ମରେ ପ୍ରାୟତଃ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେବେ ମଧ୍ୟ କେଉଁ କେଉଁ ଠାରେ ଅତିପ୍ରବଳ ସକାମ ଦାନ-ପୁଣ୍ୟର ଫଳ ଏହି ଜନ୍ମରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାପାଇଁ ମିଳିଯାଏ । ତାହାରି ଆଧାରରେ ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସକାମ କର୍ମଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟର ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଥାଏ । ସେହିଭଳି ଏହି ଜନ୍ମରେ କରାଯାଉଥିବା ନିଷ୍କାମ ସାଧନାର ଫଳ ମଧ୍ୟ କାଳାନ୍ତରରେ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇଯିବାପରେ ହିଁ ପ୍ରାୟତଃ ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ଏହି ଜନ୍ମରେ ପ୍ରାୟତଃ ହୁଏନାହିଁ, ତେବେ ମଧ୍ୟ କେଉଁ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅତି ତୀବ୍ର ସାଧନାର ଫଳ ଏହି ଜନ୍ମରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ତାହାରି ଆଧାରରେ ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ନିଷ୍କାମ ସାଧନାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାୟୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ; କାହିଁକି ନାଁ ଲୌକିକ ଫଳ ସୁସ୍ଥତା ତଥା ଅସୁସ୍ଥତାକୁ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସୁପଥ୍ୟ ଏବଂ କୁପଥ୍ୟ-ସେବନରୂପ କର୍ମ ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ତତ୍କାଳ ନିଜର ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ପରିପାକ ହେଲେ କାଳାନ୍ତରରେ ହିଁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଅଲୌକିକ ଫଳ ପ୍ରଦାନକାରୀ ବୈଦିକ ସାଧନାର ତତ୍କାଳ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ନହୋଇ ପରିପାକ ହେବାପରେ କାଳାନ୍ତର ଅବା ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ହିଁ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ତ ଏଥିରେ ଅଶ୍ରଦ୍ଧାର କୌଣସି କାରଣ ହିଁ ନାହିଁ ।

ଉପସଂହାର

ଆଶା କରୁଛି କି, ଯୁକ୍ତି, ଅନୁଭୂତି ତଥା ଶ୍ରୁତିସମ୍ମତ ଶାସ୍ତ୍ରବଚନ ସମନ୍ୱିତ ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଭୂମିକାର ଚଞ୍ଚଳତାରହିତ ଚିତ୍ତରେ ଅଧ୍ୟୟନ, ମନନ ତଥା ପରିଶୀଳନ କଲେ ପାଠକମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବୈଦିକ ଧର୍ମ ଉପରେ ଅବଚଳିତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଉତ୍ପତ୍ତି ହେବ ତଥା ପାଠକ ବେଦର ଅନାଦିତା, ଅପୌରୁଷେୟତା ଏବଂ ସ୍ୱତଃପ୍ରମାଣତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯୌକ୍ତିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ମଧ୍ୟ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିଚିତ ହୋଇଯିବେ ।

ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ଶ୍ରୁତି-ସ୍ମୃତି-ଇତିହାସ-ପୁରାଣର କୌଣସି ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥର ଅଧ୍ୟୟନ କରିନାହାଁନ୍ତି, ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା ହୋଇଯାଇଛି କି, ଶାସ୍ତ୍ରକାରଗଣ ଆମର ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ଏବଂ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଲୌକିକ ଉନ୍ନତି ବିଷୟରେ କିଛି ବି ବିଚାର କରିନାହାଁନ୍ତି । ସେହି ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ମନୋଯୋଗପୂର୍ବକ ପାଠ କରିବେ ତେବେ ତାଙ୍କର ଉକ୍ତ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା ସମାପ୍ତ ହୋଇଯିବ; କାହିଁକି ନାଁ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ଅଧ୍ୟୟନ, ମନନ, ପରିଶୀଳନ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଏହି ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେବ କି ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ଏବଂ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ସହିତ

ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଲୌକିକ ଉନ୍ନତିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଉପରେ ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଜ୍ଞାନସମୂହର ଆଧାରରେ ଶାସ୍ତ୍ରକାରଗଣ ବହୁତ ଗମ୍ଭୀରତା ସହିତ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି । କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ, ବରଂ ଆହାର, ବିହାର, ମଳ-ମୂତ୍ରପରିହାର ଆଦି ପଶୁ-ବ୍ୟବହାର ସାଧାରଣ କର୍ମଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବି ଗମ୍ଭୀର ବିଚାର କରିଛନ୍ତି ।

ଲୌକିକ ଉନ୍ନତି ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ତଥା ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ରକାରମାନେ ଈଶ୍ୱର-ଅନୀଶ୍ୱର-ବିଜ୍ଞାନ, ଜଡ଼-ଚେତନ-ବିଜ୍ଞାନ, ସ୍ଥୂଳ-ସୂକ୍ଷ୍ମବିଜ୍ଞାନ, ଦୃଷ୍ଟ-ଅଦୃଷ୍ଟବିଜ୍ଞାନ, ସାଦି-ଅନାଦିବିଜ୍ଞାନ, ପରିଣାମି-ଅପରିଣାମିବିଜ୍ଞାନ, ସାନ୍ତ-ଅନନ୍ତବିଜ୍ଞାନ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ପରୋକ୍ଷବିଜ୍ଞାନ, ପିଣ୍ଡ-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ବିଜ୍ଞାନ, ମନୋବିଜ୍ଞାନ, ଶୁଚି-ଅଶୁଚି-ବିଜ୍ଞାନ, ଲୋକ-ପରଲୋକବିଜ୍ଞାନ, ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରବିଜ୍ଞାନ, ଦେଶ-ବୈଚିତ୍ର୍ୟବିଜ୍ଞାନ, କାଳବୈଚିତ୍ର୍ୟବିଜ୍ଞାନ, ବସ୍ତୁବୈଚିତ୍ର୍ୟବିଜ୍ଞାନ, ଜାତି-ବୈଚିତ୍ର୍ୟବିଜ୍ଞାନ ତଥା ସଂସ୍କାର-ବୈଚିତ୍ର୍ୟବିଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ ବିଜ୍ଞାନସମୂହର ସମ୍ୟକ୍ (ବିଶେଷ) ଉପଯୋଗ କରିଛନ୍ତି ।

ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ବିଜ୍ଞାନ ଏଭଳି ହୋଇଥାଏ କି, ଉନ୍ନତିର ଶିଖରରେ ପହଁଞ୍ଚିଥିବା ଆଜିର ଭୌତିକ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୱେଷଣ କଥା ତ ଦୂରେଥାଉ, ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ସୁଦ୍ଧା ଶୁଣିନଥିବେ । ଯଦି ପାଠକ ଆଧାରଭୂତ ଉକ୍ତ ବିଜ୍ଞାନସମୂହକୁ ବୁଝିଯିବେ ତେବେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅକଥିତ ବୈଦିକ ବିଧି-ନିଷେଧର ବୈଜ୍ଞାନିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବା-ବୁଝାଇବାରେ ସ୍ୱୟଂ ସମର୍ଥ ହୋଇଯିବେ ।

ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା, ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ, ଅତଃ ପ୍ରଥମେ ତାହାର ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହରେ ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ଅନେକ କିଛି କଥନ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇଛି, ସେ ସମସ୍ତ ବଚନକୁ ଲେଖିବା ତଥା ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଚାର ପ୍ରକଟ କରିବା ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ଅତଃ ଦିଗ୍-ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ କିଞ୍ଚିତ୍ ମାତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରବଚନ ପ୍ରଦାନ କରିବାପୂର୍ବକ ତଦୁପରେ ନିହିତ ବିଚାରକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ଲୋକ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟା ତଥା ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାର ବିବିଧ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହର ଅନେକ ବଚନର ଅଧ୍ୟୟନ-ମନନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ 'ବୀରମିତ୍ରୋଦୟ' ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥର 'ଆହ୍ନିକପ୍ରକାଶ' ତଥା 'ସଂସ୍କାରପ୍ରକାଶ'—ଉକ୍ତ ଦୁଇଖଣ୍ଡର ଅଧ୍ୟୟନ-ମନନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

✡

---

୩୬ ପୃଷ୍ଠାର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ

ଭଣ୍ଡାରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରୁଛୁ ନାଁ ଦିନରେ ଘଣ୍ଟାର ସଂଖ୍ୟାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରୁଛୁ । ଅତଃ ଏହା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ କି, ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପୁରା ଲାଭ ଉଠାଇବା, ଉଦ୍ୟମ ତଥା ଉପାୟକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଫଳ-ପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବା । ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଏହା ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି କି, ଆମେ ଆମ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଏକ ବହୁତ ବଡ଼ ଅଂଶକୁ ବିନା କୌଣସି କାରଣରେ ବାଧାସମୂହଦ୍ୱାରା ନଷ୍ଟ କରିପକାଉଛେ, ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ଯେଉଁଭଳି ଏକ ମୋଟରକାରର କିଛି ଶକ୍ତି ତାହାର ଚାରିପାଖ, ଅଗ୍ରଭାଗ, ଲମ୍ବରୂପ ବାୟୁ ରୁଦ୍ଧ କରୁଥିବା କାଚ, ବିଜୁଳି ବଲ୍ବ ଏବଂ କୂଳ ଭାଗ ତଥା ସିଧା ଦ୍ୱାରର ନିର୍ମାଣ କାରଣରୁ ଏସବୁ ବସ୍ତୁକୁ ବାୟୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଧକ୍କା ଦେବା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁଭଳି ମୋଟରକାରର ଧାରାବାହୀ ନିର୍ମାଣଦ୍ୱାରା ଅତି କମ୍‌ରେ ଶକ୍ତି ବ୍ୟୟଦ୍ୱାରା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗତି ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଏ, ସେହିଭଳି ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଢଙ୍ଗରେ ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ଶିକ୍ଷିତ କରିବାଦ୍ୱାରା ଆମେ ଆମର କାମ କରିବାର ଶକ୍ତିକୁ ବହୁତ ଅଧିକ ଫଳଦାୟିନୀ କରିପାରିବା ଆଉ ଏଭଳି କରିବା ଉଚିତ ମଧ୍ୟ ଅଟେ ।

✡

Vivekananda Way

ବିବେକାନନ୍ଦ ମାର୍ଗ

ଭାଗ- 69

Focus in this issue:

5ମ ଶୃଙ୍ଖଳା :

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭାରତକୁ ବୁଝିବା— ଏହି ଅନୁଶ୍ରେଣୀରେ ଆମେ ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଭାରତକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ, ଏବଂ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଦେଶ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଗ୍ରହଣ କ୍ଷମତା ଗଠନ କରିବୁ । ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟଦେଶ ଭ୍ରମଣରୁ ଫେରିବା ବେଳେ ଦେଇଥିବା 'କୋଲମ୍ବୋରୁ ଆଲମୋରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଷଣ' ଗ୍ରନ୍ଥର ମୂଳ ସନ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଏହି ପୃଷ୍ଠାରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବୁ ।

ବେଦାନ୍ତ - ଭାଗ-୭

- ଏହା ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ "ବେଦାନ୍ତ" ବିଷୟରେ ଲାହୋରରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ବ୍ୟାଖ୍ୟାନର ସପ୍ତମ ତଥା ଶେଷ ଅଂଶ, ଏବଂ "କୋଲମ୍ବୋରୁ ଆଲମୋରା" ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ସବୁଠୁ ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ।
- ପ୍ରଥମ ୬ଟି ଅଂଶରେ, ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ସମ୍ପ୍ରଦାୟାନୁସାରେ ଉପନିଷଦ ଏବଂ ବେଦାନ୍ତର ବିସ୍ତୃତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ସେ ବେଦାନ୍ତର ମୂଳଭୂତ ଧାରଣାଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ସହିତ, ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତ କିପରି ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଧର୍ମର ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରେ, ଏବଂ ନୈତିକତା ପାଇଁ ଏକ ଏକମାତ୍ର ଭିତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରେ, ତାହା ଖୋଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ।
- ଷଷ୍ଠ ଅଂଶର ଶେଷ ଭାଗରେ, ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଉପନିଷଦର ମୂଳ ଅଂଶ, ଅର୍ଥାତ୍ 'ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତ' – ଅସୀମ ଶକ୍ତି ଯେଉଁଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବସିଥାଏ – ତାହା ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।
- ଏହି ସପ୍ତମ ଏବଂ ଶେଷ ଅଂଶରେ, ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଏହି ଅସୀମ ଶକ୍ତିକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି, ଆମର ସହାନୁଭୂତି ଏବଂ ପ୍ରେମକୁ ସବ ଦିଗକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ।
- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମକୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ବେଦାନ୍ତକୁ କେବଳ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତରରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ଏବଂ ଭୌତିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତାହାକୁ ଜୀବନରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ଉଚିତ୍ ।

1 ଆପଣ ନିଜ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖନ୍ତୁ —

ଆପଣ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ । ଯଦି ଆପଣ ଭୌତିକ ସମ୍ପଦ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ତା'ପାଇଁ ଶ୍ରମ ବି କରନ୍ତୁ; ସେଠି କିଏ ଆସିବ । ଯଦି ଆପଣ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ତରରେ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତୁ; ଏବଂ ଆପଣ ଏକ ବିଶାଳ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ହୋଇପାରିବେ । ଯଦି ଆପଣ ମୁକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତରରେ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତୁ; ତେବେ ଆପଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଆନନ୍ଦ – ନିର୍ବାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ।

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ରୋବର୍ଟ କ୍ଲାଇଭଙ୍କର କଥା କହିଛନ୍ତି । ସେ ଭାରତକୁ ଏକ କ୍ଲର୍କ ଭାବେ ଆସିଥିଲେ, ଏବଂ ସେ ଦୁଇଥର ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ବି କରିଥିଲେ, କାରଣ ସେ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ସହିଥିଲେ ସେଗୁଡିକୁ ସହିବା ଦୁର୍ଗମ ଥିଲା । ଯେତେବେଳେ, ସେ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେ ଏହି ନିଷ୍ପର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ, ସେ ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି । ତାପରେ ସେ ନିଜ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଉପଯୋଗ କରି ଲର୍ଡ କ୍ଲାଇଭ ପଦକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ, ଏବଂ ଭାରତରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସ୍ଥାପକ ହୋଇଗଲେ ।

Designed & developed by
ILLUMINE
Knowledge Catalysts
www.illumine.in

2 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ବିଦ୍ୟାତ୍ମକ ଏବଂ ଦୈନିକ ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ — ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତକୁ କାମରେ ଲଗାନ୍ତୁ :

- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କ ମତରେ, ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତର ଏକମାତ୍ର ତ୍ରୁଟି ଏହା ଯେ ଏହା କେବଳ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସ୍ତରରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି କାର୍ଯ୍ୟନ୍ୱିତ ହୋଇଛି ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ନୁହେଁ ।
- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ କହନ୍ତି ଯେ ଏହା ଆଉ "ରହସ୍ୟ" (ଗୁପ୍ତ) ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଏହାକୁ ଗୁମ୍ଫା, ଜଙ୍ଗଲ କି ହିମାଳୟରେ ଥିବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କଠାରୁ ନେଇ ଲୋକମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ଉଚିତ୍ ।
- ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା, ସେ କହନ୍ତି ଯେ ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତରେ ଲିଙ୍ଗ ବା ଜାତି ଭେଦ ନାହିଁ; ଏହାର ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ମଙ୍ଗଳ ଆଣିଦେବ ।

ସେହିପରି ବେଦାନ୍ତକୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦୈନିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପଡିବ । ଏହାକୁ ରାଜାଙ୍କ ମହଲରେ, ସଞ୍ଜିବୀଙ୍କ ବସ୍ତିରେ, ଗରିବଙ୍କର କୁଟିରରେ, ରାସ୍ତାରେ ଭିକ୍ଷୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପରିକି ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିପକାଇବା ଉଚିତ୍ । ଏଠାରେ କୌଣସି ସୀମା ନାହିଁ; ଯେଉଁଠାରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଛନ୍ତି, ସେଠାରେ ବେଦାନ୍ତକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ସମ୍ଭବ ।

3 ବେଦାନ୍ତକୁ ବ୍ୟବହାରିକ ଉପଯୋଗ କରବା ସମୟ ଆସିଗଲାଣି —

ସମୟ ଆସିଯାଇଛି ଯେ, ଏହି ଅଦ୍ୱୈତକୁ ପ୍ରାୟୋଗିକ ଭାବେ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ । ଆମେ ଏହାକୁ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପୃଥିବୀକୁ ଆଣିବାକୁ ପଡିବ; ଏହି ସାମ୍ପ୍ରତିକ କାଳ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅତୁଟ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ହଁ, ପୁରାଣ ପୂର୍ବଜଙ୍କର ଆହ୍ୱାନ ସମ୍ବେଦନା କରୁଛି, ଏହି ଅଦ୍ୱୈତକୁ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠକୁ ଆଣିବାକୁ ହେବ ।

ଆପଣ ଶିକ୍ଷାଗୁଡିକୁ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରସାରିତ କରନ୍ତୁ, ଯେମିତି କି ସେଗୁଡିକ ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବ, ସେଗୁଡିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାଧାରଣ ଅଧିକାର ଭାବେ ପରିଣତ କରିହେବ; ସେଗୁଡିକୁ ଆମର ଜୀବନର ଅଂଶ ଏବଂ ଭାଗ ଭାବେ ବଦଳାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ; ସେଗୁଡିକୁ ଆମର ଶରୀରରେ ଏବଂ ରକ୍ତକଣିକାରେ ସ୍ଥାନ ପ୍ରାପ୍ତହେବ, ଯାହା ସେଇପରି ପ୍ରତିଟି ରକ୍ତପ୍ରବାହରେ ପ୍ରାପ୍ତହେବା ସହ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ ।

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମେରିକାକୁ ଆସୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପ୍ରବାସୀମାନଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଯେମିତି ପ୍ରବାସୀମାନେ ତାଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି, ଭାଷା ଏବଂ ଆଚରଣ ସହିତ ଆମେରିକାକୁ ଆସି ସେଥିରେ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଥିଲେ, ସେହିପରି ବେଦାନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଏକତାରେ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଏହି ପ୍ରବାସୀମାନେ ତାଙ୍କର ଦେଶୀୟ ପରିଚୟ ଓ ଅଭ୍ୟାସଗୁଡିକ ସହିତ ନୂତନ ତଥା ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ସମନ୍ୱୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ, ତେବେ ସେହି ପ୍ରକାର, ବେଦାନ୍ତ କଥାକୁ ଆମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଜୀବନର ଏକ ଅଂଶଭାବେ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିପାରିବା ।

...ସେମାନେ ଆମେରିକାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ଚାପ, ବିକଳ୍ପ ଏବଂ ଭୟରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ ।

... ଏବଂ, ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ, ସେହି ସେହି ଲୋକମାନେ ସିଧା ହାତରେ, ସୁସ୍ଥିତ ଭାବରେ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି, ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଚଲିଛନ୍ତି ।

ଏହା କିପରି ଘଟିଲା?

- ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମାଟିରେ, ସମସ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ସବୁ ଜନ୍ମରୁ ଦାସ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସାରା ଜୀବନ ଏହିପରି ନିମ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବାକୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଅଛନ୍ତି ।
- କିନ୍ତୁ ଆମେରିକାର ନୂଆ ଭୂମିରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା, ଯିଏ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାତ ମିଳାଇବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଇପାରୁଥିଲେ ।

...ମାୟାର ଆବରଣ ତାଙ୍କଠାରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ସେ ବ୍ରହ୍ମ ଅଟନ୍ତି, ଯିଏ ଦାସତ୍ୱ ଓ ଦୁର୍ବଳତାରେ ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇଥିଲେ ସେ ପୁନର୍ବାର ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏବଂ ସେ ଉଠିଛନ୍ତି ଓ ନିଜକୁ ମଣିଷ ଜଗତରେ ଜଣେ ମଣିଷ ଭାବରେ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ।

4 ଆମେ ଆମ କାନ୍ଧରେ ଏକ ବଡ଼ ପାପ ବୋହି ଚାଲିଛୁ —

- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ଦେଶରେ, ବେଦାନ୍ତର ଜନ୍ମସ୍ଥାନରେ, ଆମର ଜନସାଧାରଣ ଦୁର୍ବଳତା ଓ ଦାସତ୍ୱରେ ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇଛନ୍ତି ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ଆମେମାନେ ହିଁ କେବଳ ଦାୟୀ ।
- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମକୁ ଉଠି ଠିଆହେବାକୁ ଏବଂ ଏହି ମହାନ ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ଓ ଜାତୀୟ ପାପର ଦାୟିତ୍ୱ ଆମ ନିଜ କାନ୍ଧରେ ନେବାକୁ କହିଛନ୍ତି ।

ଆହେ, ଆମ ଏହି ଦେଶରେ, ବେଦାନ୍ତର ଜନ୍ମସ୍ଥାନରେ, ଆମର ଜନସାଧାରଣ ବହୁ ଯୁଗ ଧରି ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଛୁଇଁବା ଅପବିତ୍ରତା, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବସିବା ଅପବିତ୍ରତା ! ସେମାନେ ନିରାଶାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ନିରାଶାରେ ହିଁ ରହିବା ଉଚିତ୍ ! ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସେମାନେ ଡୁବୁଛନ୍ତି, ଡୁବୁଛନ୍ତି, ଆଉ ଡୁବୁଛନ୍ତି, ଏବଂ ମଣିଷ ଯେଉଁ ଶେଷ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚି ପାରେ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିସାରିଛନ୍ତି ।

5 ଉତ୍ତରଟି ହେଉଛି ଆମ ସହଦେଶବାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି —

ଆମ ପାଇଁ କୌଣସି ଆଶା ନାହିଁ । ତୁମେ ହଜାର ହଜାର ସମାଜ, କୋଡିଏ ହଜାର ରାଜନୈତିକ ସମାବେଶ, ପଚାଶ ହଜାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଠନ କରିପାର, କିନ୍ତୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ସହାନୁଭୂତି, ସେହି ପ୍ରୀତି, ସେହି ହୃଦୟ ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରେ ନ ଆସେ; ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ହୃଦୟ ପୁନର୍ବାର ଭାରତକୁ ନ ଆସେ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ବାଣୀ ବ୍ୟବହାରିକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନ ହୁଏ, ସେତେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ପାଇଁ କୌଣସି ଆଶା ନାହିଁ ।

- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମକୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଉତ୍ତର ଅଧିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ନୁହେଁ ବରଂ ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତିରେ ରହିଛି । ସେ ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଦିଅନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ହୁଏତ ନିଜ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇନପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି, ସତ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତି, ଏବଂ ଦ୍ୱାରରେ ଥିବା ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଦାନଶୀଳତା ପାଇଁ ଗଭୀର ପ୍ରୀତି ରଖନ୍ତି ।
- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଆମକୁ ଚିନ୍ତନ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଆମ ପାଖରେ ଏପରି ହୃଦୟ, ସହ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଏପରି ସହାନୁଭୂତି ଅଛି କି ନାହିଁ । ଆମେ ସହମାନବ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ଓ ଚିନ୍ତାର ଭିତ୍ତି ବିନା ଏକ ବଡ଼ ଜାତି ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ ।

6 ଉଠ, ଜାଗ୍ରତ ହୁଅ ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ନ ପହଞ୍ଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟକି ରହ ନାହିଁ —

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ତା'ପରେ ଲାହୋରର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି କହିଛନ୍ତି:—

- ପ୍ରଥମତଃ, ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ତ୍ୟାଗ ବିନା କିଛି ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ତୁମେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛ, ତୁମର ସେହି ଛୋଟ ଆତ୍ମାଟିକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
- ସେ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କିଛି, ଏପରିକି ନିଜର ମୁକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ।

ଦେଶ ଡୁବୁଛି, ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଅଭିଶାପ ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରହିଛି — ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆମେ ତୃଷ୍ଣାର୍ତ୍ତ ହେବା ସମୟରେ ନଳା ପାଣି ଦେଇଛୁ ଯେତେବେଳେ କି ନିରନ୍ତର ପ୍ରବାହିତ ଜଳର ଧାରା ଆମପାଖରେ ରହିଥିଲା, ଯେଉଁ ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଆମେ ପ୍ରଚୁରତା ମଧ୍ୟରେ ଭୋକରେ ମରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଛୁ, ଯେଉଁ ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଆମେ ଅଦ୍ୱୈତ ବିଷୟରେ କହିଛୁ ଏବଂ ଯାହାଙ୍କୁ ଆମେ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଦେଇ ଘୃଣା କରିଛୁ, ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ ଲୋକାଚାର (ପ୍ରଥା)ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉଦ୍ଭାବନ କରିଛୁ, ଯାହାଙ୍କୁ ଆମେ ସାଙ୍କେତିକ ଭାବେ କହିଛୁ ଯେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଏକକ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସହିତ ଏକ, କିନ୍ତୁ କିଞ୍ଚିତମାତ୍ର ଅଭ୍ୟାସ ବିନା । "ତଥାପି, ହେ ମୋ ବନ୍ଧୁଗଣ, ଏହା କେବଳ ମନରେ ହିଁ ରହିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ କେବେ ବି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନୁହେଁ !" ତେଣୁ ଏହି କଳଙ୍କକୁ ଦୂର କରି ପକାଅ ।

ପୁନର୍ବାର ଅଦ୍ୱୈତର ସେହି ମହାନ ପତାକାକୁ ଉଠାଅ, କାରଣ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭିତ୍ତିରେ ତୁମେ ସେହି ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରୀତି ପାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ନ ଦେଖିବ ଯେ ସେହି ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ସର୍ବତ୍ର ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରୀତିର ପତାକା ଉନ୍ମୋଚନ କର ! "ଉଠ, ଜାଗ୍ରତ ହୁଅ, ଏବଂ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ନ ପହଞ୍ଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟକି ରୁହ ନାହିଁ ।"

- ସେ ଲାହୋରର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅଯଥା କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଛୋଟ ବିବରଣୀ, ଓ ସାମାନ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଲଢ଼େଇ କରି ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ କରିବା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି, କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ସବୁଠାରୁ ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି – ବୁଡିଯାଉଥିବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଠାଇବା ।
- ସେ ମଧ୍ୟ ସତର୍କ କରାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସମୟ ସହିତ ମହମ୍ମଦିୟାନମାନେ ଏହି ଭୂମି ଅଧିକାର କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ହିନ୍ଦୁମାନେ କ୍ଷୟ ହୋଇଯିବେ – ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ହେବ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାରଣ କରାଯାଇଥିବା ଅଦ୍ଭୁତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଐତିହ୍ୟ ଓ ଅଦ୍ୱୈତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଲୋପ ।
- ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଅଦ୍ୱୈତକୁ ଭୌତିକ ଜଗତକୁ ଆଣିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଜନସାଧାରଣ ପ୍ରଥମେ ରୁଟି ପାଇବେ ଏବଂ ପରେ ଧର୍ମ ।
- ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଆମ ଉପରେ ଦୁଇଟି ଅଭିଶାପ ରହିଛି। ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ଆମର ଦୁର୍ବଳତା; ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି ଆମର ଶୁଷ୍କ ହୃଦୟ । ତେଣୁ, ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମ ପାଖରେ ଅନୁଭବ କରିବାର ହୃଦୟ ନାହିଁ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅର୍ଥହୀନ ।

ଉଠ, ଜାଗ୍ରତ ହୁଅ, ଜଗତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ନିଜର ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ପକାଅ । ଆଉ ପ୍ରଥମେ ନିଜ ଦେଶ ପାଇଁ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କର । ଆମକୁ ଯାହା ଦରକାର ତାହା ଏତେ ଅଧିକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ନୁହେଁ, ବରଂ ଅଦ୍ୱୈତକୁ ଭୌତିକ ଜଗତକୁ ଅଣାଇବାର ଏକ ଛୋଟ ପ୍ରୟାସ ମାତ୍ର । ପ୍ରଥମେ ରୁଟି ଏବଂ ତା'ପରେ ଧର୍ମ । ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଧର୍ମ ଦେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛୁ, ଯେତେବେଳେ ଏହି ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନେ ଭୋକରେ ମରୁଛନ୍ତି । କୌଣସି ଧର୍ମମତ ଭୋକର ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ତୁମେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବିଷୟରେ କହିପାର, ତୁମ ପାଖରେ ଶହ ଶହ ଲକ୍ଷ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଥାଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମ ପାଖରେ ଅନୁଭବ କରିବାର ହୃଦୟ ନାହିଁ, ତାହା କିଛି ନୁହେଁ । ତୁମର ବେଦ ତୁମକୁ ଯେପରି ଶିଖାଇଛି, ସେଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁଭବ କର, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ଆବିଷ୍କାର ନ କରିଛ ଯେ ସେମାନେ ତୁମର ନିଜ ଶରୀରର ଅଂଶାବଶେଷ, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ଉପଲବ୍ଧି ନ କରିଛ ଯେ ତୁମେ ଓ ସେମାନେ, ଦରିଦ୍ର ଓ ଧନୀ, ସାଧୁ ଓ ପାପୀ, ସମସ୍ତେ ଏକ ଅନନ୍ତ ସମଷ୍ଟିର ଅଂଶ, ଯାହାକୁ କି ତୁମେ ବ୍ରହ୍ମ କହିଥାଅ ।

7 ଉପସଂହାର :

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଏହି ବକ୍ତୃତା ଗୁଡିକୁ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ ଉପସ୍ଥାପନକରି ସମାପ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି :—

- ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ତାହାର ଭାରୀ ଆଘାତଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଧର୍ମର ଚୀନାମାଟିର ଭିତ୍ତିକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛି – କେବଳ ଭାରତରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ଇଉରୋପ ଓ ଆମେରିକାରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଏହା ଘଟୁଅଛି । ତେଣୁ ପଶ୍ଚିମ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତ ପ୍ରଚାର କରିବା ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।
- ପାଶ୍ଚାତ୍ୟରେ, ନୂଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଛି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଉପାସନା, ମାମନର(ଧନର ଦେବତା)ଙ୍କର ଉପାସନା । ଏପରି ଭିତ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ଜାତି, ଯେତେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ତିଷ୍ଠି ପାରିବ ନାହିଁ – ଜଗତର ଇତିହାସ ଆମକୁ କହେ ଯେ ଏପରି ଭିତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ମିତ ସମସ୍ତ ଜାତି ମୃତ ଓ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ।
- ଆମକୁ ଭାରତ ମଧ୍ୟକୁ ଏପରି ଏକ ଲହରୀ ପ୍ରବେଶକୁ ଅବରୋଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପୁଣିଥରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ସ୍ମରଣ କରାଇବାକୁ ଚାହେଁ ଯେ ଏଠି ବ୍ୟବହାରିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଥମ ଅଂଶ ହେଉଛି ତୁମେ ଭାରତର ଦୁଃଖିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ହସ୍ତଧାନ କରିବା, ଯାହାପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏହି ଶବ୍ଦ ସବୁକୁ ସ୍ମରଣ କରିବା—

"ଏହି ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସଂସାରକୁ ଜୟ କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମନ ସମତାରେ ଅବିଚଳ । କାରଣ, ଭଗବାନ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମାନ । ସେଥିପାଇଁ, ସେମାନେ ଭଗବାନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଅଛନ୍ତି ।"

ଆଦର୍ଶ ଗୁରୁ ମହର୍ଷି ଋଭୁଙ୍କ କଥା

ପିତାମହ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଋଭୁ ନାମକ ଜନୈକ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ସ୍ୱଭାବତଃ ଅଦ୍ୱୈତଦର୍ଶୀ ଥିଲେ । ପରମାର୍ଥତତ୍ତ୍ୱର ଏହି ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କୁ ପିତାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରମାଦ ରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ପୁଲସ୍ତ୍ୟଙ୍କ ପୁତ୍ର ନିଦାଘ ଏହି ଅଦ୍ୱୈତ ଜ୍ଞାନକୁ ଶିଖିବାପାଇଁ ଋଭୁଙ୍କୁ ନିଜର ଗୁରୁ କରିଥିଲେ । ଋଭୁ ଦେଖିଲେ କି, ନିଦାଘ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସ୍ତ୍ରର ଜ୍ଞାନ ତ ପ୍ରାପ୍ତ କରିନେଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅଦ୍ୱୈତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଏପଟେ ନିଦାଘ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ନିଜ ପିତାଙ୍କ ଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି ।

ଗୁରୁ ଋଭୁ ବିଚାର କଲେ କି, ନିଦାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଦ୍ୱୈତାନନ୍ଦରେ ପରିନିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରି ନାହାଁନ୍ତି । ଅତଃ ନିଦାଘ ଗୃହକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ କିଛି ଅଦ୍ୱୈତ ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଏହିଭଳି ବିଚାର କରି ଗୁରୁ ଋଭୁ ଦେବିକାନଦୀ ତଟଦେଶରେ ଋଷି ପୁଲସ୍ତ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ବୀରନଗର ନାମକ ଏକ ନଗରରେ ପହଁଞ୍ଚିଲେ । ସେ ସମୟରେ ନିଦାଘ ବଳିବୈଶ୍ୱଦେବ ପରେ ନିଜ ଦ୍ୱାରରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ନିଦାଘଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ନିଜର ଗୁରୁ ଋଭୁଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା, ହେଲେ ଅନେକ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯାଇ ଥିବାରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ, ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଅତିଥି ମନେକରି ଗୃହକୁ ନେଇଆସିଲେ । ହସ୍ତ-ପାଦ ଧୋଇଦେଇ ଆଦରପୂର୍ବକ କହିଲେ, ଏବେ ଭୋଜନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।

ଋଭୁ କହିଲେ— ବିପ୍ରବର ! ଆପଣ କ'ଣ ଭୋଜନ କରାଇବେ ? ଏହା କୁହନ୍ତୁ । ନିଦାଘ କହିଲେ— ମୋ ଗୃହରେ ଛତୁ, ଯବ କ୍ଷୀରୀ, କନ୍ଦମୂଳ, ଫଳ ତଥା ଉପମା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଯାହା ବି ରୁଚିକର ହେଉଛି, ତାହା ଭୋଜନ କରନ୍ତୁ ।

ଋଭୁ କହିଲେ— ହେ ଦ୍ୱିଜ ! ମୋତେ ତ ତୁମେ ହାଲୁଆ, କ୍ଷୀରୀ ତଥା ଘୋଳ ଦହି ଏବଂ ଶାକର ଖଣ୍ଡଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ଭୋଜନ କରାଅ ।

ନିଦାଘ ନିଜର ପତ୍ନୀକୁ କହି ହାଲୁଆ, କ୍ଷୀରୀ ତଥା ଘୋଳ ଦହି ଏବଂ ଶାକର ଖଣ୍ଡରେ ସ୍ୱାଦିଷ୍ଟ ଭୋଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅତିଥିଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କଲେ । ଋଭୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଭୋଜନ କରିନେବାପରେ ନିଦାଘ ବିନୀତ ଭାବରେ ଅତିଥିଦେବଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, ଭୋଜନ କରି ଆପଣଙ୍କ ଚିତ୍ତ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇପାରିଛି ତ ? ଆପଣ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ତୃପ୍ତ ଏବଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ତ ? ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପରିଚୟ ଜାଣିବାପାଇଁ ଚାହୁଁଛି । ଆପଣ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ? କେଉଁଠାକୁ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛନ୍ତି ?

ଋଭୁ କହିଲେ— ହେ ବିପ୍ରବର ! ଯାହାକୁ କ୍ଷୁଧା ଲାଗେ ତାଙ୍କୁ ତୃପ୍ତି ମଧ୍ୟ ଲାଗେ । ମୋତେ ତ କେତେବେଳେ କ୍ଷୁଧା ଲାଗିନାହିଁ, ତେବେ ତୃପ୍ତି ବିଷୟରେ କାହିଁକି ପଚାରୁଛ ? ଜଠରାଗ୍ନି ଦ୍ୱାରା ଭୋଜନ ହଜମ ହୋଇଯିବା ପରେ କ୍ଷୁଧାର ପ୍ରତୀତି ହୋଇଥାଏ, ଜଳର ପାଚନ ହୋଇଯିବା ପରେ ତୃଷାର ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ । ହେ ବିପ୍ରବର ! ଏହି କ୍ଷୁଧା ଏବଂ ତୃଷା ତ ଦେହର ଧର୍ମ ଅଟନ୍ତି, ମୋର ନୁହେଁ । ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ ନାଁ କେବେ କ୍ଷୁଧା ଲାଗେ ଆଉ ନାଁ ତୃଷା ଲାଗେ । ଅତଃ ମୁଁ ସର୍ବଦା ତୃପ୍ତ ରହିଥାଏ । ସୁସ୍ଥତା ଏବଂ ତୁଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ମନର ଧର୍ମ ଅଟନ୍ତି, ଆତ୍ମା ସହିତ ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ହେ ବିପ୍ରବର ! ଯାହାର ଏସବୁ ଧର୍ମ ଅଟେ, ତାହାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କର । ତୁମେ ଯାହା ପ୍ରଶ୍ନ କରିଛ କି, ଆପଣ କେଉଁଠାରେ ନିବାସ କରନ୍ତି ଆଉ କେଉଁଠାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ତେବେ ଏ ବିଷୟରେ ମୋର ମତ ଶୁଣ । ଆତ୍ମା ଆକାଶ ସମ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଅଟେ । ତାହା ନାଁ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଛି ଆଉ ନାଁ ଯାଉଛି । ମୁଁ ତ କେଉଁଠାରୁ ଆସିନାହିଁ କି କେଉଁଠାକୁ ଯାଉନାହିଁ ଏପରିକି କେଉଁଠାରେ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥାନ କରୁନାହିଁ । ଅତିଥିଙ୍କର ଏଭଳି ପରମାର୍ଥମୟ ବଚନ ଶ୍ରବଣ କରି ନିଦାଘ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ କହିଲେ— ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣ ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତୁ । ଆପଣ କିଏ ଅଟନ୍ତି ? ଯିଏ ମୋର କଲ୍ୟାଣ କାମନା କରି ଏଠାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ବଚନକୁ ଶୁଣି ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋହ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଋଭୁ କହିଲେ— ପୁତ୍ର ! ମୁଁ ତୁମର ଗୁରୁ ଋଭୁ ଅଟେ । ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି କି, ତୁମେ ସର୍ବ ଧର୍ମ ପାରଙ୍ଗତ ଅଟ, କିନ୍ତୁ ଅଦ୍ୱୈତଜ୍ଞାନର ସଂସ୍କାର ତୁମର ଅପରିପକ୍ୱ ରହିଛି, ଯାହାର ପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ତୁମେ ମୋ ସମୀପକୁ ଆସିଥିଲ । ଗୁରୁଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି, ଶିଷ୍ୟର ଆକାଂକ୍ଷା ପୂର୍ତ୍ତି କରିବା । ତାହାରି ପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ମୁଁ ଅନେକସମୟରୁ ତୁମର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି କରି ଏଠାରେ ଆସି ପହଁଞ୍ଚିଛି । ନିଦାଘ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ କରି ଗୁରୁଙ୍କ ଉପଦେଶକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ କଲେ ଏବଂ ତତ୍ ପଶ୍ଚାତ୍ ଗୁରୁଦେବ ମହର୍ଷି ଋଭୁ ନିଜ ଆଶ୍ରମକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କଲେ ।

ବହୁବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବାପରେ ଗୁରୁଦେବ ବିଚାର କଲେ କି, ନିଦାଘ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଦ୍ୱୈତଜ୍ଞାନରେ ପରିନିଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି, ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଥରେଯାଇ ଦେଖିନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ମହର୍ଷି ଋଭୁ ସେହି ନଗରକୁ ପୁନଃ ଆସିଲେ, ସେଠାରେ ସେ ଦେଖିଲେ କି, ସେ ସ୍ଥାନର ରାଜା ବଡ଼ ଧୂମ୍‌ଧାମରେ ନଗରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛନ୍ତି । ବହୁତ ଭିଡ଼ ଲାଗିଛି । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେ କି, ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ନିଦାଘ ବନରୁ କୁଶ ତଥା ସମିଧ ନେଇ ମାର୍ଗର ଗୋଟିଏ ପଟରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଭିଡ଼ କମ୍ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରୁଛି । ନିଦାଘକୁ ଦେଖି ଋଭୁ ତାହାର ନିକଟକୁ ଆସି କହିଲେ— ହେ ବିପ୍ରଦେବ ! ଏଠାରେ ଏକାନ୍ତରେ ଆପଣ କିପରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଛନ୍ତି ? ନିଦାଘ କହିଲେ— ଆଜି ଏହି ନଗରରେ ରାଜା ପ୍ରବେଶ କରିବାପାଇଁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଭିଡ଼ ଲାଗିଛି । ମୁଁ ଭିଡ଼ କମ୍ କରିବାପାଇଁ ଏଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ମହର୍ଷି ଋଭୁ କହିଲେ— ବିପ୍ରବର ! ଜଣାଯାଉଛି ଏଠାର ସମସ୍ତ କଥା ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି । ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରାଜା କିଏ ଆଉ ଅନ୍ୟମାନେ କିଏ ? ନିଦାଘ କହିଲେ— ଯିଏ ଉଚ୍ଚ ହସ୍ତୀ ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି ସେ ରାଜା ଅଟନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ପ୍ରଜା ଅଟନ୍ତି । ଋଭୁ କହିଲେ, ଆପଣ ରାଜା ଆଉ ହସ୍ତୀ ଉଭୟଙ୍କୁ ଏକସଙ୍ଗରେ ଦେଖାଇଲେ କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ ଚିହ୍ନ ବୁଝାଇଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି କି, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଏ ରାଜା ଆଉ କିଏ ହସ୍ତୀ ? ନିଦାଘ କହିଲେ— ଯିଏ ନିମ୍ନରେ ଅଛି, ସେ ହସ୍ତୀ ଆଉ ଯିଏ ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି, ସେ ରାଜା । ଋଭୁ କହିଲେ— ଠିକ୍ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ବିପ୍ରବର ! ଏହା ବୁଝାନ୍ତୁ କି, ନିମ୍ନ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କ'ଣ ଅଟେ ? ନିଦାଘ ଏଭଳି ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ଚିଡ଼ି ଯାଇ କହିଲେ— ଅଧୁନା ମୁଁ ଉପରେ ଅଛି ଆଉ ଆପଣ ନିମ୍ନରେ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାପାଇଁ ମୁଁ ଏହି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଉପସ୍ଥିତ କରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଋଭୁ କହିଲେ ବିପ୍ରବର ! ଯଦି ଆପଣ ରାଜା ଆଉ ମୁଁ ହସ୍ତୀ ସମ ଅଟେ ତେବେ ଏହା କୁହନ୍ତୁ କି ଆପଣ କିଏ ଅଟନ୍ତି ଆଉ ମୁଁ କିଏ ଅଟେ ? ଏତିକି ଶୁଣିବାମାତ୍ରେ ନିଦାଘ ତତ୍କାଳ ତାଙ୍କର ଚରଣଦ୍ୱୟକୁ ଧରିନେଲେ ଆଉ କହିଲେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଆପଣ ମୋର ଗୁରୁଦେବ ମହର୍ଷି ଋଭୁ ଅଟନ୍ତି; କାହିଁକି ନାଁ ଆପଣଙ୍କ ସମ ଅଦ୍ୱୈତ-ସଂସ୍କାରଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ତ ଆଉ କାହାର ନାହିଁ । ଅତଃ ମୋ ବିଚାରରେ ଆପଣ ମୋର ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଅଟନ୍ତି ଆଉ ମୋର କଲ୍ୟାଣାର୍ଥେ ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଋଭୁ କହିଲେ— ହଁ ପୁତ୍ର ନିଦାଘ ! ମୁଁ ତୁମର ଗୁରୁ ଋଭୁ ହିଁ ଅଟେ । ତୁମକୁ ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱର ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିଛି । ହେ ମହାମତୀ ! ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଦ୍ୱୈତ ବୁଦ୍ଧି ରଖିବା— ଏହା ପରମାର୍ଥର ସାର ଅଟେ ।

ଗୁରୁଙ୍କ କୃପାରୁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ପ୍ରୟାସ କାରଣରୁ ନିଦାଘ ଅଦ୍ୱୈତଜ୍ଞାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ ।

(ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣ)

ସଦାଚାର, ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀ

ସଦାଚାର
(ଅମୂଲ୍ୟ ରଚନାମୃତ)
ଲେଖକ : ଡଃ ଅମୂଲ୍ୟ ମହାପାତ୍ର
ପୃଷ୍ଠା : ଡିମାଇ, 96 ପୃଷ୍ଠା
ମୂଲ୍ୟ : ₹ 80 ମାତ୍ର

ଲେଖକ ଡଃ ଅମୂଲ୍ୟ ମହାପାତ୍ର(ଅବ୍ୟକ୍ତାନନ୍ଦ)ଙ୍କର ବହୁ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି, ଯେଉଁଥିରୁ 'ସଦାଚାର(ଅମୃତ ବଚନାମୃତ)' ଓ 'ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀ' ନାମକ ପୁସ୍ତକ ଦୁଇଟି ପିଲାମାନଙ୍କ ମନରେ ସଦାଚାର ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଚେତନାକୁ ଉନ୍ମେଷ କରିବାରେ ସହାୟ ହୋଇପାରିବ ।

ଲେଖକ ମହାଶୟ ଉକ୍ତ ସଦାଚାର ପୁସ୍ତକଟିକୁ 3ଗୋଟି ଅଧ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ କରି ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ନାମ କରଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସସ୍କାର, ସେଥିରେ 10ଗୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ଥାନୀତ ହୋଇଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଧାରିତ 10 ଗୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ଥାନୀତ ହୋଇଛି । ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଦିବ୍ୟ ଚେତନା ଓ ଅନୁଭବରେ ଲେଖକଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ଲବ୍ଧ 108ଗୋଟି ବଚନାମୃତ ସ୍ଥାନୀତ ହୋଇଛି ।

ଆଜିର ଆଧୁନିକ ତଥା ଚାକଚାକ୍ୟ ଭରା ଜୀବନରେ ଶିଷ୍ଟାଚାର ଓ ସଦାଚାରର ଅଭାବ ସର୍ବତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବନରେ ଦେଖାଦେଇଛି । ଏହି ଅଭାବ ପୂରଣ ନିମିତ୍ତ, ଆଜିର ଶିଶୁ କେମିତି ସଦାଚାର ଶିକ୍ଷାକରି ତାର ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଅନୁକୂଳ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ହସି ହସି ସମ୍ମୁଖୀନ କରିପାରିବ, ଏହା ତାଙ୍କ ଏହି ପୁସ୍ତକର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଛୋଟ ଛୋଟ କବିତା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମନକୁ ଛୁଇଁଲା ଭଳି ସେ ବିଭିନ୍ନ ଜଟିଳ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । 1ମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଧର୍ମ ଓ ଈଶ୍ୱର, ପିତାମାତା ଓ ଗୁରୁଜନ, କର୍ମ ଓ ସେବା, ସୁଶିକ୍ଷା ଆଦି ପ୍ରସଙ୍ଗ, 2ୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଶାସ୍ତ୍ର-ପୁରାଣ ଆଧ୍ରିତ ଜୀବନରେ ଅବଶ୍ୟ ପାଳନୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଯଥା- ଧୃତି, କ୍ଷମା, ଦମ, ଅସ୍ତେୟ, ଧୀ ଆଦି ସମ୍ପର୍କିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ସ୍ଥାନୀତ ହୋଇଛି । 3ୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ନିଜ ସାଧନମୟ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି ଲବ୍ଧ ସାର ନିର୍ଯ୍ୟାସକୁ ଅମୂଲ୍ୟ ବଚନାମୃତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ କରିଛନ୍ତି ।

ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀ
ଲେଖକ :
ଡଃ ଅମୂଲ୍ୟ ମହାପାତ୍ର
ପୃଷ୍ଠା : ଡିମାଇ, 108 ପୃଷ୍ଠା
ମୂଲ୍ୟ : ₹ 100 ମାତ୍ର

ସେହିପରି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀ ପୁସ୍ତିକାଟିରେ ଶିଶୁ ମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶଜୀବନ ଗଠନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରାୟ 22ଜଣ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଜୀବନୀ ଓ ବାଣୀକୁ ସରଳ ଓ ସାବଲୀଳ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଆଜିର ସାମ୍ପ୍ରତିକୀ ଜୀବନରେ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଶିଥିଳ ହୋଇପଡିଛି । ଏଇ ଶିଥିଳ ଜୀବନକୁ ଉଦ୍ଦୀପିତ କରିବା ପାଇଁ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର ଅମୃତବାଣୀ, ଅନୁଭୂତିଲବ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜ୍ଞାନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏହି ପୁସ୍ତକଟିରେ ଉପଲବ୍ଧ ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଜୀବନ ଚରିତ କୋମଳମତି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଅନୁପ୍ରାଣୀତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ହୋଇପାରିବ ।

ଲେଖକଙ୍କ ମତରେ ଏହି ଅମୃତବଚନାମୃତ ଓ ଆଦର୍ଶ ବାଣୀଗୁଡିକୁ ପିଲାମାନେ ଶିଶୁ ସମୟରୁ ଜୀବନରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲେ ନିଶ୍ଚିତପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତମ ଜୀବନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇପାରିବେ ।

ସମ୍ବାଦ ଓ ସୂଚନା

ଅଷ୍ଟମୀ, ଏକାଦଶୀ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ଶ୍ରୀଶ୍ୟାମନାମ, ଶ୍ରୀରାମନାମ ଓ ଶ୍ରୀଶିବନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ

ହରି ଅନନ୍ତ, ହରି କଥା ଅନନ୍ତ । ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମାତ୍ମକ ଏ ସକଳ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରପଞ୍ଚ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ଅବତାର ଅଟେ । ସଂସାରର କଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ନିଜ କୃପାଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ମାୟାର ଗୁଣକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଭବ, ସ୍ଥିତି ଓ ସଂହାର ପାଇଁ ପରବ୍ରହ୍ମ ପରମାତ୍ମା ନିଜକୁ ତ୍ରିରୂପରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦିଅନ୍ତି । ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜ ଓ ତମରୂପ ତ୍ରିଶକ୍ତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସମସ୍ତ ଚର-ଅଚର ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହୃଦୟ କନ୍ଦରରେ ପରମାତ୍ମା ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀରୂପେ ବିରାଜମାନ କରିଥାନ୍ତି । ଯିଏକି ବୁଦ୍ଧି ଓ ଜ୍ଞାନର ବିଷୟରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ, ତାଙ୍କର ମହିମା ଅନନ୍ତ ଅଟେ ।

ଯେଉଁ ପରମାତ୍ମା ପାପ ସମୂହର ନାଶକାରୀ ଅଟନ୍ତି, ଅନାଥର ନାଥ ଅଟନ୍ତି, କୃପାସାଗର, ଦୀନବନ୍ଧୁ ଆଦି ନାମ ବହି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଭକ୍ତର ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିଥାନ୍ତି, ସେହି ଭକ୍ତବାଞ୍ଛାକଳ୍ପତରୁ ସର୍ବଦା ଭକ୍ତର ଭାବର ଅଧୀନ । ଅତଃ ଭାବଭକ୍ତିରେ ପୁଣ୍ୟ ତିଥିମାନଙ୍କରେ ତାଙ୍କ ନାମ-ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନର ଅବସର ଭକ୍ତ ସର୍ବଦା ଖୋଜିବୁଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କୃପା ବିନା ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭବ । ଧର୍ମମୟ ଅମୃତପାନ କରିବାର ଲାଳସା ନେଇ ଯେତେବେଳେ ଭଗବତ୍ ଭକ୍ତ ଠାରେ ସେହି ପିପାସା ତୀବ୍ର ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ସୁଅବସର ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ, ଆଉ ସେ ସେହି ଦିଗକୁ ମୋଡ ବଦଳାଇଥାଏ । ଶ୍ରବଣ, ମନନ, ନିଦିଧ୍ୟାସନ ସହ ସାଧନା, ଉପାସନା ଓ ଆରାଧନାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜକୁ ତଲ୍ଲୀନ କରିପକାଏ । ଅତଃ ଏଭଳି ଏକ ସୁଅବସର ଓ ସାମୂହିକ ନାମ-ଗୁଣ-କୀର୍ତ୍ତନର ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ଥାନ ଭାବରେ ଚୟନକରି ପ୍ରତିମାସର ପୁଣ୍ୟତମ ତିଥି ମାନଙ୍କରେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନାଦିର ଆୟୋଜନ ଶ୍ରୀଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି ମଠରେ ହୋଇଆସୁଅଛି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁରୁଷ ଲୀଳାବତାର ଶ୍ରୀଶ୍ୟାମଘନମୂର୍ତ୍ତି, ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପରବ୍ରହ୍ମ ପରମାତ୍ମା ଭଗବାନ ସଦାଶିବଙ୍କର ପ୍ରତିମାସ ଅଷ୍ଟମୀ, ଏକାଦଶୀ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ତିଥିରେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ108 ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି ମଠ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଅଛି ।

ମଠର ଦୈନନ୍ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାପୂଜା, ଆଳତି ଓ ନିତ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କାର୍ଯ୍ୟ 6 ଘଟିକା ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହେଉଛି । ପ୍ରାର୍ଥନା ସମାପ୍ତି ହେବା ପରେ ପରେ ଉକ୍ତ ତିଥିମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ନାମଗୁଣ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ମଠର ଅନ୍ତେବାସୀ ସେବକ ସେବିକାଙ୍କ ସହ ଆଗ୍ରହୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାମାନେ ଯୋଗ ଦେଇ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅତଃ ଯେ କେହି ଆଗ୍ରହୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ଉକ୍ତ ତିଥିମାନଙ୍କରେ ହାତୀଶାଳ ସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି ମଠ(ଓମ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ)ରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ଭଗବତ୍ ନାମ-ସଂକୀର୍ତ୍ତନର ସୁଯୋଗ ନେଇପାରିବେ ।

ॐ

'ଓମ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ'

(ଏକ ପଞ୍ଜୀକୃତ ସେବାମୂଳକ ଦାତବ୍ୟ ସଂସ୍ଥା)

~ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ~

ସାର୍ବଭୌମ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିସ୍ଥାପନା

~ ଲକ୍ଷ୍ୟପ୍ରାପ୍ତିର ମାର୍ଗ ~

୧. ସଚେତନତା ପୂର୍ବକ ଆତ୍ମାବଗତି । ୨. ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ନିମନ୍ତେ ଆଧ୍ୟତ୍ମିକ ଶିକ୍ଷାର ଉପଯୋଗ ।
୩. ସେବାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱର ସମ୍ପାଦନ ।

~ ପ୍ରତୀକ ~

"ଓମ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ" ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ପଞ୍ଜୀକୃତ ପ୍ରତୀକଟି ବିଶେଷ ଅର୍ଥ ବହନ କରୁଅଛି । ପ୍ରତୀକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ତରଙ୍ଗାୟିତ ଜଳରାଶି — କର୍ମର ନିଦର୍ଶନ, ପଦ୍ମ — ଭକ୍ତିର, ସୂର୍ଯ୍ୟ— ଜ୍ଞାନର ଏବଂ ଏକାକ୍ଷର ଓମ୍ — ବେଦର ପ୍ରତୀକ ଅଟନ୍ତି । ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କଲେ ବୁଝାଯାଏ କି : ***କର୍ମମୟ ଜୀବନରେ ଭକ୍ତିରୂପୀ ଅର୍ଘ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟନେଇ ବେଦାଧାରିତ ପନ୍ଥାରେ ସାଧନରତ ହୋଇ ଜ୍ଞାନାଗ୍ନି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳନପୂର୍ବକ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତି ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।***

— ଧ୍ୟେୟ ବାକ୍ୟ —

'ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବିଦ୍ୟା ବିଦ୍ୟାନାମ୍' (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବିଦ୍ୟା ହିଁ କେବଳ ବିଦ୍ୟା ଆଉ ସବୁ ଅବିଦ୍ୟା ।)- ଭ.ଗୀତା

— ନିବେଦନ —

'ହିରଣ୍ମୟେଣ ପାତ୍ରେଣ ସତ୍ୟସ୍ୟା ପିହିତଂ ମୁଖମ୍ । ତତ୍ତ୍ୱଂପୁଷନ୍ନପାବୃଣୁ ସତ୍ୟ ଧର୍ମାୟ ଦୃଷ୍ଟୟେ ।'

ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଚ୍ଛାଦିତ ହେ ପରମେଶ୍ୱର! ସତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପକୁ ଅଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦନ କରି ନ ରଖି ଭକ୍ତିରୂପ ସତ୍ୟଧର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆବରଣ (ଅଜ୍ଞାନ) ପରିହାର ପୂର୍ବକ ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତୁ । — *ଈଶା. ଓ ବୃହଦା. ଉପନିଷଦ*

ଓମ୍‌କାର

ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶନକୁ ଅସ୍ତ୍ରଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିଲେ ହେଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ଶିକ୍ଷାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବିଶେଷ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ସେବା ନିମନ୍ତେ ସାମାଜିକ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ ଜାରିରଖିଛି । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମୂହକୁ ସର୍ବଜନାଦୃତିକରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ମାସିକ ମୁଖପତ୍ର 'ଓମ୍‌କାର' ୨୦୦୪ ମସିହାରୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଆସୁଛି ।ଔଁ

Declaration । ଘୋଷଣା

1. ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ସଦସ୍ୟମାନେ ସତ୍ୟର ଉନ୍ମୋଚନ ଓ ଉପଲବ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମବିଦ୍ୟା ଓ ତଦ୍ ସମ୍ବଳିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡିକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବା ସହିତ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିଫଳନ କରିବା ନିମେନ୍ତ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରନ୍ତି ।
2. ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ପରିଣତିକୁ ସାକାର କରିବାପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଉପାୟ ସମୂହକୁ ଅବଲମ୍ବନକରି କାର୍ଯ୍ୟରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ତତ୍ପର ରହନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏଥି ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ବାଧବାଧକତା ନାହିଁ ।
3. ଧର୍ମ-ବର୍ଣ୍ଣ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଓମ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଙ୍ଘ ନୁହେଁ ବରଂ ସାର୍ବଭୌମତାକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରୁଥିବା ସମମତି ବିଶିଷ୍ଟ ମହାନୁଭବମାନଙ୍କର ସମାହାର ଅଟେ ।

The AUMKAR, Monthly Odia Spiritual | RNI: ODI ODI/2008/26972 | ISSN No: 0974-0538
APRIL-2025 | Postal Regd No: PURI 020/2023-25 | Published on 1st day of every month.

New & Reprints Of this Month

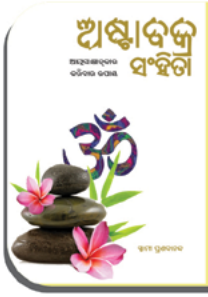

ଅଷ୍ଟାବକ୍ର ସଂହିତା

By : *Swami Pranavananda*

1st Edition : 2024 | ISBN-978-93-94466-61-6 (pb) | **Price : ₹ 299/- Only ₹ PB]**

ଆତ୍ମସାକ୍ଷାତ୍‌କାର କରିବାର ଉପାୟ —
'ଅଷ୍ଟାବକ୍ର ଗୀତା/ସଂହିତା', ଜିଜ୍ଞାସୁର ହୃଦୟକୁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ପ୍ରକାଶିତ କରିବା ସହ ବିଶୁଦ୍ଧ ଅନୁଭବର ରସକୁ ନିଜ ସ୍ୱରୂପରେ ହିଁ ନିରାବରଣ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରଖେ ।

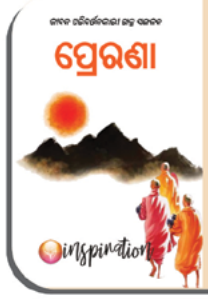

200 ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଗଳ୍ପର ସଂକଳନ

By : Krishna Chinnara

2nd Edition 2023 | MC; Kalpataru Divas | ISBN : 978-93-94466-34-0 (PB)| Price:₹ 500/- Only

କାହାଣୀ, ଘଟଣା, ଆଲେଖ୍ୟ ଅବା ତଥ୍ୟାବଳୀ ରୋଚକ ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ନୁହେଁ ବରଂ ଆନ୍ତରୀକ ତଥା ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯେତେ ସାଧାରଣ ହେଉ ପଢ଼ନ୍ତେ ତାହାର ସୁଗଭୀର ଛାପ କୌଣସି ନାଁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଠାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆଶା ସଞ୍ଚରିତ କରିପାରେ ।

ବେଦାନ୍ତ ସାର

By : *Swami Pranavananda*

Revised Edition : 2024 | ISBN-978-93-94466-26-5 (pb) | **Price : ₹ 129/- Only ₹ PB]**

ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତ ଅତୀବ ଗୂଢ଼ତମ, ତେଣୁ ତାହାକୁ ବୋଧ କରାଇବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରାଯିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱର କଥା । ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ଏହା ଅତୀବ ସରଳ ତଥା ସହଜବୋଧ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ସୁଗମତା କାରଣରୁ ବେଦାନ୍ତ ସାର ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶର ଦ୍ୱାର ସଦୃଶ ।

SCIENCE OF EVERLASTING HAPPINESS AND BLISS

By : Nirakar Satapathy

1st Edition : 2024 | ISBN-978-93-94466-60-9 (pb) | **Price : ₹ 199/- Only ₹ PB]**

Science of Everlasting Happiness and Bliss by Nirakar Satapathy is a remarkable journey into the profound teachings of Satchidananda – the ultimate goal of every individual being. This book illuminates the path to attaining true bliss by unraveling the layers of ignorance that cloud our perception and hinder our spiritual growth.

Available at amazon Flipkart Google Play Books

Buy our books from : www.aumbooks.in

If Undelivered, Please return to :
AUM PRAKASHAN MANDIR, Dolamandapa Sahi, PURI 752001; ODISHA.
Ph: 06752 232323 । e-mail: info@aumkar.in । website: https://www.aumkar.in